

XX ÉVFOLYAM
36. SZÁM

BUDAPEST, 1930
DECEMBER 20.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Böszörményi-út 21.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Karácsonyi legenda.

Ha a lélek szárnyal, karácsony estéjén száll a lepszabadabban.

Vissza, az emlékezet legvégső határáig: az első karácsonyfaíngig, amelyekből nem maradt meg egyéb egy ködös, szinte csak tudatalatti emlékezetfoszlánynál, mely agyunk valamelyik titokzatos, eldugott sejtjére reárgózkodott: egy pillantás a csillogó fára, egy meggyulladt ágacska, egy arc, egy csengetés, egy játékszer halvány kontúrjai vagy más jelentéktelen benyomása a nagy karácsonynak. Amikor a hit drága remegésével vártuk Jézuskát, az ártatlanság szent elfogódottságával léptünk be a szobába, amelyben még érezni véltük suhanásának nyomait s ha kivételes késedelemmel bár, de mégis csak eljött a lefekvés ideje, lázas kis agyunk képzelete még sokáig röpködött Jézuska körül, álunkban pedig a takarónk alatt átölelt mackó bohókás históriáin mosolyogtunk boldogan. Ez a karácsony volt a Jézus igazi karácsonya: csak a Jézusé, senki másé a világon!

Tovább, a világosabb multba: amikor már eltűnt Jézuska s a karácsony a mieink szeretetének tudatos ünnepévé magasztosult szívünkben. Olyan egyforma volt minden karácsonyeste, hogy ma már nem is tudjuk, melyik mikor volt, de éppen, mert nem volt közöttük soha ünneprontó diszharmónia, ma már egyetlen képpé, fogalomná és hangulattá egyesültek az emlékezetünkben s összességükben, együttesen jelentik számunkra az emlékezetnek, fiatalságunknak karácsonyát.

Vagy vissza a véres multba: komor csend borult a haremezőre s mint mennybéli hárfák zúgták a fenyvesek a maguk rejtelmes nyelvén a: „Dicsőség...”-et. Nem fájt semmi, nem éreztük a dermesztő fagy lehelletét, szemünk égtek: az egész világot átfogó menynevei karácsonyfa gyertyamirádjai a szeretet lángját lobogtatták előttünk s mi megindultan fogtuk fel a menynei szózatot: „Békesség...” Harctéri karácsony: Szeretet ünnepe a Gyűlöletben, Békesség ünnepe a Vértengeren! És mégis... mégis ez a karácsony jelentette és fogja mindig jelenteni számunkra a dicsőség karácsonyát!

Azután a gyászos multba: porbahullott hazánk sebzett teste fölött orgiát ült a forradalom tébolya. Szegényes és csenevész volt már a fácskánk, mert sudár fenyőket termő bércünk egyre fogytak a körös-körül beóllázkodó ellenségek lábai alatt. Szegényesek voltak az ajándékok is a fa alatt, a Nyomor már

teregette reánk fekete palástja sötét árnyékát. Tunyán, apatikus nemtörődéssel bámultunk a hadigyerlyák fénytelen, sápadt lángocskáiba s mindegy volt: lesz-e a Holnap is a számunkra? Úgy hívták ezt, hogy a Szégyen karácsonya.

Innen a keserű multba: nem haltunk meg, Isten nem akarta. Felgyógyultunk és újra gyujtottunk karácsonyfákat. Most már „külföldieket”, elvámolvá. Nagy, hatalmas, öreg karácsonyfák voltak ezek, nem meghitt gyertyák, hanem hideg villanykörték égtek rajtuk hivatalos világítással, alattuk pedig apró csomagocskák százai feküdtek: könyörületes külföldiek szeretetadományai a magyar éhezők számára. Ez volt a Szegénység karácsonya.

Megpihen a lélek ezen a mai karácsonyestén is. Egy-egy ünnepélyesen csendes pillanatban elszáll messze-messze, hófehér hegyek felé, „határok” mögött levő városok és falvak utcáira, házaiba, hol most szintén karácsonyfák égneek s ahonnan talán éppen ebben a pillanatban szállanak mifelénk azoknak a lelkei is, akiket szeretünk. Milyen nevetségesen kicsi, liliputi játékszer egy határsorompó annak, aki a lélek szárnyán szárnyal, de mennyire elég mégis ahhoz, hogy könnyessé tegye számunkra az estét s kilopja szívünkéből a békességet. Mert nincs és sohasem lesz békesség a szívünkben, amíg hiányoznak közülünk a testvéreink, a rabmagyarok milliói, akiknek isteni és emberi törvény szerint közöttünk a helye. A rabság karácsonya lesz addig a karácsonyeste!

De szálljon lelkünk a jövőbe is! Nem messze, csak a közeljövendő karácsonyáig. Amikor a magyar feltámadás nem karácsonyi álom lesz majd, hanem a régóta keresett Igazság megtestesülése, a Sors engesztelő karácsonyi ajándéka. Amikor újra magunkat és a mi hiánytalanul boldog karácsonyi emlékeinket látjuk majd a fiainkban életrekelni s a karácsonyi örvendezés nemcsak az ajándékoké lesz, amelyeket a jó gyermekeknek hozott Jézuska, hanem azoké is, amelyekkel a szomorú magyarokat megajándékozta majd a Szabadság és Feltámadás! Mert lesz ám karácsony, amelyet az örök isteni magyar igazság megszületése külön is meg fog szentelni s ez lesz az Igazság karácsonya!

... és egyszer... egyszer majd megint ott fognak állani kis laktanyáink a magasba fehérlő hegyek aljában s folytatjuk fiainknak a mesét Nagymagyarországról, amely örökkévaló, ott, ahol édesapánk abba hagyta valamikor... Csilingelő szánokon suhanunk majd újra az éjféli templomok felé és a nagy magyar advent után diadalmas orgonazúgásban, gyertyafényes ragyogásban és örömkönnyes áhítatban tör majd a magasba az újra egymásratalált magyarok ajakáról a Pásztorok éneke! Ez lesz a diadalmas, a magyar karácsony!

A mérgezésekről.

Írta: MICSKEY KÁLMÁN százados.

Lapunk folyó évi 6. számában megjelent hasonló tárgyú cikkem további kiegészítéseképpen ezúttal az idegmérgekről óhajtók elmondani annyit, amennyit minden csendőrnek tudnia kell róluk.

Idegmérgeknek azokat a szervezetre káros mérgező anyagokat nevezzük, amelyek a szervezetbe jutva, az idegekre hatnak. Sajátságuk, hogy csak addig ártalmatlanok a szervezetben, amíg az a mérget ki nem küszöböli, vagyis csak heveny tüneteket ismerünk, szemben a maromérgekkel, amelyeknél a mérgek a szervezetből történő távozása után is maradnak vissza elváltozások, amelyek az idült mérgezési tüneteket okozzák.

A szorosán vett idegmérgező vegyi anyagokon kívül idegmérgezést okoznak a mérges gombák, a mérges növények és a romlott húsok is.

Borszesz (Aethyl-alkohol).

A must erjedésénél keletkezik, gyárilag kukoricából, árpából, burgonyából, szóval keményítőtartalmú növényekből állítják elő.

A sör 4—6, a bor 8—15, a pálinka, likőr, rum, konyak 20—60 százalék alkoholt tartalmaz. Halálos adagja körülbelül 200 gr széntiszta (abszolút) alkohol.

A felnőtt embert, még ha italos is, rövid idő alatt elfogyasztott $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ liter rum megölheti. Gyermekek igen fogékonyak, már fél deciliter pálinkától meghalhatnak. Előfordult, hogy egy két és féléves leány másfél deciliter bortól meghalt.

Heveny alkoholmérgezés csak teljes lerészegedés

mellett történik. Tünetei: először izgalom, hőemelkedés, majd a test hőmérséklete leszáll és a halál a testhőmérséklet állandó csökkenése folytán következik be. Előfordul az is, hogy a vér megalszik, oxigénfelvevőképességét elveszti és a mérgezett ennek folytán megfullad.

Az elhalton vagy mérgezetten mindig meg lehet érezni az alkohol szagát.

A halál 6—40 óra alatt következik be.

Faszesz (Methylalkohol).

Gyárilag fából készítik. Színtelen folyadék, szaga nagyon hasonlít a borszeszehez. Mérgező hatása sokkal nagyobb, halálos adagja sokkal kisebb, mint a borszeszé.

A világháború előtt nem volt megadóztatva, és ezért a drága borszesz helyett rum és palinka készítéséhez használták, ezáltal számos mérgezést okozott. Csúpan 1909-ben 100-nál többen haltak el faszesz-mérgezésben az ország területén. Az utóbbi években faszesz-mérgezés nálunk nem történt, annál több fordult elő az Északamerikai Egyesült-Államokban, ahol a fennálló alkoholtilalom folytán egyes lelketlen csempészek ezt a súlyosan mérgező alkoholvegyületet is felhasználják ital készítésére.

A faszesz-mérgezetten többnyire csak keveset, 1—3 dl pálinkát ittak és vagy teljesen józanok voltak, vagy csak kissé ittasak. Rögtön nem is érezték semmit, hanem csak órák múlva panaszkodtak fejfájásról, émelygésről, szédülésről, különösen pedig heves gyomor- és bélfájdalmakról. Valamennyien hánytak és többé-kevésbé eszméletlenek voltak.

Különösen jellegzetesek a látási zavarok. Köztudomású, hogy a borszesz kettős-látást okoz. Faszesz-

*Lesz egykor még boldog, nagy Magyarország
S lesznek örömpirtól sugárzó orcák.
Isten szeme majd még ránk mosolyog —
És lesznek még magyar karácsonyok!*

FELEKI SÁNDOR.

Magyar Karácsony.

*Nehéz gond üli meg a lelkeket,
És minden örömet, fényt eltemet.
Biz' ünnepünk most sötét, nem fehér,
Foszlós kalács nincs s alig van kenyér.
Az eső rossz tetőkön átcsorog —
De lesznek még magyar karácsonyok!*

*És lelkem elkalandoz máshova,
Az eltépett végekre száll tova.
Ott hánynak szíve majd hogy megszakad:
Magyar imát elsírni nem szabad.
Ünnep van s ott sötétlő ház-sorok —
De lesznek még magyar karácsonyok!*

*A szegénység nem jár ma egyedül,
A gyűlölség vad nótát hegedül
S megejtí az agyat, a szíveket.
Elszállt örökre tán a kikelet?
A szeretet kiverve ácsorog —
De lesznek még magyar karácsonyok!*

*A csillag fent biztatva integet
S én nem adom fel sohse hitemet:*

Domí.

Írta: Székely István tiszthelyettes (Szombathely).

Dunántúli fiú volt, becsületes nevén Domokos János próbacsendőr. A közös hadseregben három évig szolgált és mint géppuskás szakaszvezető jött át a csendőrséghez. Nem tudom, hogy került a kolozsvári kerülethez, talán valami létszámkiegyenlítéssel. Mikor a háború kitörése alkalmával a kolozsvári tanosztályt felszolgálták, a többi próbacsendőrrel együtt ő is a mi érdéyi őrsünkre került.

A háború első napjaiban az volt az első dolga, hogy a harctérre kéredzett. Nem teljesült a kívánsága. Csendőrség nélkül nem lehet mozgósítani s ha háromszorannyi lett volna a csendőr, akkor sem lett volna elég. Szó sem lehetett tehát arról, hogy valakit a harctérre vezényeljének, még ha protekciója volt, akkor sem.

Domit nagyon bántotta, hogy nem mehet a harctérre. Folyton a géppuskáról beszélt, valósággal szerelmes volt belé. Ebéd és vacsora után sohasem mulasztotta el, ha csak egy kis ideje volt is, hogy a géppuska katógását ne utánozza. A két keze ujjával olyan gyorsan és ütemesen tudta verni az asztal szélét, úgy tudta utánozni a sorozatos és egyes lövéseket, hogy aki az ajtón kívül meghallotta s nem tudta a hangok eredetét.

mérgezésnél a pupillák a legteljesebb mértékben kitágulnak és a megegett úgy lát, mintha sűrű szitán nézne keresztül, vagyis a látása homályos. Az embereket szenteketeknek látják, a legközelebbi hozzátartozókat sem ismerik meg és világos nappal kerik környezetüket, hogy gyujtsanak lámpát. Az égő lámpát nem látják és kesobo teljes vakság is bekövetkezik.

Sokszor nagyfokú álomosság lép fel.

Különös figyelmet érdemel az, hogy a mérgezés lefolyása közben sokszor feltűnő a javulás, néha a megegett egészségesnek látszik, munkáját újból végzi és ennek dacára néha 2—3 óra alatt meghal. A halált a légzőközpont hűdése okozza, tehát fulladás.

Faszesz gőzének belégzése által is beállhat mérgezés. Faszeszt tartalmaznak: politúrok, firniszek, illatszerek, kölnivíz, hajszesz stb.

$\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ dl 30 százalékos faszesz átmeneti vakságot, 5—8 dl halált okoz, de már 1—2 dl elfogyasztásakor is történt halálos mérgezés.

Cyanvegyületek.

Ezek közül a legismertebb a *cyankálium*, amely rendszeren ujjnyi vastagságú rudak alakjában vagy darabokban kerül forgalomba és fémkohászok, fényképészek, valamint galvanizálók használják. A levegőn keserű mandulához hasonló szagot terjeszt.

Gyógyszertárakban tartják és fertőtlenítésre, sebek kezelésére használják a *higany-oxycyanidot*, ami kékre festett 1 vagy 2 grammos pasztillákban kerül forgalomba.

Az ezzel történt mérgezéseknél Jahn miniszteri tanácsos, az Országos Bírósági Vegyészeti Intézet évtizedeken át volt igazgatója szerint a mérgezési tüne-

meg mert volna esküdni rá, hogy valahol a városon kívül géppuska szól. Közben saját magának vezényelt és a vezényszavait végre is hajtotta. A szobában összevissza szaladgált, mutatva, hogyan viszi magával a géppuskát. Levágódott a padlóra. A kattogás folyton fokozódott. A géppuska gyors előrevitelét kiabálva siettetette, közben a padlóra vagy a bútorok oldalára öklével tett erős ütésekké utánozta a közbeszólt ágyúuk hangját, ügyesen vegyítve azokat a géppuska kattogása közé.

Az arca ilyenkor mindig tűzpiros lett szegény Dominak s a szemei úgy fénylettek, mintha lázasak lettek volna. Sokszor szakadt róla a víz a nagy munka és a nagy harcilláz hevületében. Minden hiába volt, aharcérré nem volt szabad kimennie.

Domi nagy dolgot kezdett forgatni a fejében. Mintaképe volt a jó katonának, a fegyelmezett, lelkiismeretes, rendes, pontos embernek. Látva azonban, hogy hiába iratkozik fel folyton kihallgatásra s hiába kéri a harctérre vezénylését, mert már fenytéssel is megfenyegette a főhadnagy úr a kérelmének makacs ismétléseért, elhatározta, hogy legyen, ami lesz, ő olyat fog csinálni, hogy kidobják a csendőrségtől s akkor aztán nem lesz akadálya annak, hogy a harctérre kerüljön, vissza a géppuskájához. Nekünk persze nem szólt semmit s így nem is sejtettük semmi szándékát, csak később szereztünk róla tudomást.

Egyik este, úgy 9—10 óra tájban már mind levetkőzve ágyban fekdűtünk, mikor nagy zajra lettünk figyelmesek. Az ablakokhoz szaladtunk, amelyek a fötérre néztek. Kinézve, legnagyobb meglepetésünkre az ügyeletes szolgálatban álló Domit látjuk, amint feldűlt arccal, de előírásos léptekkel és szabályszerűen a válához szorított karddal lépked a laktanya kapuja felé. A kapu előtt a kardját keményen becsapja a hüvelyébe:

tek kétfélék. Ha sok kerül be a testbe, akkor a cyanmérgezés, ha kisebb adag, akkor a higanymérgezés tünetei lépnek előtérbe, mert ez a szer a higanynak és a cyannek vegyülete.

Cyanhidrogén (kéksav) tulajdonképpen szintelen, keserű mandulára emlékeztető szagu folyadék, már közönséges honel elpárolog. Poloskairtasra is használják oly módon, hogy cyankáliumot kénsavval leöntenek, amire cyanhidrogengáz fejlődik. Ez az irtási mód egy alkalommal két ember halálát okozta. Az ezüstözésre és aranyozásra használt cyanezüst és cyanarany-vegyületekből már híg savak hatására is fejlődik kéksav és ezért az ilyen ezüstözésre és aranyozásra használt paszták, ha a gyomorba jutnak, a gyomorsav hatása folytán mérgezést és halált okoznak.

A keserűmandulában, a barack, a cseresznye, szilva, zsidó-cseresznye magvaiban egy vegyület van, amelyből bizonyos körülmények között kéksav fejlődik és ezért e magvakból készített keserűmandulaolaj mérgező hatású.

A cyanmérgezés tünetei: nagyobb adag bevétele után az ember majdnem rögtön, többnyire hangos sikoltással, mintegy villámsujtottan, összeesik. A megegett lélegzése görcsös, az állkapcsai összeszorulnak, a szájból véres, habos nyál folyik és 2—5 perc alatt beáll a halál.

Kisebb, de még mindig halálos adag bevétele után a mérgezés hatása csak néhány óra múlva jelentkezik. Jahn miniszteri tanácsos szerint ilyenkor előfordul, hogy a megegett egyideig normálisan viselkedett, például hozzátartozóitól elbúcsúzott, más esetben vizet húzott a kútból vagy dolgozott, emeletre ment stb. Ilyen mérgezések a gyakoriabbak. A cyannek ez a

„Most már megadom magamat, mert most már csendőrok kezében vagyok!” Azzal bejött a kapun és bezárta.

Domi után mintegy 30 lépésnyire sok fiatal önkéntes őrmester jött kivont karddal, utánuk pedig egy zajongó tömeg.

Becsapkodtuk és idegesen lefüggönyöztük az ablakokat, a szobaparancsnok pedig a tömeg láttára riadót rendelt el. Közben beérkezett a szobába Domi és bejött a laktanyában lakó őrsparancsnokunk is, aki rövid érdeklődés után Domit azonnal levitette a fogdába. Jóformán azt sem tudtuk még, hogy miért.

Szinte egész éjjel nem aludtunk. Sajnáltuk szegény Domit végtelenül. Vajjon mit csinált? Mi lesz vele? Tudtuk, hogyha elfogja a harcivágy, szembemegy a legborzalmasabb halállal is. Nála a „félsz” ismeretlen fogalom volt. Szogálatát és hazáját a végletekig szerette, becsületes lelkét pedig a veleszületett magyar virtus lángjai hevítették. Sokszor mondta neki a főhadnagy úr: „Még betelhetik a kedve, még elmehet a harctérre; ott aztán nem kell protekció ahhoz, hogy meghalhasson.” Láttuk, hogy sajnálja a főhadnagy úr is, csak a százados úr, a szárnyparancsnokunk mutatott kötelességszerű parancsnoki keménységet.

Az ügyeletes szolgálatot az öreg Zsarukáczt vette át Domitól, akinek a szárnyparancsnok úr meghagyta, hogy indokolatlanul a laktanyából senki ne menjen ki. Egyben pedig elrendelte, hogy a főhadnagy úr az esetet a következő napon vizsgálja ki.

Alig vártuk a reggelt, hogy bővebb részleteket tudhassunk. Lefekdűtünk, de nem tudtunk aludni az izgalomtól. Az ablakokat csendesen kinyitottuk. Óvatosan kémleltük az ablakaink alatt sétálók beszélgetéseit. Mindenki a rövidkardos csendőrrel, meg a hosszúkardos 19 önkéntesről és az Emke-kávéházról beszélt. Szent

hatása látszott Rasputinnak, az utolsó orosz cár mindenható kegyencének, Josszupof herceg által történt meggyilkolásakor.*

* Rasputin, mint tudjuk, egyszerű szibériai muzsik volt, aki az orosz cári családba bejutva, a cárnéra, annak misztikus hajlamainál fogva, rendkívüli hatást gyakorolt. Ez a befolyás főként azon a számúra szerencsés korulmányon alapult, hogy a trónörökös rendkívül súlyos, gyógyíthatatlan betegségben szenvedett (vérzékenység, haemophilia). A betegség abban nyilvánult, hogy amint a cárevics megütötte magát, vagy ha hirtelenebb mozdulatot tett, csillapíthatatlan vérzés jelentkezett, mellyel szemben az orvostudomány tehetetlenül állott.

Amikor Rasputin a cári udvar közelébe jutott, a betegségben szerencsés javulás állott be, amelyet a cárné Rasputin megjelenésének tulajdonított. E hiedelem folytán a cárné teljesen Rasputin befolyása alá került.

A cárnéra gyakorolt befolyás később (a cárnén keresztül) a cárra is érvényesült és a cár az orosz birodalom sorsának intézésében gyakran Rasputin befolyására cselekedett.

Ez volt az a körülmény, ami Jusszupof hercegnek és társainak ellenszenvét kihívta, de mert a cár környezetéből eltávolítani a cárné akarata folytán nem sikerült, elhatározták a megölését.

Úgy tervezték, hogy Rasputint Jusszupof herceg palotájában fogják megölni. Meghívták oda Rasputint, ahol egy lengyel orvos által szerzett cyannal mérgezett süteménnyel és borral kínálták. Rasputin fogyasztott a mérgezett ételből és italból, de a mérge várt hatása a cinkosok legnagyobb rémületére nem mutatkozott. Úgy látszik, a méregkeverő orvos nem volt tisztában a cyannak előbb leírt azzal a tulajdonságával, hogy a mérge hatása néha csak órák múlva mutatkozik és így erről a herceget és társait nem világosíthatta fel.

A mérge várt hatásának elmaradása a cinkosokban megerősítette a hitet, hogy Rasputin emberfeletti tulajdonságokkal rendelkezik, kire a mérge nem is lesz hatással. Amikor Rasputin azt mondta a vele beszélgető hercegnek, hogy úgy veszi észre, meg akarják őt mérgezni, a herceg félelmében, nehogy az úgy kitudódjék, egy óvatlan pillanatban több revolverlövéllyel megölte. Szerk.

Isten! Mi lehetett? Ezekután még inkább nem tudunk elaludni.

Reggel 8 óra lett. Még mindig nem tudunk semmit, mert kimenni nem volt szabad. Az ajtónkon kopogtatnak. A helybeli törvényszék elnöke és az ügyészség vezetője léptek be. Illedelmesen fogadtuk őket. Egyszerre röppent végig fejünkben a rossz sejtélem. Most már igazán nagy baj lehet, ha ezek a nagy urak hivatlanul az őrre jöttek. Ők azonban siettek tudomásunkra adni, hogy a csendőr érdekében jöttek önként tanúságot tenni. Ezért keresik a százados urat. Útbaigazítottuk őket, illetve felkalauzoltuk a szárnyirodába. Nagyon kíváncsiak voltunk, hogy mit beszéltek a százados úrral, de hát azt mi persze nem hallhattuk meg.

Alig egy óra múlva az ajtónkon kemény kopogtatás hallatszik. A honvéd állomásparancsnok úr lépett be. Harsány „Vigyázz!” fogadta. Ősz feje és szigorú tekintete rang nélkül is tiszteletet parancsolt volna mindenkinek. Olyan szigorúan nézett végig rajtunk, hogy belemertünk. A szobaparancsnok jelentkezése után azt mondja röviden:

— Az estéli csendőrt keresem!

— A fogdában van — jelentettük.

— Hívják a százados urat!

Rohantunk a százados úr után, szinte valamenynyen. Nem azért, hogy a vigyázz állásnak akartunk véget vetni, hanem, mert nem akartunk tanui lenni annak, ami a szerencsétlen Domival történni fog.

A százados úr gyorsan kardot kötött, jött és jelentkezett. Az állomásparancsnok úr vele is éppen olyan katonásan beszélt, akárcsak velünk.

— Azt a csendőrt akarom látni!

— Igenis! — felelt a százados úr. — És azonnal intett, hogy a Domit vezessék elő.

A mérgezés tüneteként a gége összeszorul, a mérgezettben aggódás, halálfélelem, sötétlátás, főlzúgás, szédülés, émelygés és hányás lép fel. Azután feszítő és rángó görcsök jelentkeznek, majd a lábtól a fej felé haladó hüdés fejjodik ki, amely megszünteti a légzőizmok működését és beáll a halál.

A helyszínen esetleg keserűmandulára emlékeztető szagot lehet érezni, ami a cyan jellemző szaga, bizonyos idő elteltével azonban ammonia-szag érezhető.

A cyanmérgezés legtöbbször öngyilkosságnál fordul elő, de történt már szándékos mérgezés is olymódon, hogy gyógyszerek alakjában juttatták a mérget az áldozat testébe. (Hofrichter.)

Növényi savak.

Ezek közül ritkábban az oxálsav (sóska-sav vagy heresó), többízben az ecetsav okozott halálos mérgezést. Az oxálsavat a háztartásban a fehéreműre jutott rozsdafoltok eltávolítására használják. Színtelen, szagtalan, száraz, fénylő, erősen savanyú ízű, apró tű- és oszlopalakú jegeceket képez. Keserűs helyett tévedésből bevéve okozott mérgezést.

Az ecetsav rendszeren használt konyhaecetünknek hatóanyaga. A közönséges ételcetet 2—8 százalékos ecetsavat tartalmaz; csecsemők már ettől is meghalhatnak. Konyhaeceten kívül a fűszerboltban *ecet-eszenciát* is árulnak, amelyből a gazdasszonyok otthon szokták az ételcetet hígítani. Ezek az eszenciák 50—80 százalékos ecetsavat tartalmaznak és már többízben okozták felnőtt emberek halálát, olymódon, hogy más folyadék (pálinka, keserűvíz) helyett tévedésből itták meg.

A mérgezés tünetei: töményoldat (nagy adag)

Végre eltelt a kínos pár pillanat: Domi belépett. Az ezredes úr elé vágódik és jelentkezik. Örökké vidám arca úgy meg volt törve, hogy szinte könny jött a szemünkbe láttára. Mikor az ezredes úr feléje lépett, elállt a lélekzetünk. Összehúzódott nyakunk önkéntelenül a vállunk közé sülyedt. Mit fog neki mondani! Mintha most, 16 év múlva is látnám, és érezném azt a fájdalomteljes részvétet, amely egész lényünket megillette.

Az ezredes úr pedig Domi elé lépett:

— Szeretem a bátor katonát! — És megszorította a kezét.

Úgy meglepődünk, hogy nem tudtuk szemeinket levenni a nagy és kicsi katona egymásba forrott kezeiről. Nagy lélekzetet véve kiegyenesedtünk. Hála Isten! Gondoltuk magunkban. És az ezredes úr folytatta:

— Vitéz magyar csendőr maga, azt látom. Gratulálók! De rosszalásomat kell kifejeznem, hogy a tizenkilencből csak ötöt sebesített meg. Miért nem vágta le a nyakát mind a tizenkilencnek?!

Ezt már igen hangosan mondta.

— Mert elszaladtak — felelte Domi csendesén.

Az ezredes úr sarkonfordult és búcsúzás nélkül eltávozott. A szárnyparancsnok úr a kapuig kísérté.

Az ezredes úr nem várt szavai Domit teljesen felvidították. Szemeinek örömtől fénylő tüze minket is mosolyra készítetett. Körülöleltük, mikor a szárnyparancsnok úr visszatért és kiadta a parancsot: „Visszavinni a fogdába!” De eme rövid pillanatok alatt Domi gyorsan elmondott mindent a dolog lényegéből. Olyan őszintén mondott el mindent, hogy állításának ellenkezőjét később sem lehetett bizonyítani. Nem is vártunk tőle mást, mint őszinteséget. Tudtuk, hogy akkor is igazat mond, ha azzal maga felett pálcát tör.

bevételénél az erők hirtelen csökkenése folytán összes és következik. A mérgezett öntudatlanul, tehetetlenül fekszik, szemei beesnek, arca megnyúlik és elhalványodik. Az orr, fül, végtagok hidegek, a testet néha hideg veríték lepi el. Gyakran rángógörcsök is mutatkoznak és a halál negyedórán belül beállhat.

Ugyanezen tünetek hígabb oldat (kisebb, de halálos adag) bevételénél is jelentkeznek, de természetesen lassabban.

Mivel ezeket a savakat a táplálék kis mennyiségben tartalmazza, ezért a nyomozás során mindig pontosan meg kell állapítani, mit evett a mérgezett, hogy a vegyész a hullában talált sóska-, vagy ecetsavnyomok honnan származásáról a nyomozás adatai felvilágosíthatók.

Veronál, Medinál, Luminál.

Fehér, kristályos, kesernyés ízű szerves vegyületek. Legerősebb hatású a Luminál, leggyengébb a Medinál.

Tablettákba préselve árulják gyógyszerárakban, keresztes mérgek.

A *Veronál* vízben kevésbé, szeszben bőségesen oldódik, a *Medinál* a víz is oldja.

Mindhárom vegyület a szervezetben változatlan marad és 99 százalékban a vizelettel eredeti összetételében távozik. Ezért a vizelet, mint bűnjel, egész mennyiségben megőrzendő.

Kisebb mérgező adag bevételére olv mély álmat okoz, hogy lehetetlen a mérgezettet felébreszteni. A mérgezés hatásának elmúltával a mérgezett felébred, de még napokig sajátságos kábultságot érez.

Nagyobb mérgező adag bevételénél, ha ez már fel-

szívódott, önkívületi állapotban alvás, hányás, szájhabszék, esetleg görcsök jelentkeznek. Előfordul esetleg kisebb fokú pupillatágulás is. Az alvót lehetetlen öntudatra ébreszteni. A halál rendszerint 2—3 nap alatt áll be, még a legnagyobb adag bevételénél sem fordul elő hirtelen halál. A haláltusánál esetleg hörgős jelentkeznek.

Jelenben a *Veronál*, *Medinál*, *Luminál* divatos öngyilkossági szerek.

Lényeges a nyomozásnál a vizelet biztosítása, mert a mérget nagyrészt abban lehet kimutatni. A mérgezetten rendszerint vizelni sem tudnak, azért szülész vagy orvos közbejöttével meg kell őket csapoltatni és a vizeletet eltenni. Feltűnő és *Veronál*-, *Medinál*-, *Luminál*-mérgezésre utal, hogy a mérgezett rendkívül mélyen alszik.

A helyszínen a szokásos tablettás adagolásnak megfelelő üvegcsovecskéket kell keresni, amelyen rendszerint rajta van a címke is, hogy milyen mérget tartalmazott.

Karbolsav.

Világítógáz gyártásánál képződő kőszénkátrányból előállított színtelen vagy kissé vöröses színű kristályos anyag, amelyet gyógyszerárakban tartanak.

A karbolsav 1—2 százalékos oldatban fertőtlenítesre, 90 százalékos oldatban a fogorvosok fogidegölésre használják. Szaga sajátságos, a fogorvosi rendelőkben ismert.

A karbolsavnak magzatelhajító hatást is tulajdonítanak és ezért szokták a női hüvelybe, illetőleg a méhbe befecskendezni. Ilyenkor is okoz mérgezést.

Előfordult, hogy egy koldus tetűpusztítás céljából a testét kente be vele és meghalt. Véletlenségből

Elismerte azt a hibáját, hogy szolgálatban léte dacára az Emkébe tért és ott egy pohár bort akart elfogyasztani. Nem azért, mintha nagyon kellett volna neki az a bor, hanem abban a reményben, hogy ezért a csendőrszeggel nézve súlyos hibájáért a hárcétre fogják vezényelni. Ezt a büntetést pedig csak köszönettel venné, hiszen ezzel csak régi vágya teljesülne. Most már szívesen ment a fogdába, mert úgy látta, hogy az igazát nem fogják elgáncsolni.

Domival egyébként az történt, hogy az itt leírt alkalommal napos szolgálatban volt. A háború első hónapjaiban sokszor előfordult, hogy a napos csendőrnek éjjel is el kellett mennie a városba valamelyik parancsnoksághoz vagy hivatalhoz. Domi is ilyen helyen járt a városban. Megbízata végeztével hazafelé tartott. Útja az Emke kávéház mellett vezetett el. Ezt a kávéházat szoktuk látogatni néha, nagyon ritkán. Más szórakozó helyre nem mentünk. Itt tehát valamennyire Domi is jártas volt. Bement tehát az Emkébe azzal a szándékkal, hogy megiszik egy pohár bort. Mint mondtam, nem annyira a bor, mint inkább az elkövetni szándékolt fegyelmi kihágás kedvéért.

Mikor a söntésbe belépett, még kérésére sem engedte meg a főpincér, hogy mint csendőr a söntésben ihassa meg a bort, hanem a nagyterembe tessékelt. Vitte utána a bort s egy szépen megterített asztalra letette. Domi, mikor a terembe lépett, meghökkenve látta, hogy egyik asztalnál — amint később megolvasta — 19 önkéntes őrmester van, akik már jó pityókusan, fáradt cigányok mellett vidáman diskurálnak. Ekkor már megbánta, hogy bement, de mivel az önkéntesek már úgyis mind meglátták, restelt visszafordulni. Katonásan tisztelgett, leült a bora mellé, a külön asztalhoz.

Az önkéntes őrmesterek annak az öröme mulattak, hogy előléptek.

Az egyik önkéntesnek szemet szúrt, hogy mit keres itt a kakastollas csendőr, hiszen szolgálatban van. Ennek kifejezést is adott, de mikor látta, hogy Domi nem reagál a megjegyzésre, mérgében és részegségében felkapott egy előtte álló poharat és Domi felé hajította.

Dominak se kellett több. Harcivágya felülkerelkedett a napos csendőr józanságán. Kirántotta rövid kardját és nekiment tizenkilencnek. Nem törődött vele, hogy kardjának éle vagy a lapja sebesít-e. Ő csak vágott. A mulatozók gondolatnyi idő alatt röppentek ki az ajtókon, némelyik az ablakon. Pillanatok alatt az utcán voltak mind. Az Emkétől mintegy 30 lépésnyire szaladtak. Ott megálltak és kardot rántottak, de mivel Domi még nem ment utánuk, zajongani, csapkodni kezdtek kardjaikkal.

Domi kiállott az Emke kapujába s így kiabáltak egymásnak.

Az önkéntesek szidták Domit kegyetlenül, hogy menjen haza.

— Előbb vegyék be az Emkét! — mondta Domi. Azt hiszik, hogy ezzel a kicsi micsodával (a kardját mutatva) nem lehet semmit csinálni?! S miután látta, hogy a nagy csatából sebesülés nélkül kell bevonulnia, még egy utolsó próbára vetemedett. Utánuk vetette magát. De hiába volt, azok jobban tudtak szaladni. Harcivágyát nem elégíthette ki. Gondolt még egyet. Utánuk hajította a kardját, úgy futás közben, hátha így talál.

Ekkor, mint az oroszlan, ha kiszemelt áldozatát egy ugrásra nem találja el, farkát lelógatva szégyenkezve távozik, Domi is a kardja után kullogott. Azt fel-

pálinka helyett is megitták és így történt a szerencsétlenség. Orozva, másik ember megölésére nem alkalmas, mert szaga feltűnő.

Heveny kárbólmérgezési tünetek: A mérég bevétele után rövid időre az erők hirtelen csökkenése folytán összeesés következik, mintha a mérgezettet villám sújtotta volna vagy taglóval ütötték volna fejbe. A mérgezett öntudatlanul, tehetetlenül fekszik, szemei beesnek, arca megnyúlik, elhalványodik. Az orr, fül és végtagok hidegek, a testet néha hideg veríték borítja, gyakran izomrángások és görcsök is mutatkoznak és a halál negyedórán belül beállhat. Ugyanezek a tünetek hígabb oldat bevitelénél is, valamint a bőrön való behatáskor, természetesen lassabban.

A mérgezés után rövid idővel a mérég szaga a boncolásnál felismerhető. Tömény karbolsav a test felületén maró sérüléseket is okoz, amelyek a szájban különösen erősen jelentkeznek fehér hólyagos felületek alakjában.

Mák.

Éretlen mákfejekből nyerik az ópiumot, amely a morfiumon kívül még számos más mérgező anyagot tartalmaz. Ezeket együttesen „ópiátok”-nak nevezzük.

Az ópium és alkatrészei elterjedt gyógyszerek és dacára a fennálló rendelkezéseknek, könnyen hozzájuk jut a közönség. Ennek következtében a vele való mérgezés is gyakori.

Leginkább öngyilkosság vagy véletlen baleset (oly módon, hogy a morfinista többet vett be a meg szokott adagnál) fordul elő.

A zölden szedett és szárított mákfejekből készült főzetet, igen elterjedten, a síró-rívó kisgyermekek altatására használják, bár ettől sok el is pusztul, mert

vette, a hegyét szabályszerűen a vállához szorította és úgy vonult befelé. Utána ment a tizenkilenc fiatal őrmester és azok után a néptömeg. Mire a katonai tiszt járőr a helyszínére ért, csend volt mindenütt. Ami azután történt, már leírtam.

Ha nem a háború első napjainak izgalmasában történt volna az eset, talán le sem írtam volna a Csendőrségi Lapok hasábjain. Kétségtelen, hogy Domi vitézül viselkedett, de az is kétségtelen, hogy egy katonának soha és semmiféle körülmények között nem szabad annyira megfélekednie magáról, hogy feljebbvalókra támadjon. Az ezredes állomásparancsnok úrkézszerítése a vitéz katonának szólt, a fogda, amelybe Domi mégis csak visszakerült, a fegyelmetlennek.

Domi három hétig ült a fogdában. Akkor szemlére jött az őrnagy úr, a kerületi beosztott törzstiszt és elrendelte a szabadlábráhelyezését, de egyúttal azt is, hogy a szárnyparancsnokság helyezze át azonnal egy másik őrsre. Hadbírói vizsgálat is indult ellene, de vágyainak vágyát, hogy a harctérre kerülhessen, még ilyen áron sem tudta elérni.

Két hét múlva a Domi új őrsparancsnoka telefonon felhívta a szárnyparancsnokságot és bejelentette, hogy: Domokos próbacsendőr az éjjel agyonlőtte magát. Levelet nem hagyott hátra, bajtársainak azonban az a véleménye, hogy azért lett öngyilkos, mert a harctérre vezénylését nem tudta elérni.

*

Méltán adjuk a hősi nevet annak, aki az ellenség előtt meghal a hazájáért. De minek nevezzem Domit, aki meghalt azért, mert nem tudott az ellenség elé kerülni!

némely gyermek oly fogékony az ópiátok iránt, hogy a csecsemők részére megállapított legkisebb gyógyadagtól is meghal. Így voltak esetek, amikor $\frac{1}{4}$ mákfej 1 dl főzetének 1—2 kávéskanálnyi mennyisége néhány hónapos gyermeket megölt.

A mákfőzet használata nagyon rossz szokás, mert huzamosabb ideig tartó beadása folytán a gyermekek buták és hülyék lesznek. Ez ellen a rossz és veszélyes szokás ellen a csendőröknek felvilágosító munkával kell küzdeniök.

Mérgezéskor a halál az agy és gerincagy, végeredményben a légzőközpont hűdése folytán áll be, vagyis fulladásos.

Kezdetben a mérgezett izgatott, a részeghez hasonlóan, érzéki csalódásai vannak, nemsokára azonban hűdéses jelenségek mutatkoznak, öntudatlansággal, nehéz légzéssel, a reflexek szünetelésével. A szembogarak erősen szűkülnek, a halál közvetlen bekövetkezése előtt azonban kitágulhatnak. Néha bőrvörösdést látunk és a mérgezett viszketetést észlel (utóbbit különösen gyógyulással végződő mérgezés esetében). A halál leginkább 5—12 óra alatt áll be.

Az esetek többségében a mérgezés tünetei fokozatosan súlyosbodnak egészen a halál bekövetkeztéig, kivételesen azonban a mérgezés lefolyásában muló javulás is mutatkozhatik. A mérgezett magához is tér, de nemsokára újból elveszti öntudatát és órákig, esetleg napokig tartó öntudatlanság után meghal.

Még érdekes tudni, hogy a morfinhoz, ópiumhoz egyesek annyira hozzászoktatják magukat, hogy a halállosnál lényegesen nagyobb adagot is kibírnak. (Ópiumszívók, morfinisták.)

Egyes betegségek is csökkenthetik az ópiátok hatását, így az elmebeteg, a tetanus-, strychnin-, atropinmérgezett a mérgek iránt kevésbé érzékeny. Ennek az ellentétes hatás lehet a magyarázata.

Strychnin.

Forróégyövi mérgező növényekből előállított anyag, amely vízben oldható, színtelen, selyemfényű kristály alakjában kerül forgalomba. Különös figyelmet azért érdemel, mert részint patkánymérgeknek, részint dúvadak irtására használják, ennél fogva avatatlanok kezébe juthat és már több ízben használták szándékos mérgezésre. A vadászok hatósági engedéllyel gyógyszerárakból vagy drogériákból szerzik be. Oldata rendkívül keserű, 1 százezrelékes (1:100.000) oldatnál a keserű íze még érezhető. Ezért a strychninnel kevert ételből vagy italból eddig csak ritkán fogyasztottak el annyit, hogy a megkísérelt mérgezés halálos kimenetelű lett volna. Mindamellett már ismételt előfordult, hogy dúvadak irtására az erdőben kitett húst szegény emberek megtalálták, hazavitték, éhségükben keserű íze dacára elfogyasztották és így elpusztultak.

A strychninmérgezés tünetei a mérég bevétele után 3—30 perc alatt mutatkoznak és a halál 1—3 óra alatt állhat be. A mérgezett nyugtalan lesz, izmaiban feszülést, húzóást érez és remegés jelentkezik. Ezután következik a tetanuszerű merevgörcs, amely a strychninmérgezés legjellegzetesebb tünete. A fej a nvakszirtbe húzódik, a kezek ökölbe szorulnak, a végtagok erősen kifeszülnek. A szembogolyók elfordulnak, az arc elkékül, az állkapocs görcsöt kap és a száj habzik. Ez az állapot $\frac{1}{2}$ —2 percig tart, azután rángások keletkeznek és a roham megszűnik, de a legkisebb külingerre (kopogás, ajtónyitás, járkálás, légvonat,

sőt ráfűvés is) a roham újra kezdődik. A görcsös roham alatt a légzés rendkívül megnehezül, esetleg egy időre szünetel. Az öntudat rendszeren a halálig megmarad, amely néha több roham után vagy a roham alatt áll be. Kivételesen már az első görcs is halált okoz.

Mérgező növények.

Az ezekkel történő mérgezési esetek nálunk elég gyakoriak, de köznépünk többnyire a mérgező növények egyes részeit, úgymint: magvait, leveleit, gyökereit használja és ritkábban fordulnak elő oly mérgezések, amelyekben a tiszta növényi mérgek vagy azok vegyületei szerepelnének.

Mivel a növényi mérgek a holttesten elváltozást nem igen mutatnak, sem a vegyi vizsgálat nem biztos, sőt nagyon nehéz, ezért különös fontosságuk van a megmérgezett életében lefolyt tüneteknek. Ha növényi mérgezés gyanuja forog fenn, erre különösen nagy súlyt kell helyezni.

A nép a mérgező növények közül leginkább a „maszlag”-ot és a „beléndek”-et ismeri. Előbbi alatt a maszlagos nadragulyát és a maszlagos redőszirmot érti.

Maszlagos nadragulya (*Atropa belladonna*).

Hegyes vidéken, erdőkben, vágásokban, mélyebb völgyekben szórványosan termő bokros növény. Virágja szennyes-lilaszínű és harangalakú. Termése szőlőszem nagyságú, fénylő, fekete bogyó, amelyben igen sok apró, vesealakú, barnásszürkeszínű mag van. Gyökere 1—2 cm átmérőjű, hengeres, hamuszürke és síma. A gyökér belül fehér, a fiatal gyökér lisztes, az öreg gyökér fás. El növénynek minden része mérgező.

Mérgezést okozhat oly módon, hogy gyümölcsseit az erdőben játszó gyermekek cseresznye helyett megesszik, sőt felnőtt ember is halt már meg ilyen módon. Szándékos mérgezésre, kuruzslásra és magzatelhajtásra is használják.

Gyógyszertárakban tartják a leveleit és a gyökereiből előállított *atropin* nevű mérget.

Maszlagos redőszirm (*Detura stramonium*).

Ismert neve még: csattanó csodafű, pukkantó, töviskés disznó, tövisalma. Művelt talajon, emberi lakások közelében terem; $\frac{1}{2}$ —1 m magas növény. Virágja fehér, kehelyalakú. Termése diónagyságú és alakú, tüskés tok, amely telve van 3—4 mm-nyi apró, lapos, vesealakú maggal. Az éretlen magvak fehérek, sárgásbarnák és barnák, az érettek feketék.

Gyermekek a mezőn talált növény tüskés tokjával játszanak és azt, valamint a magvakat már többször megették. Szándékos mérgezésre is használják, mégpedig többnyire a magvait, úgyhogy azokat borba vagy ecetbe áztatják, esetleg vízben kifőzik és a főzetet keverik étel vagy ital közé, végül a magvait megtörik és mák közé keverik.

Gyógyszertárakban a növény egyik részét sem tartják.

Beléndek (*Hyoscyamus niger*).

Más néven bolondító csalmatok. Parlagon, úmentén, szemétdombon terem. Az egész növény szőrös, 30—60 cm magas. Virágjai kehelyalakúak, lilán erezett, szennyes-sárgaszínű levelekkel. Termése bögrealakú, felül kupakkal nyíló tok, amely telve van 1— $\frac{1}{2}$ mm-nyi apró barnásszürke, vesealakú magvakkal.

Gyógyszertárakban a leveleit tartják.

Mérgezések történtek oly módon, hogy a magvakat gyermekek megették. Szándékos mérgezésre is hasz-

nálták, különösen borba, pálinkába áztatva, mások elbódítására, hogy azután kirabolhassák őket. (Vásárookban.)

A most leírt három növény *atropin* hatású mérgező anyagot tartalmaz és a mérgezés tünetei nagyjában azonosak. Általában a mérgezetten kábultak és bódultak. A mérgezett rekedtségben, hangtalanságban, nyelési képtelenségben és szédülésben szenved. Végtagjai remegnek, *pupillája kitágul* és elveszti alkalmazkodó képességét. Később az arc kipirul, az érverés igen szapora lesz, a mérgezett bőre száraz és érdes. A mérgezett karjaival hadonászik, össze-vissza beszél, ugrál, táncol, meg akar szökni (delirium). Ezután eszméletlenség, mély bódulat következik és vagy meghal a mérgezett, vagy ébredés után lassanként javul és 24 óra alatt teljesen meggyógyul.

Őszi kikirics (*Colchycum automnale*).

Hegyes és dombvidéken, nedves réteken terem. Liliomalakú, lilaszínű virága ősszel nyílik, gyökere hasított körtealakú. A legmérgezőbb hatású növények egyike. Gumóját már ismételtelen használták mérgezésre.

Mérge a colchycin, amely a szervezetben összegyűl és így erősebben hat, tehát gyógyszeres használatánál is vigyázni kell.

Mérges gombák.

Legismertebb mérges gomba, amelyet azonban senki sem eszik: a légyölő galóca (*Amanita muscaria*), fehérpettyes, narancssárga kalappal. Erről mindenki tudja, hogy mérgező és olyan jellegzetes külsejű és alakú, hogy ehető gombával nem cserélik össze.

A mérgezés tünetei hasonlítanak az *atropin* mérgezés tüneteihez, vagyis rekedtség, hangtalanság, nyelési képtelenség, szédülés, végtagremegés, pupillatágulás, később szívdobogás, kipirulás, delirium, eszméletlenség és a halál szívbénulás következtében 6 óra, vagy pár nap alatt következik be. A mérgezés kezdeti tünetei a mérgezés után $\frac{1}{4}$ —2 óra alatt jelentkeznek. A mérgező a vizelettel távozik a szervezetből.

Egyik legveszedelmesebb mérges gomba a *gyilkos galóca* (*Amanita phalloides*), amely már gyakran okozott mérgezést azért, mert összetévesztették az általában kedvelt, jóízű csiperkegombával, amelyhez felületen megtekintésre hasonlít, de gondosabb megfigyeléssel attól igen könnyen megkülönböztethető. Mind a két gomba kalapja fehér, azonban a gyilkos galócánál a kalap alatt levő lemezek is fehérek, míg a csiperkénél a lemezek fiatal korban rózsaszínűek, később pedig élénk rózsaszínű vagy csokoládébarna színt mutatnak. Ezenkívül a tönk tövét a gyilkos galócánál hüvely fogja körül, a csiperke töve síma. Gyilkos galóca élvezete után a mérgezési tünetek 8—10 óra múlva jelentkeznek, mégpedig: hányás, hasmenés, remegés, nyugtalanság, kábultság, gyengeség, sárgaság, görcsök. A halál 1—3 nap alatt állhat be.

A *papsapka-gombák* (*Helvella-félék*) az időjárás, továbbá elkészítési módjuk szerint hol mérgesek, hol nem. Ha t. i. frissen szedve levesnek készítik, vagy zsírral megsütik és úgy fogyasztják el, akkor mérgező hatást fejthet ki, míg ha aszalják, vagy a friss gombát előbb vízzel leforrázzák, akkor nem okoz bajt. Hatásos alkatrésze, a helvellasav, ugvanis vízzel könnyen kioldozható és aszálásnál elbomlik, sőt némelyek szerint az erős sózás is megsemmisíti a mérget. Hatása hasonló a gyilkos galócaéhoz.

Ugvanezt állíthatjuk a *kucsmagombákról* (*Morchella-fajokról*) is. Érdekes, hogy sem a papsapka, sem

pedig a kucsmagombák éveig nem okoztak bajt, míg bizonyos éveken egyszerre több mérgezési eset fordult elő. Így feltűnő sok gombamérgezés volt nálunk az 1915—16. években. A tünetek az étkezés után 2—3 óra múlva hányásban nyilvánulnak; már 6 óra múlva sárgaság lép fel, 24 óra múlva a vizelet véres, a hányás tovább tart és a sárgaság mindig fokozódik, majd hűdés és a második nap vége felé halál áll be.

Ezenkívül van még egész sereg gomba, melyek részint ehető, részint élvezhetetlenek, részint pedig határozottan mérgesek, de ezek megkülönböztetéséhez gombaismeret szükséges.

Húsmérgeзések.

A húsmérgezés fennforgását csakis bakteriológiai vizsgálattal lehet megállapítani, mert azt az esetek legnagyobb részében különleges baktériumok idézik elő. A vegyvizsgálat legfeljebb másfajta mérgezés kizárására szolgálhat.

Az ember egészségére ártalmas húst és húskételeket három csoportra oszthatjuk:

1. *Beteg (kényszervágott) állatból származott hús.* Az ilyen hús és az ebből származott húsrú külsőleg semmiféle elváltozást nem mutat és teljesen kifogástalannak, egészségesnek látszik. Ebben a húsból, valamint az attól megbetegedett emberek váladékában, vérében és zsigereiben bizonyos jellegzetes baktériumok fedezhetők fel, amelyek a paratifusz baktériumok csoportjába tartoznak. A megbetegedésnél a gyomor-bél-lob tünetei (hányás, hasmenés) lépnek előtérbe.

2. *Egészséges állattól származott, de később megromlott hús és húskételek.* A romlás a rothadásnak többekévé kifejezett jelenségeiben mutatkozik. Ilyen húsból a közönséges rothadási baktériumok tenyésznek és az ezek által termelt toxinok ártalmasak az egészségre. Ezek a baktériumok a levegőből jutnak a húsról és néhány óra múlva a frissen vágott marha hújának felületén is feltalálhatók, ahonnan lassanként a hús belsejébe terjednek; ennél fogva kifogásolható tápszernek csak az a hús tekinthető, amelynek belső részei is feltűnően sok baktériumot tartalmaznak.

A rothadó hús azonban nem minden esetben okoz egészségi zavarokat. Így például a vadat sokan akkor tartják legizletesebbnek, amikor az már határozott rothadásnak indult, amit nemcsak a szaga, hanem elváltozott színe is mutat. Ezenkívül tudjuk, hogy a cigányok az elásott és rothadt állati hullákat baj nélkül elfogyasztják. De azért kétségtelen, hogy közönséges rothadásnak indult hús is okozhat mérgezést és ezt különösen vagdalt húsféléknél tapasztalhatjuk, amelyek rendkívül dús baktériumtartalmúak. A rothadt hús tehát csupán a rothadás bizonyos fokában nem okoz bajt. A megbetegedés ez esetben is gyomor-bél-lob tünetei között történik.

3. *Egészséges állat húsból készített, de a levegő korlátolt hozzájárása folytán sajátságos bomlást szenvedett kolbászfélék és egyéb húskételek.* Ez a bomlás a vastagbélbe töltött hurkán és kolbászon, zsírréteggel körülvett pástétomokon, hiányosan pácolt és rosszul füstölt sonkán és rosszul beforrasztott húskonzerveken keletkezik. A húsmérgezésnek ezt a fajtáját hurkamérgezésnek (botulismusznak) is nevezik. Ez a legveszedelmesebb és rendszeren halált is okoz, mert az ilyenkor fejlődő különleges baktériumok (*Bacillus botulinus*) által termelt mérgek a központi idegrendszert támadják meg, magán a húskételeken azonban feltűnő elváltozás nem észlelhető.

A gyomor és a belek alig betegednek meg, legfeljebb mulékonyan, néha makacs székrekedés jelentkezik. Szédülés, fejfájás, légszomj, csökkent és gyengült érverés, látási zavarok, az arcidegek részletes bénulásai, az arc elferdülése, az arcizmok korlátozott mozgathatósága, az ajkak, szemhéjak bénulása a jellemző tünetek láz és öntudatzavarok nélkül. A betegnek sok ricinust kell beadni, az segíthet.

A mérgezési tünetek a rossz hús elfogyasztása után rendszerint 1—2 napra jelentkeznek.

Az a sok észlelt körülmény, hogy valamely húst elfogyasztó egyének közül csak egyesek betegedtek meg, míg másoknak semmi bajuk sem lett, nem bír jelentőséggel, mert ezt éppen a húsmérgeзéseknél gyakran tapasztaljuk. Az egészségesen maradt egyének szervezete ugyanis vagy nem nyújtott a pathogen baktériumoknak kedvező tenyésztési talajt, vagy felemészítette a mérgeket. Így a Németországban előfordult egyik tömeges mérgezés alkalmával 72 család evett ugyanabból az ártalmas húsból és csak 22 családban fordult elő megbetegedés, de itt is 120 egyén közül 80 teljesen egészséges maradt.

Húsmérgezési esetben a hullának megfelelő részei, úgymint: vér, béltartalom, egy darabka máj és lép minél előbb és közvetlenül a Pázmány Péter-egyetem bakteriológiai intézetéhez (Budapest, IX., Rákotya utca 7—9.) küldendők, mert késedelmes elküldés esetében a hullarészek természetes rothadása folytán keletkező közönséges rothadási baktériumok a bajt okozott pathogen baktériumokat elpusztítják. Az elküldést nem kell hogy bíróság eszközölje, megteheti a boncoló orvos is. De még gyors vizsgálat esetén elért negatív eredmény sem zárhatja ki a húsmérgezés lehetőségét, mert a jellegző baktériumok nem minden esetben vannak jelen. Így az irodalomban feljegyzett külföldi példákból látjuk, hogy 20 eset közül csak 7 esetben lehetett jellegző baktériumokat feltalálni.

Csendőrhistoriák.

Írta: Öreg csendőr.

Az istenkáromló.

Járőrszolgálatban voltam másodmagammal. Megérkezve az őrskörletünk egyik községébe, utunk egyenesen a községi bíró lakásához vezetett, amely egyúttal községháza is volt. Illendő köszöntgetések és parolázások után a nagy kályha mellett terpeszkedő viaszkosvászon-kanapén elhelyezkedtünk. A másodcsendőr balról, én jobbról.

Kérdezzük a bírótól az újságot: nincs semmi. El is hittük neki, mert a község nagyon csendes és békés volt. Csak hagyritkán fordult elő, hogy a legények a korcsmában, úgy alkalmilag, elagyabugyálták egymást, de nagyobb baj nem igen esett.

Beszélgétközben kopogtat valaki az ajtón. A kántor volt. Beköszön a szobába, kezefog sorban mindenkivel. A bíró székkal kínálja:

— Üljön már le nálunk, kántor úr, mi jót hozott?

A kántor nekem felel:

— Azért jöttem, — mondja — mert megláttam az urakat az ablakom alatt. Egy kis panaszom volna.

— Na, csak nem?

— De igen, kérem, a szolgálégyemre. Nem, mintha lopna, vagy vérekedne, vagy gazember lenne, hanem azért, mert olyan istentelen módon káromkodik, hogy azt ember nem hallgathatja. Már számtalanszor megbotránkozott rajta a főtisztelendő úr is, korholom én is érette eleget, mert mint katolikus kántor csak nem tűrhetem el az isten-

telenségeit, de nem használ az kérem semmit. Még a cselédeányommal is olyan haragot tart mindig, hogy rettenetes. Attól tartok, hogy eléri a háztól, vagy legalábbis megdögönyözi és halálra ijeszti a feleségemet, amikor nem vagyok otthon.

— Hát akkor miért tartja, Mester úr, miért nem küldi el a fogad helyébe másikat?

— Sajnálom, kérem, elküldeni, mert olyan jódolgú, hogy párját ritkítja. Ég a keze alatt a munka, sohasem fárad el, szereti az állatot s jól gondolja. Nagyon szeretném, ha megmaradna nálam, azért az urakhoz csak az lenne a kérésem, hogy regulázzák meg egy kicsit és szoktassák le, ha lehet, a káromkodásról.

Hát én legényijesztő sohasem voltam s nem is reguláztam meg soha senkit. Vagy akit igen, annak már nagyon nagy dolgot kellett elkövetnie. Először, az igazat megvallva, bosszantott egy kissé, hogy minek is néz engem ez a kántor voltaképpen, de azután valahogy kíváncsi is lettem arra a nagylegényre s a kántorral sem akartam egészen haragba jönni, hogy kereken megtagadom a kérését. Sok közöm egyébként nem volt a dologhoz s azt tudtam is, mert abban az időben a pusztá káromkodás nem képezett kihágást, csak ha a tettes közbotrányt okozott vele, már pedig itt arról nem volt szó.

Na, de azért csak áthivattam a legényt. Mikor a bíró szolgálja, akit elküldöttem érette, elment, a kántor is szedte a sátorfáját és elment. Nem akart, úgy látszik, a szolgáljával találkozni, vagy pedig nem akart jelen lenni a „megregulázásnál”.

Elmúlik negyedóra, félóra, a legény nem jön. Pedig nem lakott messze, csak a szomszéd utcában. Végre, majdnem egy óra múlva beállít.

Úgy emlékszem, nyár volt, de mindenesetre szép meleg és napsütéses idő. Hétköznap volt s a nap sugarai perzselően égették az utca porát, de azért az én legényem hófehér ingben-gatyában s tükörfényesre kipucolt csizmában állított elém. Azért késett annyit, mert átöltözködött.

Jóvágású, pelyhedzóbajuszú, fiatal legény volt, olyan katonasorba való. Amint belépett a szobaajtón, mindjárt meg is állt az ajtó mellett a sarokban, mintha gyökeret vertek volna a lábai. Még köszönni is elfelejtett. Amint felálltam a kanapéról és feléje közeledtem, elkezdett reszketni, mint a nyárfalevél.

Megszólítottam:

— No, öcsém, hát te vagy az a cifrán káromkodó legény?

Nem felelt egy kukkot sem, csak állott előttem és folyton csak a kalapcimeremet nézte. Láttam, hogy nagyon odavan, hát bátorítani kezdtem:

— No, ne félj, nem harapom le az orrod, se a füledet. Hogy hívnak?

Egy kukkot sem felelt, csak állott és nézett, a lábai pedig verődtek össze a gatyájában.

— Kedves fiam, — mondom neki — aztán meg ne halljam ám többé, hogy káromkods!

Nem felelt. Csak állott velem szemben, merően és szemrebbenés nélkül, mint egy szobor. Csaknem elmosolyodtam. Ezzel a szerencsétlen flótással ugyan nem sokra megyek, gondoltam. El is engedtem:

— Na, menj haza Isten hírével.

Kétkézzel kapott a kilincs után. Nem is ment ki a szobából, csak úgy pöndörödött ki az ajtón, meg a küszöbön. Megint elfelejtett köszönni, úgy örült, hogy kívül van az ajtón. Az egész ottléte nem tartott tovább két-három percnél s ez alatt az idő alatt egy hang nem sok, annyit sem tudtam belőle kivenni.

Egy következő járőrszolgálat alkalmával véletlenül találkoztam az utcán a kántorral. Megkérdeztem:

— Na, kántor uram, mit csinál a legénye?

— Dolgozik, — feleli örömmel.

— Káromkodik-e még?

— Nem az, kérem, egy árva kukkot sem, csak tesz-vesz egész nap, hang nélkül.

— Akkor hát jól van!

Elköszöntünk s mentünk tovább. Néhány hónap múlva, egy vasárnapi napon, megint találkozom a kántorral:

— Na, kántor úr, mit csinál a legénye?

— Házasodik!

— Mit csinál?

— Házasodik. Újévkor, hogy kitelt az esztendeje, ott hagyott s elvette Juditot.

— Ki az a Judit?

— Hát a cselédeányom, kérem, akivel olyan nagy haragban volt. De a megregulázás után olyan szelíd lett a legény, mint a kezes bárány. Nem veszekedtek többet, sőt egymásba is gabalyodtak, már az esküvő is megvolt.

Megcsóváltam a fejemet s elnevettem magamat. Mert én aztán túllöttem a célon. Nem mondom, egy kicsit meg akartam „regulázni” a legénykémet, de annyira mégsem akartam reáijeszteni, hogy ijedtében meg is házasodjék.

A felszólított szolgálat.

A soproni őrsön teljesítettem szolgálatot Jakab Máté őrmester, őrsparancsnok úr keze alatt.

Egy napon mindenki külszolgálatban állott, még az őrsparancsnokunk is, csak ketten maradtunk otthon az őrsön: Staudt Antal próbacsendőr címzetes őrsvezető és én, szintén próbacsendőr.

Egyszerre csak megszólal a telefon. Staudt Antal odaugrik:

— Halló! Ki beszél!

A soproni szolgabírói hivatal volt. Menjen egy járőr azonnal át a szolgabíróságra, a további felhívást majd ott kapja meg.

Összenéztünk. Mit csináljunk? Menjünk, ne menjünk? Végre, nagy tanácskozás után, úgy állapodtunk meg, hogy elmegyünk. A szolgálatot persze nem írtuk elő, mert a szolgálati könyvhöz nem mertünk hozzányúlni, csak felszereltünk és beállítottunk a szolgabíróságra. Mind a ketten még tapasztalatlan próbacsendőrök voltunk és borzasztóan féltünk, hogy most mi lesz.

Egy medvetáncoltató karaván hevert szanaszét a szolgabíróság udvarán, azt kellett elkísérnünk a mintegy harminchat kilométernyire levő felsőpulyai járási székhelyre a főszolgabíróhoz. A karavánban öt-hat férfi, körülbelül ugyanannyi asszony, meg egy csomó gyerek volt, azokívül nyolc-tíz medve, ugyanannyi majom és egy sereg kutya. Az állatok mind láncra voltak fűzve.

Átvettük őket. Tavasz idején lehetett délután öt óra körül.

Megindult a menet az országúton Felsőpulya felé, mi meg utána, teljesen felszerelve, felfegyverkezve. Ügyeltünk, hogy meg ne szökhessen se ember, asszony vagy gyerek, se medve vagy majom. Útközben nagy fejtörést rendeztünk, hogy vajjon ha egy medve vagy majom meg talál szökni, jogunk van-e ellene fegyvert használni. Mert hogy az emberek ellen jogunk van, abban pillanatig sem kételkedtünk. (Milyen szerencse, hogy nem kísérelt meg egyikük sem szökést, ülhettünk volna utána a kerületi fogdában a jogtalan fegyverhasználat miatt.)

Késő este lett, amikor a tizenöt kilométernyi távolságban levő Nyék községbe értünk. Betereltük a karavánt a nagyvendéglőbe a felszer alá, azután pedig elküldöttünk az éjjeli őrkért, akik kötelességtudóan meg is jelentek és hűségesen kitarítottak mellettünk egész reggelig. A kara-

ván lepihent, mi meg felváltva örködtünk. Egy csendőr, egy éjjeli őr, aztán megint egy csendőr s egy éjjeli őr.

Megvirradtunk. Szép, koratavaszi napos idő volt, csak a föld fagya engedett fel s így aztán sár lett. Mind nagyobb sárban kutyagoltunk Felsőpulya felé az országúton a medvék után, mert azok maradtak el mindig leg hátulra. Lapos mancsaikkal cammogva taposták az útezeli sarat s igen lassan haladtak. Vezetőjük néha meg-megrántotta a nyakukba akasztott, de a szájukon is keresztülvezetett láncot, mire ordítottak egyet, egy pillanatra megállottak, két lábra ágaskodtak, de azután lecsillapodva, néhány lépést mégis valamivel jobban igyekeztek előre. A majmok már élénkebbek voltak. Hosszú farkukat libegtetve s hórihorgas lábaikat magasra emelgetve, olyan könnyesen lépkedtek, akár a városi kisasszonyok a korzón. Két kocszi döcögött előttünk, melyek elé egy-egy pár gébe volt befogva. Ezekben a kocsikban helyezkedtek el a gyerekek. A kocsik mellett kétoldalt a kutyák trappoltak. Egyszóval rend volt.

Akik szembőjttek, egy pillanatra megálltak s meg-bámulták a gyülevezés hátaf. Egy-egy mosolytól szélesre terült az ábrázatuk, aztán mentek tovább.

Délután három óra lehetett, amikor megérkeztünk Felsőpulyára. Kerestük a szolgabírói hivatalt, hogy annak rendje és módja szerint átadjuk a karavánt. Es itt történt az első baj.

A szolgabírói hivatalban azt mondták, mi az istenyilának kísértük oda ezt a karavánt? Hiszen, ha náluik lettek volna, ők is csak máshova kísértették volna őket. Most mi az ördögöt csinájának velük?

Hát azt mi se tudtuk.

Telefonálnak a felsőpulyai járásörmester úrnak (már elfelejtettem, hogy hívták), azonnal jöjjön át a szolgabírószágra.

Amint átjön és meglát minket, nekünkjön:

— Maguk kicsodák?

— Járásörmester úrnak Staudt Antal próbacsendőr, címzetes őrsvezető és Pál István próbacsendőr aláatosan jelentjük, a soproni szolgabírószágról hoztuk ezeket az elfogott egyéneket.

— Maguk soproni őrsbeliek?

— Igenis, járásörmester úr!

— Na, éppen jókor jönnek! Hiszen magukat körözik, mint szökevényeket. A reggel kaptam a táviratot Sopronból.

Tátva maradt a szánk. Hát persze, mi Sopronból elindultunk anélkül, hogy akárcsak a főzőnőnek is egy árva szót szoltunk volna. A szolgálatunkat a szolgálati könyvben nem írtuk elő, őrzárati lapot sem vettünk magunknak, a felhívást sem iktattuk be, csak nekiindultunk így, Isten nevében, szolgálatba. Éjjel, amikor az őrsparancsnokunk hazajött s nem talált sem minket, sem a szerelvényünket, szentül meg volt győződve, hogy megszöktünk s kora reggel azonnal táviratozott a szomszédos őrsöknek, hogy fogjanak el. Az persze honnan jutott volna az eszébe, hogy a szolgabírói hivatalban keresse a próbacsendőreit.

A felsőpulyai járásörmester úr felhívja a soproni őrsöt. Megindul a telefonálgatás ide-oda. El lehet képzelni, mennyire megörült az őrsparancsnokunk, amikor megtudta, hogy mégsem szöktünk meg. A karavánt azonban senkisémm vállalta. A felsőpulyai főszolgabíró mindenáron vissza akarta küldeni Sopronba, a soproni meg azt mondta: örül, hogy megszabadult tőlük.

Végre aztán a járásörmester úr oldotta meg a helyzetet. Átvette a karavánt, aztán két ügyes csendőrrel kikísértette őket az osztrák határig s ott átkergette őket a határon Ausztriába. Hadd legyen szórakozásuk az osztrák csendőröknek is. Mi pedig bevonultunk Sopronba.

Mikor Jakab Máté őrmester úrnál jelentkeztünk, nem is volt olyan mérges, mint ahogy az egész úton féltünk tőle. Csak annyit mondott, hogy ha a Szolgálati Utasítás 81. §-át ismertük volna, nem vettük volna át a karavánt a szolgabírói hivataitól, mert ez a paragrafus világosan megmondja, hogy toloncszállítmányok kísérésére csendőrséget nem szabad igénybevenni.

Hát bizony ezt a hetvenkétkilométeres kutyagolást megtakaríthattuk volna magunknak. Staudt Antal bajtársam is mérgesen csapta le a kalapját az ágyára a legény-ségi szobában:

— Ki az ördögnek jut eszébe mindjárt minden paragrafus!

A rénomé.

Régi jó időkre emlékezve, eszembe jut a régi jó világ csendőrségének egyik legjellegzetesebb személyisége: a törzsörmester. Nem olyan kuiszolgálatot teljesítő csendőr volt ő, mint manapság, hanem ugynevezett szárnyszámvivő, a szárnyparancsnokságnak mindig szorgalmasan és fáradhatatlanul dolgozó első segédmunkása.

Abban az időben nem volt alhadnagyi rendfokozat, de még tiszthelyettesi sem, sőt még a régi járásörmesteri rendfokozat is ott szunnyadt valahol a meg nem született ideák lelőhelyén. Az őrsparancsnok legmagasabb rendfokozata az őrmesteri volt, a legtöbb őrsparancsnok azonban csak őrsvezetői, legfeljebb címzetes őrmesteri rendfokozatot viselt. A vaióságos őrmester olyan ritkaságszámba ment, hogy ha az ember valahol látott egyet, nem felejtette el évekig.

Elképzeltető, hogy ilyen viszonyok mellett milyen nagy úr volt a törzsörmester aki egyedül volt rangosztályba nem sorolt havidíjas a csendőrségnél. De nagy feladat is hárult reá: a szárnyparancsnokság összes irodai, gazdászati és számvivői teendőinek az elvégzése. Akkoriban még a ruházati ügyek is, a szárnyparancsnoksághoz tartoztak s minden szárnyparancsnokságnak rak-tára is volt.

Egy igen derék csendőrtörzsörmestert ismertem én ebből az időből. Rosenauer Péter volt a neve és a soproni szárnyparancsnokság számvivője volt. Magas, szélesvállú, domborúmellű, fekete, erdélyi szász ember volt, felfelé fésült, szépen ápolt bajusszal. Valamikor a csendőrség felállítására idején került Erdélyből Sopronba az ezernyolcszáznyolcvanhármas évben és ott is maradt mindvégig, amíg csak nyugállományba nem került.

Abban az időben Győr és Moson vármegye is a soproni szárnyhoz tartozott, három vármegyére terjedt ki tehát a szárnyparancsnokság területe. Rosenauer törzsörmester úr mégis úgy ismerte a csendőrsöket, mintha mindeniknek ő lett volna az őrsparancsnoka. Távolági térkép nélkül meg tudta mondani nemcsak az őrsöknek egymástól való távolságát, hanem még a tereptárgyakét is s szinte fejből vizsgálta át az utazási számadásokat. Az őrsparancsnokokat is ismerte: tudta, melyik a jó és melyik a rossz őrsparancsnok. De még a csendőrökről is anyakönyvi lap nélkül meg tudta mondani, ki szolgált a gyalogságnál, ki a lovasságnál, ki a tüzérségnél. Ismerte a természetet, fejből tudta, hogy mire milyen zubbony kell, mire mekkora pantalló illik, hányas sapka a fejére, csizma a lábára. Sőt nagyon kevés kivétellel még azt is meg tudta mondani, hogy melyik csendőr mely napon esküdött fel csendőrnek és mikortól illetékes neki a magasabb csendőrségi pótdíj.

Egész nap, reggeltől estig, az irodában ült, dolgozott s fente a lábait az asztal alatt, mint a légy. Ritka eset volt, hogy este, lámpavilágnál is ne dolgozott volna. Csak

KATA DÉL ANDRÁSÉ
HESSÉNYI 14. VEGYÉ
1930. 12. 20.

Karácsonyest.

(Kárai né Helbing Aranka rajza.)

a vasárnap délutánt tartotta meg magának. Ilyenkor kiutazott valamelyik közelieví őrsparancsnok barátjához és ott töltötte a vasárnapot, hogy aztán hétfőn újult erővel láthasson neki a munkának.

Különb számvevőt nem ismertünk a kerület területén. Egyszer azonban mégis egy kis zavar történt vele.

Ameisz Gyula őrmester volt a szárnyparancsnokságnál a második segédmunkás. A szokásos haviszámadást állították össze. Ott feküdtek a zsoldjegyzékek, az utazási számadások, az érem- és jelvénypótdíjak kimutatása, a fűtési, gazdasági és irodaátalányokról szerkesztett kimutatók, meg összesítések. Izgatottan számolt Rosenauer törzsőrmester a reggel óta, de hiába, a számadás nem egyezett. Valami hiba csúszott bele. Elkezdte előről hátrafelé, majd hátulról előre, mindhiába: kilenc koronával többet mutatott a számadás végösszege, mint amennyi pénz volt a pénztárban.

Odahívja Ameisz őrmestert:

— Nézd csak, Gyula, — mondta neki — valami hiba van itt a számadásban s nem találom. Segíts te is keresni.

Ameisz Gyula is régi, kipróbált számvivő volt. Odaviszi a székét a törzsőrmester asztalához és most már ketten keresik a hibát. Tühegyes ceruzájával végigkíséri a rubrikákat, a számjegyeket, néha külön is összeadja őket az előtte heverő papírlapon, de hiába, a kilenc korona differencia mégis megvan.

Számolgatják egész délután, napnyugtáig, lámpagyújtásig. Már egészen belezavarodtak a sok számba, gondolkodni sem tudnak.

— Tudod mit, Gyula — mondja Rosenauer törzsőrmester — hagyjuk most itt ezt a számadást a manóba, gyere vacsorázni, majd vacsora alatt csak kitalálunk valami okosat.

Felkelnek az asztaltól, otthagyják a számadást és elmennek vacsorázni, mindenik a maga lakására.

Vacsora után megint csak nekiülnek a számadásnak. Most már a számjegyek mintha életrekelnének, mintha felkerekednének és ott táncolnának az orruk előtt, a szemük előtt, az irodában körbe-körbe, meg a levegőben, mint a zümmögő legyek, csak éppen, hogy hangot nem adnak.

Hiába, nincs a kilenc korona.

— Törzsőrmester úr — mondja Ameisz őrmester — menjünk be a városba, szelőztessük ki egy kicsit a fejünket. Reggel óta szakadatlanul az íróasztal mellett görnyedünk, nem csoda, ha belezavarodunk a számadásba. Sétáljunk egy kicsit a friss levegőn, pihentessük egy kissé az agyunkat, talán többre megyünk vele.

Rosenauer törzsőrmester hallgatott reá. Kardot kötnék s kimennek a városba. Némán, szótlánul lépkednek egymás mellett, csak a járdához ütődő kardhüvelyek csörrennek s cipőjük kopog egyszerre, amint az aszfalton lépkednek.

Előttük haladt két soproni „ponzichter” atyafi, egy öreg és egy fiatalabb. Németül beszélgetnek, de úgy látszott, hogy az öreg egy kissé nagyot hallott, mert a fiatalabbik kiabálva beszélt.

— Hány éves lehet maga, Hanzi bácsi? — kérdi az öreget.

— Hogy hány éves vagyok? Nyolcvan felé járok. Az ősszel töltöttem be a hetvenhatodikát.

— Bizony, az szép idő — mondja a másik.

— Hatvanhétben már mint népfelkelő szereltem le az osztrák—porosz háborúból. Akkor volt a kigyezés — folytatta az öreg.

Rosenauer Péter vállonragadja a meglepődött Ameisz őrmestert:

— Gyula, gyere haza! Gyere, aki teremtése van a világnak. — És megtorulva szeisebesen hazaele iramodik úgy, hogy az őrmester alig bírta követni.

Mikor beérnek az irodába, a törzsőrmester le sem köti kardját, le sem teszi a sapkáját, csak lámpát gyújt és nekiesik a számadásnak. És mintna az ujjával keresztül akarná bökní, odamutat az egyik számjegyre:

— Itt a hiba, hogy a féreg rágja ki ezt a papirost! Itt a hiba, látod-e?

— Nem látom.

— Hat a 76-os szám. Ez a hiba, a 76. Ide nem 76 kellett volna, hanem 67. A kettő között meg éppen 9 a különöség. Ugy jutott eszembe, hogy az öreg német ezt a két számot mondta, mert arról eszembe jutott a hadnagy úr hatvanhétkoronás utazási számadása, amit pénteken fizettem ki és sehogysem emlékeztem reá, hogy ez az összeg vajhol szerepelne. Mikor aztán hazajöttem és keresem, keresem, tényleg nem találok sehoh. Hetvenhat volt beírva helyette.

Perzse, hogy ezután hamarosan elkészült a számadás. Ameisz őrmester pedig másnap megkérdezte:

— És mit csinált volna törzsőrmester úr, ha nem találja meg a hibát?

— Hát bizony akkor örökre odalett volna...

— A kilenc korona?

— Ördögöt! A renomé!

A csendőr a régészeti kutatások szolgálatában.

Írta: Dr. PRESZLY LÓRÁNT alezredes.

A történelemnek azt a korszakát, melyből íráskor nem maradtak, általában a történelem előtti időknek (praehistoriának) nevezzük.

Ennek a korszaknak is vannak kutatói. Vannak tudósok, akik az emberiség legősibb múltjának tanulmányozására szentelik életüket és idejüket, akik — hogy így fejezzük ki magunkat — a történelem létrájának legalsóbb fokáig mennek le s onnan, az emberiség legősibb idejéből, szednek elő és gyűjtögetnek össze — felette érdekes és értékes — anyagot a tudomány számára.

A legősibb múlt történetével kezdődik ugyanis az emberre vonatkozó biztos tények birodalma s onnan kiindulva halad a tudomány az ember származásának és életének — kétségtelen előnyt nyújtó — tényleges ismeretéhez.

Bár, mint a tudomány minden ágában, úgy ebben is, sok a feltevés, de a talált leletekből, az anyaföldből gondos és elképzelhetetlen türelemmel ásott tárgyak — mint kézzelfogható valóságok — elég szilárd alapot nyújtanak a legapróbb részletekig kiterjedő elemzésre és az elemzés eredményeinek szabatos egységbefoglalására.

Az ősrégészetnek tehát az a feladata, hogy bevilágítson abba a nagyon-nagyon távoli — több évezredek — korszakba, amelyekről írott adatokkal nem rendelkeznünk.

„A mécsék azon tárgyak, amelyeket a gondos anyaföld fedett és őrzött meg az enyészettől és amelyeket a véletlen vagy az ásatások vetettek napfényre. Mentől több mécs gyúl, annál nagyobb a világosság, mely a koromsetét multba bevilágít.” (Józsa.)

Azok a leletek, azok az anyaföldből gondosan feltárt tárgyak, melyeket gyakorolt szemű és módszere-

sen képzett, lelkes tudósok gyűjtenek össze és szorgosan vizsgálgatnak át, mindmennyi mécsék, amelyek, ha nem is égnék, mégis messze bevilágítanak az ősemberek ősvilágába s gyarapítják az ő életükről eddigelé is szerzett ismereteinket.

Ezzel szemben azok a leletek (tárgyak), melyek bárminő nagy mennyiségben is lennének felhalmozva, de a feltalálási (lelet-) körülményeik szakemberek által a legapróbb részletre is kiterjedő gondossággal megállapítva és feljegyezve nincsenek, olyan mécsék, amelyek meggyújtva nincsenek, amelyek nem égnék és nem is világítanak s ezért a történelemtudomány számára a legkisebb értékkel sem bírnak.

A tájékozatlan (laikus) ember számára az ilyen tárgyak vagy semmi értéket nem képviselők, vagy csak éppen annyit, hogy megtetszik s mint neki tetsző tárgyat, esetleg megőrzi. Így megmenti a pusztulástól és elkallódástól, de a tudománynak ebből semmi haszna nincs.

Azonban nemcsak az őskorból, hanem az emberiség minden korából őriz az anyaföld — ép vagy töredett állapotban — olyan tárgyakat, amelyek a történelemtudomány számára éppen úgy, mint ember-tani és művelődéstörténeti szempontokból értéket jelentenek.

Az ember érdeklődésének egyik legszebb és legméltóbb tárgya *a saját multja*. Ezek az összegyűjtögetett és talált tárgyak és leletek annak megismeréséhez segítik az embert és a tudományt.

A magyar hegyek közt, a magyar rónákon szolgálati útját járó magyar csendőr lába is ősidők óta lakott területeket tapos. Olyan tájakon jár, amelyeken a legrégebb idő óta lakott az ember, hol dúslakodva minden jóban, amit a százsámra körülötte sürgölődő szolgálhat teremtett elő, hol nyomorúságos viszonyok közt szedegette össze a legszerényebb mindennapravalót. Élt és küzdött az életért, a létért, hogy az egymásra tornyosuló századok alatt a legkezdetlegesebb kulturából apáról-fiúra, családról-családra, nemzedékről-nemzedékre, fajtáról-fajtára örökítse át azt a fejlődő műveltséget, amely ebben a megcsontított országban is éppen olyan folytonosan változó képet mutat, mint Európa bármely más részén.

A sok hegyből megmaradt Cserhát, Mátra, Bükk, Pilisi hegyek és Bakony vidékén egy-egy sziklafülkéből vagy barlangból a *régibb kőkör* emberének kedvelt tartózkodási helyei integetnek feléje. Az útjába eső barlang 10.000, sőt esetleg több esztendőről beszél, amelyeknek kulturájából egy-egy megfარagott állati csont, egy-egy pattintgatással készült kőszerszám, egy-egy marokba illő balta, egy-egy késpenge, vagy egy-egy nyílhegy maradt meg csupán. Ezek mondják el a hozzáértőknek: hogy és mint élt az a primitív ember, aki elsőnek ismerte a tüzet, elsőnek tudott húst sütni s elsőnek karcolta be a szikla oldalába az előtte folyó küzdelmes élet egy-egy elméjét jobban foglalkoztató jelenetét.

A hegyek lejtőin, eldugott völgyekben és a vége-láthatatlan alföldi tájakon már fiatalabb emlékek felett jár a magyar csendőr. Legalább is 5—6000 éves kultúra emlékeibe ütközik mindenütt, ahol az egykor vízborította rónaságnak minden időben szárazon maradt partjain vizet el az útja. Csont- és kőeszközök, durva, vastag edénycserepek, finomabb díszített cserepek az *újabb kőkör* emberének készletéből maradtak meg évezredekken keresztül s művészi formájukkal ma is lenyűgöznek, bámulatba ejtenek. Az eke vasa,

a munkás ásója egymásután forgatja ki régi fekvőhelyükről, ahol pedig, eredeti helyzetében hagyva, sokat mondhatott volna a hozzáértőnek. Helyéről ki-mozdítva csak arra jó, hogy a figyelmet ráterelje azokra az emlékekre, amelyek azon a helyen még a föld mélyében maradtak elrejtve.

Ebben a kulturában már nagyobb telepeket jelenthet egy-egy felszínre vetődő cserép, vagy egy-egy nehéz munkával, csiszolással készült, sokszor már nyéllyukkal is ellátott kőbalt. Sirokat jelezhet, amelyben összezsugorítva, oldalukon fekszenek a halottak, körülrakva edényekkel, eszközökkel, csontból és kagylóból készült ékszerekkel, amelyeknek szakember által történő kiemlése egész oldallapokat menthet meg ezeknek az embereknek megratlan történetéből. Lakótelepeket, falvakat jelezhet, melyeknek egymás mellé sorakozó hajlékai s a bennük felhalmozódó edények és eszközök a kor emberének életmódjáról adhatnak felvilágosítást s hozzájuttathatnak a lakóház kérdésének teljes megoldásához. De szakember kell hozzá, aki mindent meglát, ami a hozzá nem értőknek fel sem tűnik.

De ugyanezek a vidékek későbbi koroknak is sok emlékét megőrizték. Réztöröket, két végük felé hegyesedő késeket, hosszú köpengéket, aprófülű edények töredékeit vetheti fel az ásó. Az első fémek, amely az ember életében szerepet játszott. A *réz- és bronzkor* emlékei fekszenek a csendőr útjában, amelyeknek nagy temetői közül hazánkban csak alig néhányat ismer még a tudomány, telepet pedig jóformán egyet sem. Ezek a tárgyak is zsugorítva fekvő csontvázak mellől kerülnek elő és pedig mindig olyan helyről, amelyet a víz sohasem borított. Megbecsülhetetlen kincsei ezek a magyar tudománynak.

Zöldpatinás fémekeket is vethet ki az eke. Lapos, vésőforma baltákat, peremes és tokos baltákat, sarlókat, lándzsacsúcsokat, töröket, kardokat, vastag karpereceket, hosszú tüket, stb., amelyek a 3—4000 éves bronzkor emlékei. Színből és formában változatos edényanyag kíséri ezt a kort, amelynek emberei csak kezdetben temetkeztek zsugorított helyzetben; később elégették halottaikat.

Az előbbieket mellett edények, ékszerek, kő- és bronzeszközök; az utóbbiaknál urnába helyezett, égett embercsontok, köztük megolvadt bronztárgyak, az urnák mellett edények fekszenek. De nemcsak temetőben, hanem nagy kiterjedésű telepeken is megtalálhatjuk e kor emlékeit, amelyekben hazánk területe rendkívül gazdag s amelyeknek megmentése elsőrangú tudományos érdek.

Új népek új fémekeket hoznak. Új művelődési korszak nyílik meg az emberiség történetében. A réz után megjelenik a vas s bevonul hazánk területére is. Mindenütt úrrá lesz. Ez a *vaskor*. Kardok, kések, török, lándzsák, láncok, ollók kerülnek felszínre. Minden vasból. Ezek mellett bronzból készült ékszerek, karperecek, kapcsolótűk, amelyek már egészen más ízléssel készültek, mint az eddigi korból valók. De más az edény is. Amíg az újabb kőkör, a réz- és bronzkor embere szabadkézzel készítette — a művészi tökéletességig emelkedő — edényeit, a vaskor embere már fazekaskorongot használ, amelynek nyomai jól kivehetők az edények belső oldalain. Teljesen megváltozik az élet képe, de megváltozik a halálé is. E korban a halottakat kinyújtva helyezik örök nyugalomra, de most is mellé rakják az életben nélkülözhetetlen, kedves tárgyait. Az edények, a vas- és bronztárgyak

most sem hiányoznak a sírokból. Ezeket még akkor is megtaláljuk, amikor idegen nép hatására újból égetni kezdik a halottakat.

Ezzel a korról már derengeni kezd a történelem hajnala. A vaskultúra hordozói a kelták, akik nyugat felől jöttek hazánk területére.

Ezeknek a koroknak emlékei sokszor egymás fölött sorakoznak s egy-egy magasabb domb — sokszor évezredek óta — állandóan tartó településről beszél a mellette elhaladónak.

A kép változik. Kelet felől néparadat jön újabb kulturával, újabb — most már — ismert nevű népekkel. Megjelennek a nomád szkithák s a Krisztus előtti VI. századtól a Krisztus utáni IX. század végéig egymást váltogatják a *népvándorlás* nagy népei, hogy végül is helyet adjanak a honfoglaló magyarságnak.

A szkithák után jönnek a szarmata- és jazyg-törzsek, akik az itt is erőrekapó s két részen is hódító rómaiak közt, a dunántúli Pannonia és erdélyi Dácia közt szabadon lévő Duna—Tisza-közi területet szállják meg. Jönnek a különféle germán törzsek: a nyugati és keleti gótok. Majd a hunnok, avarok, gepidák, longobárdok, akik hosszabb-rövidebb ideig telepedtek itt meg, de egységes birodalmat, állandó hatalommal sohasem alakíthattak. Ezek az népek az életnek és halálnak minden emlékét éppen úgy hátrahagyták, mint a névtelen népek. Nincs az országnak olyan része, ahol ne halmok mellett, sírok felett vinne a járókelő útja s nincs olyan része, ahol ne ezrével pusztultak volna el az emlékek a nélkül, hogy a hozzáértők láthatták volna, vagy hogy a múzeumokba csak töredékei is bekerültek volna. Nincsenek kivéve ez alól a halmok sem, amelyeknek belsejében — a lehorlás alatt — örökre tönkre mentek a benne felhalmozott emlékek. Pedig kis jóakarattal, érdeklődéssel mindent meg lehetett volna menteni a pénzérték szempontjából amúgyis jelentéktelen emlékek közül.

A népvándorlás korának visszafejlett kerámiai (edény) anyaga, a finom művű római cserép- és üveg-edények ezerszámra pusztultak el a kardok, nyilak, szekercék, kések és kengyelekkel együtt. Nem jutott más sors a jazygok, szarmaták és germánok kapcsolótűinek, a hunnok és avarok csattjainak, boglárainak és szíjvégeinek sem. S ebben a sorsban osztoztak a római sírok lelettárgyai, táborhelyek épületmaradványai s a szkithák különös kisipari emlékei. A véletlen napfényre hozta, a tudatlanság pedig barbármódra pusztította el a legnagyobb részét.

És a sors nem kímélte meg a *honfoglaló magyarság* emlékeit sem.

A gazdag bogláros, nyakperemes, gyűrűs, halántékkarikás, kardos, kengyeles sírok, lovas temetkezések végleg elveszték a tudomány számára s amit a tatár és a török pusztítás még meghagyott a magyar középkor ingatlan emlékeiből, templomok omladékai-ból, azt tönkretette az utána következő korok sötét tudatlansága, amely még napjainkban is képes arra, hogy két téglá árának megtakarítása kedvéért örökre némává tegyen egy nagyobb műveltségről tanuskodó beszédes emléket.

De vannak már területek, ahol megszűnt a céltalan pusztítás.

Vannak egyszerű emberek, akik a kisebb-nagyobb múzeumokban megismerték a régi korok emlékeit és ha kint a tanyavilágban kezükbe kerül egy-egy felvetődő emlék, gondosan félreteszik, hogy odajuttassák, ahol közkinccsé válik, ahol mindenki egyaránt

tanulhat belőle. De még mindig vannak, akik tudatlanságból vagy nemtörődömségből félredobják a becses emlékeket, összetörik az előkerült tárgyakat; bizalmatlanul fogadják azokat a tudós férfiakat, akik a tudomány nevében érdeklődnek. Ellenben néhány fillérért odaadják azoknak, akik úgy őket, mint a magyar tudományos világot önző érdekből becsapják. Ezen az állapoton kell segítenünk és lehet is, de csak szépszerével és minden erőszakoskodás nélkül.

Ebben a munkában is szép hivatás várna intézményünk tagjaira.

Nincs az államhatalomnak még egy olyan szerve, melyet nagyobb szeretet venne körül, mely rokonszenvesebb volna a becsületes tanyai magyar előtt, mint az ő szeretett magyar csendőre. Úgyes-bajos dolgaiban, cirkálóútján úgyszólván bizalommal fordul hozzá mindenki, akinek nincs leplezni valója. Mindenki tudja, hogy az egész tanyavilág közbiztonsága a kezében van. Ezért segíti mindenki őt ott és abban, ahol és amiben lehet. S ebből a bizalomból fakadhatna haszon a régészeti kutatásokra is.

Nem nyomozásról lenne itt szó, hanem egyszerű magánérdeklődésekről, ami sem külön munkával, sem különösebb fáradsággal nem jár.

Alig van tanya, amelyben a csendőr meg ne fordulna, alig ásnak olyan árkot vagy gödröt odakünn, amit a csendőr észre ne venne, meg ne látna s ha érdeklődik, meg is tudhatja, találtak-e akár csontot, fémeket, követ vagy cserepet benne? S ha megtudta, mérhetetlen hasznos szolgálatot tesz a tudománynak, ha feljegyzi s a területéhez tartozó legközelebbi múzeumot erről akár alkalmilag szóval, akár egy kis papírlapon értesíti.

A falu és a tanyavilág embereivel való érintkezés során — szolgálathoz úgy, mint szolgálathoz kívül — pár szavas érdeklődése a régészeti kutatások és a tudomány szempontjából hasznos jelentene és a jó magyar nép ezirányú felvilágosítása nagyban elősegítené, előbbrevinné a magyar régészetnek mindannyiunk által becsülendő hatalmas fáradozását.

Pályázatunk eredménye.

A *Csendőrségi Lapok* ezévi augusztus 10-iki 23. számában pályázatot hirdettünk a csendőrség tényleges és nyugdíjas állományú legénységi tagjai számára, akik csendőrségi szolgálati idejük alatt szolgálathoz vagy szolgálathozon kívül kimagasló tettet vittek véghez, vagy valamely előfordult esetben kiváló magatartást tanúsítottak s azzal a csendőrség hírnevét emelték, maguknak és a testületnek a lakosság körében különös megbecsülést szereztek, bajtársaiknak pedig követendő példát mutattak.

A pályamunkák elbírálására megalakult bírálóbizottság jegyzőkönyvét az alábbiakban közöljük:

JEGYZŐKÖNYV.

Felvette Budapesten 1930 december 15-én az alulírott bizottság, amely a Csendőrségi Lapok szerkesztő-sége által a Csendőrségi Lapok 1930. év augusztus hó 10-én megjelent 23. számának 732. oldalán a csendőrség tagjai részére hirdetett pályázatra beérkezett pályamunkák elbírálása céljából alakult meg.

A bírálóbizottság elnöke: Soltész Imre ezredes a m. kir. csendőrség állandó tanulmányi bizottságának elnöke; tagjai: Havranek János alezredes és Szabó Jenő százados, a m. kir. csendőrség állandó tanulmányi bizottságának

tagjai és Pinczés Zoltán százados, a Csendőrségi Lapok főszerkesztője.

A pályázatra beérkezett összesen 87 pályamunka. A bizottság az összes pályamunkák beható áttanulmányozása után egyhangúan a következőképpen döntött:

Az első díjat, a „Cortébert Watsh Co.” aranyórát NÉVERY SANDOR szegedi nyomozóbalosztálybeli szolgálatvezető alhadnagynak;

a második díjat, az ezüst cigarettatárcát KOVÁCS JÁNOS nyugállományú csendőrtiszthelyettes soproni lakosnak;

a harmadik díjat, a „Cortébert Watsh Co.” ezüstórát pedig MARTON PÁL tiszthelyettes, acsádi őrsparancsnoknak ítéli oda.

A beérkezett pályamunkák közül kiemeli és különös dícséretben részesíti a bizottság a következők pályamunkáit:

Albucz Péter alhadnagy, Békés; Bakk József nyugállományú tiszthelyettes, Olaszliszka; Barna János őrmester, Elek; Bicsák Ferenc őrmester, Zalaegerszeg; Bognár Jakab nyugállományú tiszthelyettes, Fűzfő-gyártelep; Czerner György nyugállományú tiszthelyettes, Szentgottárd; Dozonka Ferenc nyugállományú tiszthelyettes, Sütő; Holka Tivadar nyugállományú tiszthelyettes, Sárospatak; Illés Mihály őrmester, Berettyóújfalu; Kósa Joachim nyugállományú tiszthelyettes, Salgótarján; Kupecz G. Márton nyugállományú tiszthelyettes, Kistarcsa; vitéz Máté Tivadar tiszthelyettes, Dévaványa; Novák István alhadnagy, Budapest; Soós István nyugállományú tiszthelyettes, Acs; Török Lajos törzsrőmester, Fmőd és Varga György nyugállományú törzsrőmester, Budapest.

Kmft.

Pinczés Zoltán szds, s. k.

Szabó Jenő szds, s. k.

Soltész Imre ezr., s. k.

Havranek János alezr., s. k.

Névery Lajos alhadnagynak első díjat nyert pályázatát a mai számunkban közöljük. A következő számainkban folytatóan a második és harmadik díjat nyert pályamunkákat fogjuk közölni.

Mindazokat a pályamunkákat, amelyeket a bírálóbizottság dícséretben részesített, lapunk következő évfolyamában sorrendben szintén közölni fogjuk, szerzőiknek pedig a szokásos közlési tiszteletdíjat ki fogjuk utalni.

A három első díjat nyert pályázatot a jövő év folyamán kiadásra kerülő „Híven, becsülettel, vitézül” című jubileumi kiadványunkba mindenesetre, a megdícsért pályamunkák közül a legjobbakat pedig a rendelkezésre álló helyhez képest lehetőleg fel fogjuk venni.

A pályadíjakat a nyerteseknek a bizottság döntése szerint egyidejűen elküldöttük.

A szerkesztőség hálás köszönetét fejezi ki a m. kir. csendőrség állandó tanulmányi bizottsága elnökének és tagjainak, hogy a bírálóbizottságban résztvenni és a pályázatok elbírálásának nem csekély munkáját készséggel vállalni szívesek voltak.

Eredetileg a gyalogszáznak csak egyik része volt puszkával felfegyverkezve, a másik rész főfegyvere az 5 m hosszú, végén kis, egyenes, hegyesvégű pengével ellátott lándzsája volt. Az altisztek és tisztek lándzsája jóval rövidebb, a körülbelül 2 m hosszú Partisan volt. A legénység lándzsája a XVIII. század elején eltűnt, a tisztek partisanja azonban az ausztriai ezredéknél megmaradt. A partisanok a rendfokozathoz képest díszesek, bojtokkal és aranyozásokkal ékesítettek voltak és inkább csak a méltóság kifejezésére szolgáltak. A magyar gyalogezerédek tisztjei sohasem viseltek partisant, hanem a kardon kívül rövid puskát, majd a XVIII. század közepén túl már csak kardot és pisztolyt.

Harc a rendért.

Írta: NÉVERY SÁNDOR alhadnagy (Szeged).

(A Csendőrségi Lapok pályázatán első díjjal jutalmazott pályamű.)

A világháború utolsó évében a torontálmegyei bégászentgyörgyi őrsön, mint őrsparancsnok teljesítettem szolgálatot. Az őrshez hat község tartozott a legkevertebb nemzetiségű lakossággal, amelynek a zöme mégis román volt. Az őrs abban az időben tizenhat főből állott, de abból csak négy volt tényleges csendőr, a többi népfelkelő gyalogos és három huszár.

1918 október 31-én délelőtt 9 óra tájban az őrsirodában elhelyezett telefon csengetett s midőn hallgatóját a fülemhez emeltem, a nagytoráki községi jegyző kétségbeesetten hozta tudomásomra, hogy a szomszédos Kistorák és Nagytorák községekben rablás, gyújtogatás és gyilkolás folyik. Azonnali segílyt kért.

Megnyugtattam a jegyzőt, hogy a legrövidebb időn belül ott leszünk. Nyomban parancsot adtam, hogy az otthon lévő összes legénység — tizenkét fő — azonnal szereljen fel. Ezután a községi előljárástól három előfogatot kértem s azokon a legénységet elhelyezve útbaindítottam, azzal a parancsal, hogy a lehető leggyorsabban menjenek Nagytorákra és addig is, amíg én megérkezem, erélyesen lépjenek közbe a rend helyreállítására. A legsürgősebb postáimat még becsomagolva, alig félóra múlva magam is lóra ültem s a legrövidebb úton, a Béga-csatorna töltésén vágóban és ügetésben útbaindultam a legénység után Nagytorákra.

Kistorák községtől fél kilométernyire lehettem, amikor egy Izgerán Vaszilie nevű ember a Béga-töltésen elém ugrott s a nála lévő furkósbótot felemelve, rámkialtott, hogy álljak meg. Mikor két lépésnyire értem hozzá, meg is álltam. Még mielőtt megkérdezhettem volna, hogy mit akar, villogó szemekkel azt kérdezte tőlem románul: „Hallod-e, te! Elmehetek-e én ma az urasághoz lopni?” Rákiáltottam, hogy a bótot tegye le, de mozdulatlan maradt, midőn pedig a rákiáltást megismételtem, a bótot rámemelte. Kardot rántottam s a jobb vállára egy vágást mértem. Ekkor elfordult tőlem s szaladni kezdett, majd a Béga-töltés meredekebb részén a ló lassúbb mozgása következtében időt nyerve, beszaladt a község szélén lévő legelső házba. Sokkal sürgősebb dolgom lévén, de mert a támadót személyesen ismertem is, nem vettem üldözőbe, hanem hagytam szaladni, gondolva, hogy még majd lesz időm az ügyet elintézni.

Kistorák községen keresztülhaladva, úton-útfélen lopott tárgyakkal megrakott kocsikkal találkoztam. Amelyeken rendszerint egy-két lövöldöző katona s ugyanannyi román polgár ült, akik vigyorogva mutogatták a lopott tárgyakat, amelyek legnagyobb részt zsidó boltokból származtak. Midőn a község házához értem, egy arra haladó községi éjjeliőrt, aki azelőtt megjelenésem alkalmával a legmélyebben hajlongott és szinte-túláságosan szolgálatkés volt, felszólítottam, hogy a lovamat fogja meg, míg benézek, az azonban „Egyen meg a fene, nekem már nem parancsolsz” szavakat kiáltotta felém és továbbment. A lovamat egy fához kötöttem és bementem a község házára. A község házában úgy a hivatalos helyiségeket, mint a jegyző szobáinak bútorait a legnagyobb rendetlenségben, összetördelve, az udvaron szerte-széjjel heverve

találtam, de emberrel nem találkoztam. Az egész község háza üres volt. Nem lévén veszténivaló időm, lovább siettem Nagytorákra. Oda megérkezve, egy intelligensebb romántól érdeklődve megtudtam, hogy az embereim néhány perccel előbb Stern Ármin zsidónak még ki nem fosztott boltjához mentek. Lovamat sarkantyúba kapva, odasiettem. Vágtában lovagoltam az ott csoportosuló 5—600 főnyi tömeg közé, amely utat nyitott.

A tömegben 16—18 fegyveres katona is lehetett; az emberek egyrésze könyökig felgyürt véres ingben volt, mert — amint később megtudtam — az aznap lopott sertések és marhák levágásával foglalkozott. Természetes, hogy a falu nagyszámú cigánysága is gondoskodott méltó képviselétéről. Amint körültekintettem, láttam, hogy embereimnek, akik a zsidó üzlete előtt egysorban, lábhoz vett szuronyos puskával állottak, rendfokozata le van szedve s éppen akkor egy boglyashajú román a derék Bara Gábor huszárőrmester rendfokozatát fejtette le piszkos késével, míg egy másik pedig az azelőtt mindenkitől rettegett legöregebb csendőrmester ölelgette és csókolgatta. Hogy milyen lelkiállapotba kerültem, azt szavakkal leírni nem tudom. Lovamról le sem szálltam. Miután románul elég jól megtanultam, a tömeghez fordultam s szószólóként kezdtem, hogy a forradalomnak nem az a célja, hogy mindenki raboljon, hanem, hogy a nemzet számára önállóságot biztosítson. Kijelentettem, hogy mi bűncselekményeket elkövetni nem engedünk, ha pedig valaki ellenszegülni mer, amíg egy töltényünk van, lövünk. Ha nem lesz elég a mi erőnk, katonaság jön és akkor sokkal nagyobb baj lesz, az pedig nem lesz arányban a Sterntől ellopható apróságok értékével.

A tömeg meghallgatott, egy része megéljenzett, másik része azonban azt követelte, hogy a lóról szálljak le és vágjam le a rendfokozatomat. Úgy tettem, mintha nem hallanám és nem érteném, mit kibálnak. További beszéddel iparkodtam a nép hangulatát más irányba terelni. A legborzasztóbb lelkiállapotban gondolkodtam azon, mi lesz most, ha a rendfokozatomat levágják; ezt a szégyent nem bírom túlélni. Nehéz percek voltak ezek, mind sűrűbben hangzott: „Gyere le a lóról, vágjuk le a rangodat.“ Most már láttam, hogy nincs mit tenni, csúfosan pedig nem fogok eltávozni. Amint a lovon ültem, a galléromról egy kauscsuk csillagnak az egyik ágát letörtem s odadobtam a tömeg közé e szavakkal: „Nesztek, egyétek meg, ha ez fáj nektek.“ A tömeg lecsendesedett és nem törődött már a rendfokozattal, de nem akart az üzlet elől sem eltávozni, viszont az üzletbe való behatolást, néhány kivétellel, senki sem merte megkezdeni. Így telt el vagy kétórányi idő. Közben a csendőrséget telefonon a többi községek is állandóan keresték. Stern kereskedő, aki halálraváltan tartózkodott lakásának egyik szobájában, a látottak után némileg megnyugodva, az ablakom át adta tudomásomra a telefonálásokat. Leszálltam a lovarról, bementem a Stern üzletében volt telefonhoz s egymásután hallgattam végig a minden oldalról jövő segélykiáltásokat. Mindenüvé ígéretet tettem, hogy a lehető legrövidebb időn belül járórt küldök. Ugyanakkor felhívtam a nagybecskereki szárnyparancsnokságot s a történeteket jelentve, segélyt kértem. A szárnyparancsnokság azt válaszolta, hogy segély kirendelése iránt intézkedik.

Kimentem ezek után az utcára. A tömeg ekkorra már 40—50 főre esőkként. Felszólítottam a még ott

tartózkodókat, hogy távozzanak el s néhány perc múlva valamennyien el is távoztak. Ekkor a csendőreimet és a népfelkelőket behívtam az üzletbe. Lelkesítő szavakkal megmagyaráztam nekik, hogy ölbe tett kézzel nem ülhetünk, cselekednünk kell; ha csüggedés nélkül, bátran cselekszünk és a kritikus 1—2 napon át kitartunk, nyert ügyünk lesz, de ha nem így teszünk, valamennyien csúfosan elpusztulunk. Az embereim megértettek.

Ezután a rendelkezésre álló 12 embert 2—3 főből álló járőrökre osztottam s útbaindítottam a legjobban veszélyeztetett Rögendorf, Ittvarnok és Kistorák községekre azzal, hogy az éj folyamán történő dolgokról minden járőr másnap korán reggel nekem az őrsállomásra tegyen jelentést. Szó nélkül tisztelegve, néma csendben indultak el a járőrök egymás után, pedig hogy az addig történtek mennyire megviselték őket, azt már az arcukról is le lehetett olvasni. Bara Gábor huszárőrmestert egy szerb származású népfelkelővel a Stern üzletében hagytam azzal a parancssal, hogy ha valaki az üzletbe való behatolást megkísérelné és a felszólításnak nem engedelmessé válna, lövje le. Magam lóra ültem és az őrsállomásra siettem. Ott néhány kétségbeesett magyar úrból (gyógyszerész, postamester, tanító, községi alkalmazottak) és megbízhatóbb öreg svábokból 30 főnyi csapatot szerveztem, felfegyvereztem s 4—5 főnyi csoportokra osztva, a község portyázására kiküldöttem, én pedig a községi jegyzővel és a gyógyszerésszel az ellenőrzésüket fogatosítottam. Ennek meg lett az az eredménye, hogy a községben senki sem mert bűncselekményt elkövetni.

November 1-én 4 órakor Bara Gábor huszárőrmester küldönccel jelentette, hogy a Stern udvarából az éj folyamán 8—10 román 5 darab hízott sertést akart elhajtani. A tolvajok ellen lőfegyvert használt. aminek következtében egy ember meghalt, kettő pedig súlyosan megsebesült. A többi járőröm is derekasan megállta a helyét, a fosztogatni szándékozók mindenütt visszatartották s esemény nélkül vonultak be.

Aznap délelőtt 10 óra tájban a szárnyparancsnokság intézkedése alapján a volt 12. honvéd gyalogezredből egy tiszt vezetése alatt negyvennégy nyitrai fiúból álló honvédszakasz érkezett, amelyet az őrsállomásra Nagytorák községbe kalauzoltam. Ott a honvédek segítségével az előző napon elrabolt holmikát összegyűjtöttük és tulajdonosaiknak visszaadtuk. A honvéd karhatalomnak azonban nem sokáig vehettük hasznát, mert a tót nemzetiségű honvédek magukat élelmiszerekkel és más értékes tárgyakkal megszedve, még aznap este mind elszökdöstek. A vezető tiszt úr egyedül maradt a két géppuskával. A géppuskákat vonatra rakva, Nagybecskerekre szállítottam a cs. és kir. 29. gyalogezred törzséhez és a honvéd tiszt úr is elutazott.

A november 2-ika csendben telt el, semmi sem történt. Embereimmel a rendfokozatot újra felvarrattam.

November 3-án dr. Draxler Brunó földbirtokos intézője, Korányi Jenő, egy kocsit küldött az őrsre. A kocsis jelentette, hogy a majort két-háromszáz főnyi tömeg fosztogatja. Az otthon volt legénység közül két csendőrt, egy huszárt és két népfelkelőt magam mellé véve, nyomban a helyszínére siettem; vittem egy negyed zsák tartaléktöltényt is. A major közelébe érve, a kocsiról leugráltunk, embereimet három-négy lépés-

nyi távolságra egy sorba állítottam s a major hátsó részén be akartam menni az udvarba.

Midőn a tömeg bennünket megpillantott, egy pillanatra megtorpant, a következő pillanatban azonban már meg is támadott. A tömegből lövöldözni kezdtek ránk, mire én is tüzet vezényeltem. Harminckét halott maradt a helyszínen. A sebesülteket nem számlálhattam meg, mert jórészüket elmenekült, de amint később megtudtam, úgy ötvenen lehettek. A helyszínén maradt halottakat a majorban alkalmazott orosz foglyokkal kocsira rakattam és beküldtem a két km-re lévő Kis-és Nagytorák községet elválasztó útra, ahonnan a hozzátartozók elvitették őket.

Eközben az őrsről szolgálati jegyet hozott egy huszár, amelyben az állt, hogy a szárnyal az összeköttetés megszakadt, a gróf Csekonic Endre kastélyát, majorját, valamint az Eckstein zsidó majorját fosztogatják. Embereimmel kocsira ültem s elindultunk a gróf Csekonic-kastélyhoz, de a fosztogatók közeledésünkről tudomást szerezve, elmenekültek. Ezekután az Eckstein-majorba siettünk, de akkorára a fosztogatók onnan is elmenekültek. Így aztán bevonultunk az őrsre.

Bevonulásom után azonnal a községházához siettem s a szárnyparancsnokságnak bejelentettem a fegyverhasználatot. Verbó János akkori századoszárnyparancsnok úr vette a jelentésemet s az egész őrsöt megdicsérte bátor magatartásáért. A községházán egybegyűlt intelligencia is lelkesen gratulált. Hazasiettem az őrsre s rendbehoztam a fegyvereket.

A következő nap csendben telt el.

November 4-én a helyettesem belépett az őrsirodába s jelentette, hogy az őrs legénysége elhagyja az őrsállomást, engem pedig, mert tudják, hogy nem fogok velük menni, akár erőszakkal is elvisznek magukkal, mert arról értesültek, hogy a dr. Draxler-majorban agyonlőtt románok hozzátartozói fegyverkeznek és az őrs fegyveres megrohanására szervezkednek, hogy valamennyiünket legyilkoljanak. Ha csak valami kilátás lenne arra — folytatta jelentését a helyettesem —, hogy a támadásnak huzamosabb időn át is ellent tudunk állani, kitartanának a végsőkig. De a honvéd karhatalom gyors szétszűlése beigazolta, hogy a katonaságra nem lehet támaszkodni; a nemzetőrség megbízhatatlan és fegyelmetlen, a mi népfelkelőink pedig az éjjel mind megszöktek. Hiába fogunk el bárkit is, tehetetlenek vagyunk, mert nem veszi át tőlünk senki, hiszen még a fegyházakból is szabadon engedték a fegyenceket. És végül maga a kormány is egészen nyíltan a forradalom álláspontjára helyezkedett, hogyan lennének hát képesek mi, egynéhányan ellenszegülni, akik még a legszükségesebb felszerelésben és főleg élelemben is hiányt szenvedünk, a szerbek pedig napról-napra jobban közelednek.

Meglepődtem helyettesem eme jelentésén. Kiküldtem az irodából, magam pedig pisztolyt kötve, kimentem a legénységi szobába. Ott csendben ülve találtam az embereimet: a három csendőrt és a három huszárt, mert a gyalogos népfelkelők akkorra már tényleg mind megszöktek. Erélyes hangon kérdeztem:

— Mi van itt, mit akarnak?

Bara Gábor őrmester felelt:

— Fáj a szívünk, hogy el kell mennünk, de az őrmester úr családját is meg akarjuk menteni a legyilkolástól.

Erre én azt mondtam:

— Az én családommal ne törődjék senki. Ne legyenek gyávák; ha összetartunk, a meglévő töltevénykészletünkkel bármilyen veszéllyel szembeszállhatunk s utóvégre katonák vagyunk, a helyünket el nem hagyhatjuk. Tehát még egyszer figyelmeztetem magukat, hogy aki a helyét parancsom ellenére elhagyja, hadbíróság elé kerül. Hozzám pedig senki ne merészeljen nyúlni, mert agyonlövöm.

Megfordultam és kimentem az őrsirodába. Ott a legrettenetesebb lelkiállapotba kerültem, mert a feleségem, akit a többi nők neje befolyásoltak, az iroda előtti folyosón folyton könyörgött, hogy távozzunk el a községből, mert legyilkolnak bennünket. Haragosan elutasítottam, hogy senkire ne hallgasson és menjen a dolgára.

Ugy 13 óra tájban a helyettesem újra belépett az őrsirodába és jelentette, hogy parancsom ellenére is készen vannak az indulásra. Megtántorodtam ennek hallatára. A helyettesemet magamból kikelve súlyosan összeszidtam, aki lesütött szemekkel szégyenkezett előttem, majd szó nélkül távozott. Kiléptem utána és láttam, hogy a legénység teljesen felszerelve az udvaron egy sorba áll. Nagyon kikeltem ellenük:

— Hat mit akarnak voltaképpen? Megtagadják az engedelmesseget? Hat jól van, menjenek, de jegyezzék meg maguknak, hogy nem lesz mindig forradalom és ezert meg telelünk tognak. A gyavasagukat szegyeljék magukat!

Erre a legöregebb nős csendőröm jelentette, hogy ő itt marad. A közelben ólálkodott neje azonban meg sem varva, hogy férje a szavait befejezze, reakáltott: „Te nem maradsz itt, velem jössz, mert meg vagyunk esküvel!” És az én csendőryöm — nem maradt. Már késő volt, hogy az asszonyt kiutasítottam a lakatnyából.

Egyáltalán, azt hiszem, ez az eset a forradalom alatt sokfelé és sokszor előfordulhatott. Ahol féfiakra van szükség, ott nincs helye a szoknyának.

Ekkor kilépett a sorból Székely Gyárfás alórmester s azt mondotta: „Én nem hagyom itt az őrmester urat, ha meghalok sem.” Nagyon jólesett e derék ember ragaszkodása. A többiek ekkor már indultak is. Felültek az utcán álló kocsikra és elhajtattak. Magam maradtam Székely alórmesterrel. Megszökött az orosz lóápoló és otthagytott a főző is. Azzal este a feleségemet és két gyermekemet is kocsira tettem és hazaküldtem Nagybecskerekre, az anyósomhoz, én azonban természetesen még el sem kísértem őket, hanem ottmaradtam az őrsön, a helyemen. Most már csak másodmagammal.

Azzal este kéretett a községi jegyző. Elmentem hozzá. Tudomásomra hozta, hogy az éjjel Nagybecskerekre a nemzetőrség részére a másodjegyző száz darab fegyvert fog kiszállítani. Ó bizalmasan arról értesült, hogy a fegyverszállítmányt a helybeli szerbek meg fogják támadni és magukhoz akarják keríteni. A jegyzőnek kijelentettem, hogy a fegyverek elrablását meg fogjuk akadályozni. Hazamentem az őrsre. Huszonegy órakor Székely alórmesterrel lóra ültünk s elindultunk a fegyverszállítmány elébe. Azzal a községtől nyolc km távolságra találkoztunk. A kocsin ülő másodjegyzővel néhány szót váltva, a kocsin mellett haladtunk. Midőn a községi temető közelébe értünk, észrevettük, hogy ott a sírok között a sötétben néhány ember egészen harszerűen ide-oda mozog és bujkálva közeledik felénk. Megelőzve őket, pisztolyból négy-

négy lövést tettünk rájuk, mire a támadók futva elmenekültek. A fegyvereket teljes számban beszállítottuk a község házára.

Másnap délelőtt a községi jegyzővel megalakítottuk a nemzetőrséget, amely 60 német nemzetiségű volt katonából, legnagyobbbrészt szakaszvezetőkből és tizedesekből állott. A parancsnok tulajdonképpen egy helybeli tanító, tartalékos repülőfőhadnagy lett volna, de ő csak a tiszteletbeli parancsnokságot vállalta magára és határozott kívánsága az volt, hogy én legyek a nemzetőrség parancsnoka. A jegyző és a többi intelligens emberek kérésére a parancsnokságot elvállaltam. Beosztottam, felszereltem és kioktattam a csapatot. Két volt őrmestert, mint szolgálatvezetőt, kijelöltem, akik a nemzetőrség tagjait az általam adott utasítás szerint szolgálatba vezényelték. Én Székely al-őrmesterrel az ellenőrzést gyakoroltam felettük. Az így megalakított kis csapatban katonás rend uralkodott. A nemzetőrök becsülettel teljesítették szolgálatukat.

Két nap múlva a szerb nemzetiségű volt katonák felvonultak a község házára s követelték, hogy őket is vegyük fel a nemzetőrségbe. Én nem akartam belemenni, hogy szerbek kezébe fegyver kerüljön, de a községi jegyző és mások is azt erősítették, hogy a szerbek nem politikai okokból kívánják a felvételüket, hanem csupán a tizenöt korona napidíj vonzza őket. (Bebizonyult azóta, hogy ez mennyire nem volt igaz.) De aztán végre is engedtem a közös kérelemnek s magam válogattam ki húsz szerb nemzetiségű volt katonát. Azokat a szerb pap, aki egyébként — mert becsületes embernek ismertem — még béke idejéből jó barátom volt, megeskette, hogy hűségesen teljesítik a kötelességüket. Hogy hatásosabb legyen a dolog, az eskü végén mindegyikkel kezét fogott, mert — mint nekem mondotta — a szerbeknél nagy jelentőséggel bír, ha valakivel a pap kezét fog. Nem tudom ugyan, hogy melyik hazát értette a pap az esküben s hogy mi volt az, amire sorban kezét adtak, elég az hozzá, hogy így nyolcvan nemzetőröm lett. Rendben ment a szolgálat, nem volt semmi különös baj. A községben még egy ablakot sem törtek be. A többi külközségekben is megszerveztam a nemzetőrséget, csak Nagytorák községben maradt ez a törekvésem sikertelen. Nagytorákon ugyanis Petru Tyira ottani származású és ott alkalmazásban volt román segédjegyző önkényesen ki-nevezte magát vezető jegyzőnek s mint ilyen, azt mondotta nekem, hogy miután a sok románt agyonlövettem, a csendőrségre nincs szüksége, majd ő fenntartja a rendet Kis- és Nagytorák községben. Tudtam én, hogy ez így nincs rendjén, a két községgel azonban mégsem tudtam tovább törődni, mert elvégre csak ketten voltunk s a többi meglévő községeink is éppen elég dolgot adtak.

A következő napon a szárnyparancsnokság parancsára az őrs kilenc szolgálati lovát Székely al-őrmesterrel hiánytalanul bevezettük Nagybecskerekre s ott a lovasőrsnek átadtuk. Ezzel az alkalommal jelentkeztem szárnyparancsnokomnál. Részletesen jelentettem a történeteket. Szárnyparancsnokom mindent meghallgatva, azt válaszolta:

— Hát, fiam, most már az a helyzet, hogy az őrsök mindenütt feloszlottak. Amennyiben azonban a Begaszentgyörgyön megalakult karhatalomnak Ön a megszervezője, mozgatója és parancsnoka is, menjen vissza Begaszentgyörgyre és maradjon ott addig, amíg helyzete ott tartható. Azután pedig vonuljon be Zsom-

bolyára, ahol a szétugrasztott őrsök legénységének gyűjtőállomást rendeztem be. Ott közbiztonságilag fogunk működni addig, amíg a románok előnyomulása azt megengedi.

Szárnyparancsnokom ezen rendelkezését annál nagyobb örömmel vettem, mert feszélyezve éreztem volna magam, ha a begaszentgyörgyi intelligens emberek közé, akik bennem megmentőjüket tisztelték, vissza nem térhettem volna. Így a főszolgabírótól kapott kocsin Székely al-őrmesterrel visszamentünk Begaszentgyörgyre s tovább folytattuk szolgálatunkat.

November 7-én megjelent nálam Eckstein Jenő tartalékos tüzérhadnagy s arra kért, hogy az őrskörlemben fekvő 100 holdas kertgazdaságából elrabolt javakat, ami között 22.000 korona készpénz is szerepelt, szerezzük vissza a jankahidi románoktól. Jankahid község nem az én őrskörlembemhez, hanem az alsóeleméri őrshez tartozott ugyan, de ott csendőrös már nem volt, mert a lakosság megtámadta és visszavonulásra kényszerítette. Néhány percig gondolkodtam, aztán elhatároztam, hogy eleget teszek az Eckstein kérésének. Magunkhoz vettünk Begaszentgyörgyön egy önként jelentkezett nemzetőrt és az Eckstein birtokáról két ott alkalmazott olasz hadifoglyot. Kocsira ültünk s elmentünk Jankahidra. Midőn oda megérkeztünk, a községi bíróval dobszó útján kihirdetttem, hogy az Eckstein birtokáról elrabolt holmit és a 22.000 koronát a tettesek hozzák be a község házára, mert ha négy óra leforgása alatt ez nem történik meg, magam fogom megkeresni, de azt senki sem fogja megköszönni.

Egy óra sem telt bele és máris tömegeztől jött a lakosság a község házához, magával hozva az ellopott holmikat. A községi bírót a tanácssterem asztalához ültettem s meghagytam neki, hogy a behordott tárgyakat és a pénzt szedje össze és írja fel, ki mit hozott. Elég gyorsan haladt a behordás. A tolvajok közül senkit sem engedtünk el, hanem egy mellékszobába és a fogdába zártuk őket. Mikor azután, különösen a pénz, mind együtt volt, kiválogattuk azokat, akik a magyar kertész gyermekágyban feküdt feleségét a szoba ablakán kidobták, úgy, hogy belehalt. A kiválogatottakat egyelőre csak magunk intéztük el; annak nem lett volna sok értelme, hogy elfogjuk és bekísérjük őket, mert úgysem volt hova átadni. Majd kocsira rakva Eckstein ingóságait, visszatértünk Begaszentgyörgyre. A jobbérzésű lakosság újra gratulációkkal halmozott el és még jobban respektált bennünket.

November 12-én megjelent Lovizer Imre, a járás főszolgabírája Begaszentgyörgyön. A község házához hivatott. Megjelenésemkor megölelt és azt mondotta:

— Kedves őrmester úr, nagy keserűségemben is boldog vagyok, hogy magát láthatom. Az egész járásomnak ez az egyedüli községe, ahova a lábamat biztosan betehetem. Ez csak a maga erélyes kezének köszönhető. Nézze, én nem is tudom, hogy mivel fejezem ki a hálámat maga iránt; egy üveg bort hoztam, most nem tudok egyebet adni, fogadja el szívesen tőlem s ha Isten segít, nem marad el a jutalma. Most még arra kérem, hogy a gróf Csekonics Endre kastélyából elrabolt javakat is szedje össze.

Megígértem a főbíró úrnak, hogy a kívánságát teljesíteni fogom.

November 14-én kimentünk Székely al-őrmesterrel és egy nemzetőrrel Rógendorfra s ott megkezdttük a gróf Csekonics Endre hatalmas kastélyából és a mel-

lette fekvő mintamajorból elrabolt javak összegyűjtését. Négy napon keresztül dolgoztunk reggeltől estig és rengeteg holmit szedtünk össze. Visszakerült 200 darab fejőstehén, rengeteg mindenféle gazdasági eszköz s a termények nagyrésze. A teljesen kifosztott kastélyt annyira felszereltük újra, hogy már csak néhány drága függöny hiányzott. Mivel a rablást egy rögendorfi asszony vezette, vele foglalkoztunk a községházán. A községháza közvetlenül a templom mellett volt és mindössze egy szobából állott. Az asszony tagadott s a hiányzó függönyökről nem akart tudni.

Éppen az asszony kikérdezésével foglalkoztam, amikor megszólalt a községháza telefonja. A begaszentgyörgyi postamester értesített, hogy Begaszentgyörgyre a szerbek negyven főnyi csapattal egy hadnagy vezetése alatt bevonultak. Kimondhatatlan fájdalommal tettem le a telefonkagylót s odaszóltam Székely alórmesternek:

— Na, Székely, a szerbek bejöttek Szentgyörgyre, most már oda minden.

Azután az aszonyhoz fordultam:

— Hát asszony, nem érdemli meg, de magát most elengedem. Ha azonban holnap reggel 8 órára a függönyök nem kerülnek elő, elvisszük.

Elindultunk Székellyel az örsállomásra. Amidőn oda megérkeztünk, a bevonult szerbek már a bennszülfött testvéreiknél lakmároztak. Azt mondja a községi jegyző:

— Nézze, örmester úr, a szerb tiszt azt mondotta ugyan, hogy maguknak nem lesz bántódásuk, de én nem hiszek nekik. Befogatok, búcsúzzunk, menjenek felfelé, a még meg nem szállt területre. Nagyon sokat köszönünk maguknak, de most már lássák be, hogy maguk ketten semmit sem tehetnek.

Beláttam, hogy igazat beszél. Áadtam neki a laktanya kulcsait s megkértem, hogy gondoskodjék a laktanya megóvásáról. Még annyi időt szakítottunk magunknak, hogy megsemmisítsük az örs titkos iratait s november 18-án este a jegyző kocsián elindultunk Begaszentgyörgyről Szeged felé, mert akkor már Torontál megyéből az összes csendőrörsök eltávoztak s Makón összpontosultak.

A laktanya előtt szomorú szívvel tisztelegtünk. Nem gondoltunk és ma sem gondolok arra, hogy utoljára látjuk, mert él bennem a remény, hogy a sok rossz, de sok szép és jó napokat is látott kedves kis laktanyámat újra viszontlátom.

A leírt eseménynek szemtanuja és cselekvő részese voltam.

Szeged, 1930 október 18.

SZÉKELY GYÁRFÁS s. k.,
nyugállományú csendőrtiszthelyettes.

A leírt eseményről — mint volt előljáró szárnyparancsnoknak — szolgálati tudomásom volt.

Szeged, 1930 október 19.

VERBÓ JÁNOS s. k., ezredes,
a szegedi csendőrkerület parancsnoka.

Fegyveres karácsony.

Írta: vitéz BERKÓ ISTVÁN ny. ezredes.

A decemberi hideg alkony reáborul a téli tájra s a hó csendesen szítálva hull. Néma csend mindenfelé, mintha maga a természet is ki akarná fejezni ünnepeles komolyságával, hogy ma van a legszentebb este, a kis Jézus születésének ünnepe. Az emberek is mintha jobbak, jámborabbak volnának ezen az estén s mintha az egész mindenségből öröm és igazi keresztényi szeretet sugározna szerteszét.

Az egész keresztény világ ünnepel s akinek szívéből nem halt ki végleg a jámborság utolsó szikrája is, az a mai napon szeretetre gondol és arra törekszik, hogy másoknak legalább ne okozzon fájdalmat, ha már örömet nem okozhat. A néphit szerint ezen az estén, éjfélkor, egy pillanatra az állatok megszólalnak s a források vize borrá változik és ezzel maga a természet is ünnepli azt a percet, amidőn Isten fia a földre szállott.

Karácsony szent estéje a keresztény család legnagyobb ünnepe. Ezen az estén együtt vannak valamennyien s a barátságos meleg szobában, a csillogó karácsonyfa alatt, mindegyikökre vár valami kis ajándék, valami kedves meglepetés; szívükben lágy, halk zenéje csendül a végtelen szeretetnek.

Ilyennek képzeljük a karácsonyt s az a valóságban is körülbelül ilyen. A kedves ünnep örömeiben azonban, sajnos, éppen azoknak nincs mindig része, akikkel azt köszönhetjük, hogy karácsonykor nyugodtan, zavartalanul örvendhetünk. Azoknak, akik a társadalom békéje fölött örködnek, még ezen a nagy napon is kötelességük után kell nézni, mert különben az elvetemült gonosz lelkek még karácsony szent napját is felhasználnák arra, hogy embertársaik élete, békéje is vagyona ellen törjenek.

A katona az őrhelyén hallgatja a közeli házakból átsűrődő karácsonyi éneket, vagy a harang csengését, amely a hívőket éjféle misére szólítja. A csendőrnek esetleg valamely sürgős nyomozást kell teljesítenie, vagy valami gonosztevőt kell üldöznie, ahelyett, hogy ő is odahaza, a családi otthon kedves, meleg hangulatában osztozhatna s amíg mások gondtalanul örvendeznek, addig az ő élete ezerszer foroghat kockán még ezen a szent estén is.

Karácsony szent estéjét mindenki megünnepli, akinek lelkében az emberi érzésnek csak parányi csöppje is él. Ezen a szent estén nem szabad olyasminek történni, aminek nyomán embertársaink szeméből könny fakad. A multban még a legádázabb hadviselőfeleknél is meg-megnyilatkozott az a jámborság, amely a Megváltó születésének emlékünnepén ébred az emberek szívében.

Rége, egy-két évszázaddal ezelőtt, az ellenfelek a tél beálltával abba hagyták a hadakozást s téli szállásaikra vonultak. Kisebb vállalkozások és rajtaütések akkor is fordultak ugyan elő, azonban a háború nagyban és egészben szünetelt a jövő tavaszig. A karácsonyt pedig mindenki olyan nagy ünnepnek tisztelte, hogy a szent estén még csak gondolni is bűn lett volna valami rajtaütésre, szóval olyasmire, ami a szintén keresztény ellenfél ünnepi áhitatát megzavarná.

Pedig azoknak a régi évszázadoknak a katonái igazán nem voltak valami jámborak, hiszen a katonáskodást, mondhatni, kizárólag vagyonszerzés szem-

pontjából úzték s nem volt az a kegyetlenség, amelytől visszariadtak volna, ha zsákmányról volt szó. Egy-egy város bevétele alkalmából, néhány garasnyi értékű holmiért, pl. a harmincéves háború katonája, gondolkozás nélkül gyilkolta le a tehetetlen aggokat, a védetlen nőket és az ártatlan gyermekeket.

De a kis Jézus születésének ünnepén még ennek az elvadult, lompos ordasnak is megmozdult a szíve és eszébe jutott, hogy ő is keresztény. Mert abban az időben még nem volt elszórva a nép közé a vallástalanság halálos biztonsággal pusztulásba döntő métélye. A vad erkölcsű katona, aki szemrebbenés nélkül dúlt, öldökölt és fosztogatott, hasonlóan elvadult cimborája kezéből vette az oltári szentséget jelképező falevelet vagy fűszálat, amelyet a harcmezőn haldokló bajtárs fogai közé helyezett, ha nem volt a közelben lelkész, aki a szent útravalót adja. Megmagyarázható tehát, hogy ezek a képtelenül nyers, de lelkük mélyén mégis csak keresztény emberek sem szentségtelenítették meg a karácsonyestét vérengzéssel vagy fosztogatással.

Nem vált a keresztény kultúra dicsőségére, hogy már fejlettebbnek kellett lenni a civilizációnak, amikor a háború érdeke a karácsonyestét se vette többé tekintetbe. Nemcsak háború esetén, hanem már béke idején is kezdtek visszaélni a karácsonyi áhítatos hangulattal.

Tudjuk, hogy a régi időkben, még csak egy évszázaddal ezelőtt is, a katonákat toborzással gyűjtötték s ha önként jelentkező nem akadt elég, akkor erőszakkal fogdosták össze a legényeket és vitték messze idegen országba, ahonnan talán sohase jöttek többé haza. Szívtelen emberek a karácsonyestét használták fel a legények összefogdosására, tudván, hogy a szent estén a falvak népe otthon, együtt van s hazajön a fiú is, aki elbujdosott a toborzók elől, mert nem akarta idegen érdekekért, idegen földön, élete végéig szenvedni az akkori idők katonájának nélkülözéssel teljes életét. Rátörtek tehát a békés családra s a katonának való legényt onnan, a szent este áhítatos hangulatából ragadták ki és vitték el erőszakkal.

Nem egy, de számos, nagyon számos ilyen apró tragédiával tették emlékezetessé sok-sok szegény család karácsonyestjét. Amellett a nép lelkében felébresztették az ellenszenvet a katonai szolgálat iránt. Mert nagy különbség ám az, ha a fiatal legény hazafiúi kötelességéhez híven, mégpedig akár a törvény erejénél fogva, akár a maga jószántából, áll katonának és rövid időközökben — így a karácsonyi ünnepekre is — haza-hazakerülhet, vagy pedig ha erőszakkal elviszik messze földre, ahonnan legfeljebb mint rokkant aggastyán térhet vissza egykor, de csakis hosszú évtizedek múltán.

Ha már béke idején az egyszerű toborzás érdekében ennyire nem vették figyelembe a szent ünnepet, akkor szinte magától értetődik, hogy az utolsó évszázadok háborúinak folyamán sem voltak többé tekintettel a karácsonyra, a keresztényi szeretet eme legnagyobb ünnepére.

Napoleon óriási hadseregének az 1812. esztendőben Orszországban szenvedett döbbenetes véráldozata alig mult el az év decemberével, amidőn a következő telet, így a karácsonyt is, újabb háború töltötte be. A hódító francia császár igája alól felszabadulni óhajtó népek szabadságküzdeme folyt ebben az időben. Ott, a havas csatamezőkön folyt le a karácsony ünnepe, amelyet az a lelkesült önfeláldozás szentelt

meg, amellyel az elnyomott népek állták a harcot a zsarnok francia császár hadai ellen. Sok derék vitéz kiömlő vére öntözte a fagyos talajt, amelyből végre a szabadság virága sarjadt.

Az 1848. évi karácsony Görgey magyar honvédserege számára a békés, meghitt nyugalom és a mindent átfogó keresztényi szeretet helyett keserves nyomorúságot, szenvedést és nélkülözést hozott. A nyugati országhatár felől előnyomuló császári haderő még ezen a szent napon se hagyott nyugtot a honvédeknek, akik pedig már hetek óta, folytonos harcokban talpon lévén, halálos kimerültséggel vonszolták tönkrefáradt, elernyedtet testüket.

Nem volt egy percnyi nyugalma sem a szegény honvédeknek, még arra se akadt egy kis idejük, hogy vékony, kopott, lerongyolódott gunyájukban kékre dermedt tagjaikat legalább a táborház mellett kissé felmelegítsék. Az ellenség folyton a sarkukban volt s ők étlen-szomjan, a kimerültségtől szinte az öntudatlanságig elbódulva, jajszó nélkül rogytak a dermesztő fagyban oda az út szélére s az angyalok karácsonyi éneke már nem szólt nekik, mert a keresztényi szeretet legnagyobb ünnepén, karácsony szent estéjén, hazájuk és nemzetük védelmében lehelték ki rajongó lelküket a sivár havas mezőkön.

Szükség volt-e arra, hogy a császári vezér a szent ünnepet is hadműveletekre használja fel? Bizonyára nem. Hiszen abban az időben egy-két nap igazán nem számított a hadműveletek végső eredményében; hozzá még a magyar sereg olyan kedvezőtlen állapotban volt, hogy azt az egy-két ünnepnapot nem használhatta volna fel megerősödéssre. A császári vezér ünneprontása nemcsak ellenfeleinek, vagyis a magyar honvédeknek okozott fájdalmat és szenvedést, hanem a saját katonái keblében is szívtelenül marcangolta szét azt a jámbor lelkületet, amely bizonyára az ő keresztényi szívüket is eltöltötte a Megváltó születésnapján, a szent karácsonyestén.

Míg azonban az ország egyik részében ilyen szomorú karácsony sajtolt könnyeket a magyarok szeméből, addig ugyanakkor az erdélyi magyar sereg diadalmasan verte ki Kolozsvárról a császári hadakat. Kincses Kolozsvár népének talán sohasem volt olyan boldog karácsonya, mint 1848-ban, amidőn Bem tábornok honvédei vonultak be oda diadalittasan. De mintha megirigyelte volna a sors ezt a nagy boldogságot a kolozsváriaktól, mert idők múltán kamatostól fizettette vissza velük. Eppen 70 év mulva, 1918 karácsony estéjének napján, vonult be Kolozsvárra az oláhok balkáni hada, fakasztván nyomában mélységes szégyent, bánatot és gyászt. Nem a maguk erejéből jöttek az oláhok, nagy pártfogójuk, a francia segítette őket oda.

A mult évszázad legtöbb háborúja nem nyúlt a télbe, így a karácsony áhítatos hangulatát sem zavarta meg mindenik. Az 1870—71. évi német-francia háború azonban az egész télen át tartott.

A diadalmas németek ebben a háborúban, akár harcban állottak, akár valamely elfoglalt francia városban élveztek a nyugalmat, méltóan ülték meg a karácsony szent ünnepét. Szállásaikon karácsonyfát állítottak, egymást kedves ajándékkal lepték meg, sőt a francia lakosságról sem feledkeztek el, hanem — miként az egykorú feljegyzések mondják — a szegény kis francia gyermekekhez is elküldték a Jézuskát s a Jézuska játékszereket, édességet és egyéb ked-

ves holmit hozott azoknak. A németek tették ezt, a „barbárok“, akikre a világháború idején csak a legbecsmérlőbb neveket alkalmazták azok a franciák, akik viszont erdélyi magyar testvéreink karácsonyát 1918-ban olyan ördögi módon tették tönkre oláh szolgahaduk beözönlésével.

Ugyancsak régi írárok mondják el az 1870. esztendő karácsonyestjéről az alábbi kis történetet:

A harc egészen az est beálltaig dúlt. A sötétség megállította az ellenfeleket s azok alig egy-kétszáz lépésnyire fedezéket hevenyésztek, hogy az éjszakát ott átvirasszák. Vastag hólepel borította a harcmezőt, amelyen sötét foltokként heverték az elesett vitézek s az elhullot paripák csonttá fagyott tetemei.

Az égboltozaton felgyúltak a csillagok milliói és a kristálytisza légen át távolról, igen messziről, harang csengését hozta a gyenge szellő. Karácsony szent ünnepére hívott az a kis harang.

A német fedezék tetejére egymásután lépnek fel a katonák, sapkájukat leveszik a fejükről s hatalmas karban csendül fel a „Stille Nacht, heilige Nacht“ szívbemarkolóan kedves dallama.

A franciák elbámulnak. A felbukkanó németekre eleinte tesznek még néhány lövést, majd ők is a fedezékre állanak ki, sapkájukat leveszik és áhítattal hallgatják az átellenből szálló szent szolozsmát. Amikor a németek dala elhal, új ének, szintén karácsonyi dalam csendül fel a franciák ajkán. Könny csillog a szemekben mindkét részen s a lelkekbe meleg szeretet lopódzik, amely nem engedi, hogy ezen a szent éjszakán tovább folyjon a gyilkos pusztítás.

Mindkét félnél elnémul minden zaj, a katonák némán elgondolkozva ülnek együtt, lelkük odahaza jár a kedves otthonban. Az ellenségre nem kell ügyelni, a szent ünnep varázsa erre az éjszakára elűntetett minden ellenséges hajlamot.

A világháborúban, sajnos, már nem gondolkoztak ilyen lovagiasan, ilyen keresztényi módon a mi ellenfeleink. Jól emlékezhetünk, hogy éppen a karácsonyi szent ünnepeket használták fel újabb és újabb rajtaütésekre és támadásokra. Mi sugallta ezt a gonosz tervet? Bizonyára az a vallástalan gondolkozás, amely a legjámorabb, legbuzgóbb vallásos megilletődést is ördögi módon használta ki, mint gyengeséget. Nem döntő viadalról volt itt szó, mert az nem is lehetett, hanem csakis az volt a cél, hogy a mi derék katonáinknak még az a néhány nyugodt perce is megzavartassék, amikor lelkük hazaszáll a kis család körébe, a fényben csillogó karácsonyfa mellé.

Sajnos, ezeken a megzavart karácsonyestéken annyi meg annyi ártatlan kis gyermek hiába imádkozott, hogy a Jézuska óvja, segítse a harctéren szenvedő jó édesapát. Milyen örömet küldték volna az édesapának mindazt, amit ők odahaza élveztek, a jó meleg szobát, a puha ágyat, a fürdőt, a mosdót és a táplálékot. S mily jólesett volna ott, a harctér poklában akár annyi melegség is, amennyit a karácsonyfa-nak csak egyetlen apró gyertyácskája fejleszt.

Az ellenség ünneprontása gyászt hozott, soha be nem gyógyuló sebet ejtett sok család szívében. A megzavart karácsonyest harcaiban sok édesapa szívének vére festette pirosra a téli harctér havas mezőit és így sok-sok ártatlan kis gyermek lett örökre szomorú árva. Az ő kis szívükben a karácsony kedves képének helyébe komor emlék került, az ő számukra megszűnt kedves lenni az a nap, amelyet pedig minden gyermek oly repesve vár.

Nem érzi-e a könnyek árjának minden keserűségét az, aki szerzője volt a karácsonyi ünnep ilyen megszenteltetésének? Nem marangolja-e szívét az a tengernyi fájdalom, amely keresztényhez nem illő tettének nyomán fakadt?

De nemcsak a harctér véres eseményei borították sötét fátyolt a karácsonyi ünnep kedves, sugárzó képére. Szomorú volt a karácsonya azoknak is, akik a sivár hadifogságban voltak kénytelenek végigszenvedni jónéhány esztendőt. Ők is állítottak karácsony-fát, hogy legalább képzeletben ott legyenek szeretteik körében s hogy legalább szívből kisírhassák magukat keserű megilletődésükben.

S odahaza, ezer meg ezer kilométeren túl, a kedves otthonban felgyúltak a karácsonyi gyertyák kis lángjai; az aggódó hitves és a szerető gyermekek első gondolata azonban nem az öröme volt, hanem a bánat. Lélekben odaszálltak a messze-messze fogságban slynlódó családfőhöz, akivel legalább gondolatban voltak együtt a szeretet szent estéjén. Ha fáj is a távollét tudata, talán sohasem égett olyan nagyon ez a fájdalom, mint ezen az ünnepen.

Négy karácsony mult el a világháború sötét szomorúságaival terhelt s az ötödiknek következő 1918. évi karácsony reménytelen sivársága talán még felül is múlta az előző négynek minden keserűségét. Nemcsak emberéletek pusztulását kellett siratni, hanem látni, átélni kellett, hogy a legelvetemültebb lelkek miképpen rombolják össze mindazt, ami nekünk a legdrágább volt, vagyis a jóerkölcsöt, a fennkölt gondolkozást, a rajongó honszerelmet s végül magát a drága Hazát.

A katonasors bármilyen komor karácsonyt hozhat a magyar vitézeknek, olyan rettenetes gyászos, sötét karácsonyt mégsem tud teremteni, mint amilyen az a karácsonyunk volt, amely a háború elvesztését követte. Azzal a fájdalommal, amely akkor jutott nekünk osztályrészül, nem ér fel a legkínzóbb testi szenvedés sem.

De félre a sötét emlékekkel, félre a szomorúsággal. Szent karácsony ünnepéhez nem az ilyen érzelmek méltók, hanem az öröm és a szeretet kedves, derűs világa. Sokan vannak, akiknek számára a szeretetből vajmi kevés jutott, így azokat is kell részesíteni a keresztény testvéri érzés boldogító melegségében. Ez jusson eszünkbe akkor, amidőn a karácsonyfa tündöklő fényénél örülünk s ez késztesen arra, hogy a szeretet nagy ünnepén minél több embertársunknak szerezzünk örömet.

Hazaíúi melegségben égő szívünk pedig a megnyugvás és a törhetetlen bizalom mámorító érzésével ünnepelje a Megváltó eljövetelét. Lesz még igazi magyar karácsony, amikor kivétel nélkül mindenki ujjongva fog örülni annak a nagy ajándéknak, amely a Kárpátok fenyőivel, mint élő karácsonyfaikkal együtt lesz osztályrésze a magyar népnek.

A harmincéves háború alatt, 1627-ben, többek közt a következő havidíjak voltak érvényben a császári hadseregben: ezredes 500, alezredes 150, százados 100, hadnagy 40, zászlós 35, őrmester 12, káplár 9, közlegény 4 tallér. Később az ezredes 850, a százados 180, a hadnagy 50, a zászlós 45, az őrmester 11, a káplár 10, a lándzsás közlegény 6, a muskétás közlegény 9 forint havidíjat kapott érepenzben. Tekintve a pénz akkori vásárló erejét, könnyen el tudjuk képzelni, hogy mit vágott zsebre egy-egy vén zsoldos.

A jegyzékkönyvecske gyakorlati felhasználása.

Irta: BÁRÓ BÉLA százados.

A Csüsz. II. rész 49. §-a a Szut. 354. pontjában foglalt és egyéb célszerű adatok előjegyzése végett a régi magánjegyzék-könyvecske helyébe, mint hivatalos előjegyzést a jegyzékkönyvecskét rendszeresítette.

Az utasítás szerint a jegyzékkönyvecskét a járőrvezető viszi magával a Szut. 354. pontjában foglalt személyek megismerése végett, továbbá a Csüsz. szerinti oly adatoknak a szolgálatra való hasznosítása céljából, mely adatok különböző utasításokban és szolgálati könyvekben vannak lefektetve, de amelyekre a külszolgálatban álló járőrnek feltétlen szüksége van.

Röviden arra szándékozom rámutatni, hogy melyek ezek az adatok, amelyeket a járőr a maga és a szolgálat javára hasznosíthat.

Az eddigi gyakorlat szerint sok járőrvezető — mivel okosabbat nem tudott vele kezdeni — a járőrtáska belső rekeszébe tette a szolgálatba való induláskor a jegyzékkönyvecskét, bevonuláskor pedig elhelyezte az íróasztal VIII. rekeszébe és ezzel mindent elintézettnak vélt.

Az egyes fejezetek szerint vizsgáljuk meg, hogy az abban foglalt adatokat mire használhatjuk.

Útmutatás a jegyzékkönyvecske vezetéséhez.

Ugyanazokat az adatokat tartalmazza, mint a Szut. 354. pontja.

Eszerint a jegyzékkönyvecskében nyilvántartja az örs az örskörletben lakó, ott összekötéssel bíró vagy ott bűncselekményt elkövetett:

- a) rovott előéletűeket,
- b) szokásos büntetett és gyanús,
- c) állami és társadalmi rend szempontjából veszélyes,
- d) büntett vagy vétség miatt körözött,
- e) rendőri felügyelet alá hejyezett és feltételesen szabadságolt, valamint a kiutasított és kitiltott,
- f) csempészettel és kémkedéssel gyanúsított egyéneket és
- g) katonaszökevényeket.

Az a), b), c), e) és f) pont alattiakat személyesen kell ismernie.

Ezeket külön-külön a további fejezetek során az összes résznél fogom tárgyalni.

A jegyzékkönyvecske legelső oldala a:

Vadásznaptár.

Tegyük fel, hogy a portyázó járőr május valamelyik napján van kint. A járőr lövést hall, vagy bizonyos távolságról puskásan lát meg valakit. Előveszi a vadásznaptárt és egy pillantást vetve rá, látja, hogy májusban özbakra, siket- és nyírfajdra és tűzokkakásra szabad vadászni. Továbbá azt is látja a megjegyzésből, hogy általános vadászati tilalom is van. Mi hasznát veszi mindezeknek?

Azt mindenesetre tudnia kell, hogy a kérdéses vadak azon a vidéken egyáltalán előfordulnak-e s ha ilyenek nem fordulnak elő, máris megvan az eljárás alapja, ha csak meg nem győződik arról, hogy a vadász valamely, a jegyzetben felsorolt minden időben lehető kártékony vagy ragadozó állatra lőtt. Ha megkérdi a vadászt, hogy mire vadászik, az — számítva esetleg a járőr tapasztalatlanságára — fácánkakast mond, de az is lehet, hogy a csendőr más hasznos vadat talál nála, avagy a vadász mellett hajtókutya van.

Mi lesz a csendőr eljárása?

A jegyzékkönyvecske „csak magánindítványra üldözendő” bűncselekmények felsorolása III. fejezetéből a 24.

pontnál látja, hogy a 24. pont 1. és 3. alpontja szerint az illető vadász hivatalból üldözendő vadászati kihágást követett el, — tehát feljeli. Ezenfelül a járőrnek a Szut. 379. pont 4. bekezdése értelmében — még ha a vadász vadászjeggyel rendelkezik is — őrizetbe kell vennie a puskát.

Ha pedig az illetőnek vadászjegye nincsen, akkor orrvadász és ez esetben is őrizetbe kell venni a puskát.

A vadásznaptárnak tehát mégyféle hasznát veszi a csendőr: 1. ellenőrzi, hogy nem vadász-e tiltott időben, 2. tiltott vadra, 3. tiltott módon (mindhárom esetben hivatalból tesz jelentést és a puskát őrizetbe veszi), 4. tiltott területen. Ez eset magánindítványra üldözendő, de a puskát őrizetbe kell venni. Ha ez az előbb felsorolt esetekkel van összefüggésben, úgy hivatalból üldözendő.

Halásznaptár.

Minden halászati kihágás hivatalból üldözendő. Április 20-tól május 31-ig bárkit érünk halászon, feljeljük, kivéve ha az illető zárt vízből (pl. halastó) halászik.

Ha ezután őrizük ellen a halászt és a táblázatban felsorolt kifogott halak közül valamelyik a megszabott méretnél kisebb — a halászt feljeljük.

Pisztrángok a hegyi patakokban élnek, azoknak a tilalmi idejét ugyancsak megnézzük, nemkülönben a rákét is.

Tudnunk kell, hogy aki halászik, annak halászjeggyel kell bírnia — éspedig névre szóló halászjeggyel. Aki halászjegy nélkül halászik — ha még egyébként halászjegye van is — kihágást követ el. Akinek egyáltalán nincs halászjegye, az orvhalász, akitől a halászati eszközöket is őrizetbe kell venni. Aki tilalmi időben halat árul vagy szállít — származási igazolvány nélkül — az is kihágást követ el.

A halásznaptárban fel nem sorolt halakat — tilalmi időn kívül — bármily nagyságban lehet fogni.

Tudni kell továbbá, hogy tilalmi időben a megjelölt „kíméleti tér”-en a fürdés, kacsá-, libausztatás, jószág-ítás vagy gázolás is tilos. Ez ellen vétőket ugyancsak kihágás miatt kell feljelenteni — hivatalból.

Csak magánindítványra üldözendő bűncselekmények.

Sértett panaszt tesz a járőrnel. A panaszttevő anynyira körülírja a sérelmét, hogy járőr megfelelően minősíteni tudja. Előveszi a jegyzékkönyvecskét és megállapítja, hogy a cselekmény nem tartozik-e a táblázat 1—28. esetei közé. Ha igen, úgy kiállítja és aláírja a „Nyilatkozatot” az alábbi fejezetben tárgyalt szemlélyel. Ugyanez az eljárás, ha a nyomozás során jut erre a megállapításra.

Ha kételyei vannak a járőrnek aziránt, hogy a cselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, inkább írasson alá nyilatkozatot, aminek joghátránya nincs, ellenben annak hiánya — ha szükség volna rá. — már hiba.

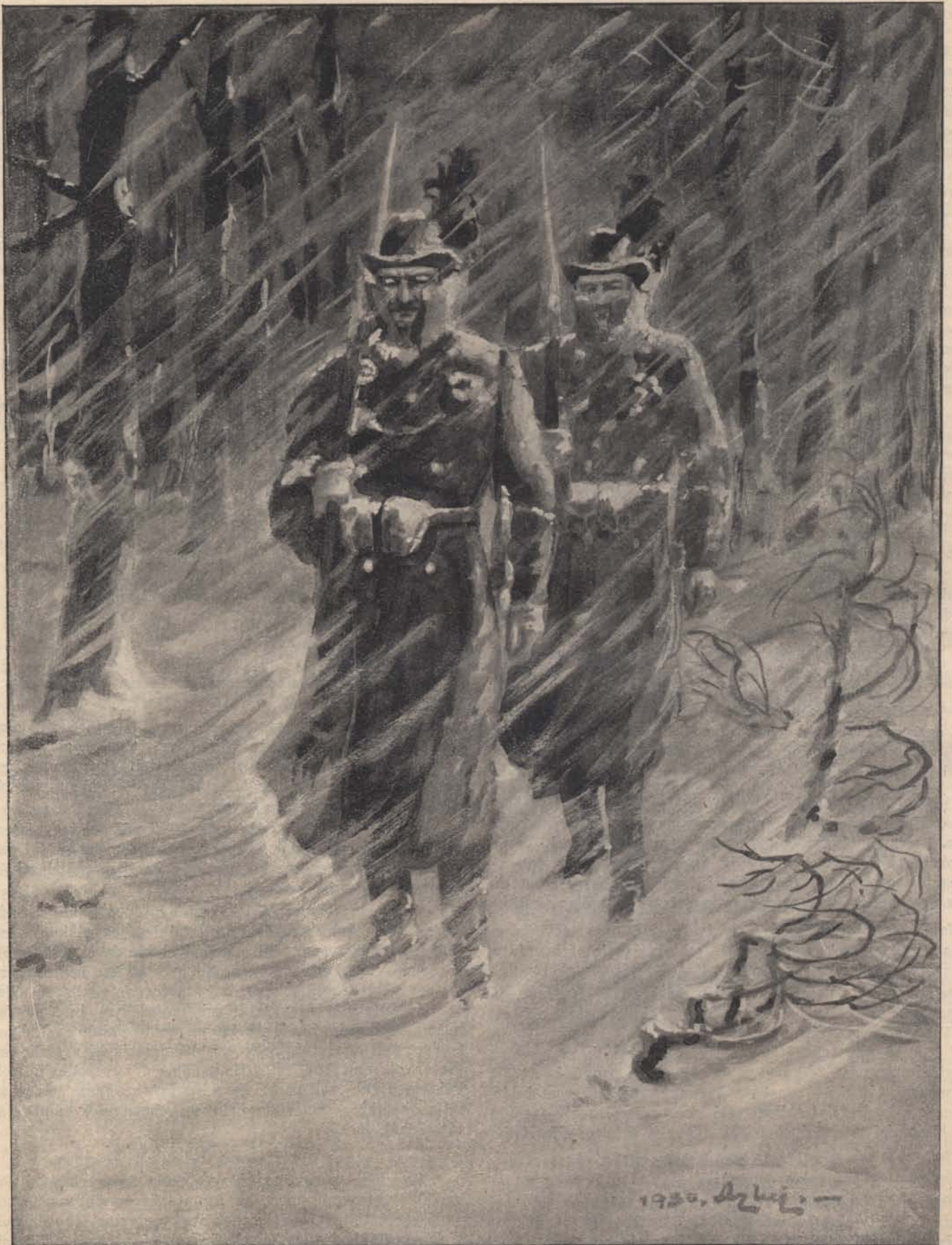
Magánindítványra jogosult.

Ha az előbbi pont alattiakból megállapította, hogy a cselekmény magánindítványra üldözendő, ezen fejezetből kikeresi, hogy ki jogosult a nyilatkozatot aláírni. Ezt felkeresi vagy kinyomozza és vele aláírja a nyilatkozatot.

Indítványi határidő.

A nyilatkozat aláírása után azonnal meg kell a járőrnek állapítania, hogy a cselekmény mikor követtetett el és a sértettnek mikor jutott tudomására, mert a tudomásulvételtől számított három hónapon belül tehet csak indítványt — ismeretlen tettes ellen —, vagy ha a tettes kiletét megállapította, ezen megállapítás napjától számí-

Téli őrjáratban.

(Azbej Imre tusrajza)

tott három hónapon belül kell az indítványt megtenni, — hacsak a cselekmény el nem évült.

Mert ha a cselekmény pl. vétség, melynek elévülése három év, azonban a sértett a sérelmére elkövetett cselekményt az elkövetéstől számított két év és 10 hónap múlva tudja meg, az indítvány megtételére már csak két hónapja lesz, mert két hónap múlva elévül a cselekmény büntet-hetősége. Ha indítványát ez után a kéthónap után teszi meg, a cselekmény elévültnek tekintendő.

Ilyen esetben is azonban legcélszerűbb a nyomozást lefolytatni és az ügyészséghez döntésre felterjeszteni. (Szut. 399.)

Ha az indítványtevő az indítványt visszavonja, tovább nyomozni csak akkor kell, ha kétes a járőr előtt, hogy nem hivatalból üldözendő-e az eset.

Ha nyomozás közben megállapítja a járőr, hogy a cselekmény hivatalból üldözendő cselekménnyel van kapcsolatban, nyilatkozat nem kell a nyomozáshoz, — ha pedig van nyilatkozat és azt visszavonják, a nyomozást akkor is tovább kell folytatni

Főmagánvádra üldözendő bűncselekmények felsorolása.

Ezen cselekményeknél azt kell tudni, hogy ha a felsorolt esetek a járásbírószék székelyén fordultak elő, a panaszoszt közvetlenül a járásbírószékhez kell utasítani, hacsak a tettes nem ismeretlen vagy a nyomozás a bűnjelek megszerzése vagy a tényvállás tisztázása végett szükséges, avagy ez hivatalból is üldözendővel áll összefüggésben.

Járásbírószék székelyén kívül a feljelentést mindig át kell vennie a járőrnek, de ilyenkor nyilatkozatot is alá kell iratni. A feljelentéshez elég a feljelentő által előadottak és az általa bementett tanúk neveinek és személyi adatainak bejelentése és a tényvállás leszögezése — a sértett és gyanúsított bementése alapján.

Nyomozni az előbbi bekezdésben foglalt esetekben kell csupán (Szut. 400.).

Meg kell jól jelezni, hogy úgy a magánindítványi, mint a főmagánvádra üldözendő cselekmények, valamint a csak pénzbüntetéssel büntetendő vétségek 1. és 2. pontjában foglaltak mind magánindítványi cselekmények — tehát nyilatkozatot is be kell szerezni.

Csak pénzbüntetéssel büntetendő vétségek felsorolása.

Ennél azt kell tudnunk, hogy az ilyen ezvénak, kik az 1—4. fejelet alatti cselekményt követik el, akár rovott előéletűek, akár pedig cselekmény közben tetten-érettek, csak akkor foghatók el, ha kiletük ismeretlen, de ez esetben is csak személyazonosságuk megállapításáig.

Halál, életfogytig tartó fennház és az öt éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő cselekmények felsorolása.

Ha a járőrnél feljelentett vagy tudomására jutott cselekmények valamelyike az itt felsorolt 1—20. pont alá tartozik, úgy, ha a járőr a tettest kinyomozta, a Szut. 312/1. pont alapján elfogja.

A 16. pont alatti lopásnál megjegyzem, hogy most az értékhatár nem 320 pengő, hanem 4000 pengő és a 338. szakasz után a 340. szakasz is beszúrandó, mert ez intézkedik a lopás büntetésében való visszaesésről, mely esetben a büntetési tétel 5 éven felüli, mikor is a tettes elfogandó.

Rendkívüli esetek bejelentése.

Erre a Nyut. 9. melléklete intézkedik. Az írásban megteendő jelentésnél a Csüsz. 16. mintája tartandó be, vagyis a hivatkozás rovatba irandó, hogy a jelentés a Nyut. 9. melléklet hányadik pontjára tétel meg.

Összetes rész.

Büntett vagy vétség miatt körözött egyének.

Hogy kiket kell ide előjegyezni, arra a jegyzék-

könyvecske vezetésére vonatkozó „Útmutatás” 5. pontja intézkedik.

Bevezetés továbbra is a Bűnügyi Körözések Lapjából s a naponta kiadott Nyomozati Értesítőből történik.

Ezt a nyomozókulcs nem teszi feleslegessé, mert a nyomozókulcsnak az a célja, hogy ha egy ismeretlen egyén kerül a járőr elé, arról tudja megállapítani, nem áll-e körözés alatt.

A jegyzékkönyvecskeben előjegyzettnél pedig az a cél, hogy ezeket a csendőr mielőbb megismerje, állandóan emlékeztetében tartsa körözöttségét, mert legvalószínűbb, hogy ott lesz leghamarább elfogható a Szut. 312/4., illetve 7. pont alapján, ahol gyakrabban szokott megfordulni, vagy ahová való. Ha tehát az örskörletben arról értesülünk, hogy egy idegen, vagy valakinek rokona, vagy ismerőse érkezett, azonnal megnézzük a jegyzékkönyvecskeben, hogy nem áll-e körözés alatt.

Katonaszökevények.

Ugyancsak az útmutatás 5. pontja szerint jegyzendőek elő. A többi a nyomozókulcsban található fel.

Ezeket a Szut. 507/e., illetve a Szolg. Szab. I. rész 326/e. alpontja alapján kell elfogni. Szökésük miatt, illetőleg az elfogás biztosítására ellenük béke idején a Szut. 305/5. pontja alapján fegyvert használni csak a negyedik szökés esetén, háború idején pedig a harmadik szökés esetén lehet, mert csak ezen esetekben 5 éven felüli a büntetési tétel (lásd Kat. Btk. 183—199. §. és 175. §-ait). Amennyiben a katonaszökevény fel lenne fegyverezve, a Szut. 330/4. pont alapján fegyver használható.

Fegyvertartási engedéllyel bírók.

Ezek nyilvántartása:

1. Közbiztonsági;
2. Jövedéki;
3. A járőr személybiztonsági, illetve eljárási szempontjából fontos.

ad 1. Ha a fegyvertartási engedéllyel bíró oly büntetett, vétséget, vagy kihágást követett el, hogy a közbiztonságra veszélyessé vált, még ha felfogása nem is indokolt — tőle a fegyver őrizetbe veendő. Pl. magánosok elleni erőszak, nyilvános verekezés stb.

ad 2. Ha a járőr valakinél — ki nála előjegyzésben nincs — fegyvert talál, ellenőrzi, hogy fegyvertartási engedéllyel rendelkezik-e, ha nem, ez esetben feljeleníti és fegyverét őrizetbe veszi.

ad 3. Ha olyan egyén követ el öt éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő büntetést, ki a jegyzékkönyvecske szerint fegyvertartási engedéllyel bír és el kell fogni, a csendőr oktanul ne közelítse meg védett helyzetében, hanem előbb állapítsa meg, hogy a fegyvere nincs-e nála.

Szükséges a fegyvertartási engedéllyel bírótat ismerni még azért is, hogy ha nagyobb számú veszélyes foglyot kell őriztetni, ezek közül választja ki a járőr az őrzésre kirendelendőket. (Szut. 559.) Vagy pedig a szolgálaton kívüli fellépésnél is a fegyverbecsület megóvása céljából sürgős esetekben igénybe veheti ezek támogatását. (Szut. 300.)

Vadászjeggyel bírók.

Ez nincs szoros összefüggésben a fegyvertartási engedéllyel bírókkal, mert az útmutatás szerint azok, kik vadászás céljából rendelkeznek fegyvertartási engedéllyel, a fegyvertartási engedéllyel bírók közé nem veendőek fel. Továbbá, mert vadászjeggyel oly egyének is rendelkezhetnek, kiknek fegyvertartási engedélyük, illetve fegyverük nincsen, kik agárral vagy kölcsönként puskával vadásznak. (Lásd: Vadásztörvény.)

Másrészt az örs fegyvertartási engedély szempontjából csak azokat tartja nyilván, kik örskörlete területén laknak.

Vadászjegy szempontjából pedig mindazokat nyilván kell tartani, kik az örskörlethez tartozó vadászterületeket bérlik, illetve azon területen lévő vadásztársaság tagjai.

Ismernie kell tehát a csendőrnek a területén fegyveresen megforduló egyéneket. Különböztetve azt sem tudja megállapítani, hogy az illető „városi” úr nem orvvadász-e, ki idegen területen vadászik, ettől pedig a fegyver is őrizetbe veendő, hacsak azt nem igazolja, hogy a bérlő, illetve a vadásztársaság engedélyével vadászik.

Ezért az ezekre vonatkozó adatokat az érdekelt örsöktől, illetve rendőrkapitányságoktól be kell szerezni és elő kell jegyezni.

Téves tehát az a felfogás, hogy csak azokat kell nyilvántartani, akik a saját örskörletben laknak, hanem feltétlenül azokat is, kiknek ott vadászbérletük van.

Halászejeggyel bírók.

Csak névre szóló halászejeggyel szabad halászni, ez másnak nem adható át és felszólításra fel kell mutatni.

Itt is, úgy mint a vadászejegynél, nemcsak azokat kell előjegyezni, akik az örskörletbe valók, hanem mindazokat, kik az örskörlethez tartozó nyílt vagy zárt vizeket halászás szempontjából bérlik, mert a halászejegy önmagában halászásra még nem jogosít. Ilyenek halászó eszközökkel nem járhatnak a víz partján sem (1925. XLIII. t.-c. 7., 8. §.).

A járőrnek ellen kell őrizni, hogy a halász nem halászik-e tiltott eszközzel vagy tiltott módon. Tilos:

a) kábító, mérgező vagy robbanó anyaggal való halászás;

b) víz lecsapolása vagy bányában való felfogása;

c) a félmedernél nagyobb állandó halfogókészülékkel halászni. Ha állandó fogókészülékek vannak, ezeknek egymástól a legnagyobb készülék háromszoros távolságára kell állaniok;

d) gráttól, zsiliptól, hallépcsőtől és más víziépítménytől le- és fölfelé harminc méter távolságra csak nyeles horoggal szabad halászni;

e) idegen halfajtat telepíteni F. M. engedély nélkül. Ez ellen vétők hivatalból feljelentendők s halászati eszközöket őrizetbe veendőkk.

A béka- és piócafogás is a halászbérlőt illeti. Nyílt vízből fogott méreten aluli halat, ha él, vissza kell bocsátani, ha nem él, a halászszemélyzet között kell szétosztani, áruba nem bocsátható. Ily méreten aluli, vissza nem bocsátható halból naponta és személyenként csak egy kg osztható ki, a többi jótékony célra értékesítendő. Ezt is ellenőrizni kell (1925. XLIII. t.-c. 24. §.)

Erdő-, mező-, vad-, gátörök, állandó éjjeliörök.

Ezek ellenőrzése, az éjjeliörök kivételével, nem tartozik szorosan a csendőrség rendes szolgálati teendői közé, mindazonáltal ismernie kell ezeket az öröket, azért, mert mint felesketett hatósági közegeket, a csendőr karhatalmi és egyéb célokra igénybe veheti. Ezekről még azt kell tudni, hogy csak forgópisztollyal lehetnek felfegyverezve s csupán F. M. engedéllyel láthatók el Werndl-puskával. Erdészek, erdőörök, vadászpuskával csak esetben bírhatnak, ha a részükre megállapított vadászejeggyel rendelkeznek.

Az állandó éjjeliörök ellenőrzése már a csendőr hatáskörébe tartozik. Ezek hatósági közegek és feladatuk a csendőr megelőző szolgálatát kiegészíteni. Tehát fontos szerepkört töltenek be az állandó megelőzés kiegészítésében. Ezek ellenőrzését a Szut. 64/13. pontja írja elő.

A polgári örök fogaima alá ezek nem tartoznak. E fogalom alatt a különleges viszonyok között — mint ragály továbbterjedésének megakadályozására, árvízveszély stb.-kor — felállított öröket kell érteni.

Kiderítetlen bűncselekmények.

Az örsnek kötelessége, hogy az előfordult kiderítetlen cselekményt az elévülési időn belül kiderítse.

Ezt csak úgy érheti el, ha az ügyet állandóan felszínen tartja. A kiderítés rendszerint a bűncselekménnyel összefüggő bűnjelek alapján történik. Ezért az eltűnt tárgyak pontosan körülírva tartandók nyilván, hogy a kiderítetlen cselekménnyel összefüggésben lévő bűnjeleket a járőr minél határozottabban felismerhesse. Ezen adatokat, nemkülönböztetve az egyes gyanúkokat csak úgy tarthatja nyilván, ha pontosan előjegyzji.

Körözések.

Az örsállomás és ezen felül az örskörlethez tartozó községek külön-külön betétfüzetben tartandók nyilván.

Közbiztonsági szempontból ismerni kell a községek területét, lakosságának számát és nemzetiségét.

Főként pedig vásárok és búcsúk napját, amikor nagyobb tömeg gyűl össze s mikor a közbiztonság fenntartása nagyobb gondot igényel.

Községenként nyilvántartandók továbbá:

Rovott előéletűek.

Ha a rovott előéletű büntetett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétséget követ el, a Szut. 312/6. pont alapján elfogandó.

Ha tehát a csendőr a jegyzőkönyvecske alapján megállapítja, hogy rovott előéletűvel van dolga és cselekménye nem pénzbüntetéssel büntetendő vétség, elfogja, még nyomatékos gyanu esetén is. Ilyen rovott előéletűnél fontos feljegyezni, hogy az illető büntetése nem 5 éven felüli volt-e, mert ez esetben a Szut. 330/5. pont alapján ellene fegyver is használható az elfogás biztosítása céljából, mint „veszélyes gonosztevő” ellen.

Ily rovott előéletűnél fontos még különösen azt előjegyezni, hogy az illető előző büntetéseit nem rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság büntette miatt kapta-e. Mert, ha előző ilyen két cselekménye büntetett volt és újabbban megint lopás vagy sikkasztás büntetést követte el, el kell fogni, mert a büntetési tétel ily esetben 5 éven felüli (Btk. 340.).

Ugyanez áll a kerítés büntetése is, csak hogy ennél már az egyszeri visszaesés is minősít, tíz éven belül.

Szokásos büntettek.

Ezeknek szorosan vett büntetőjogi meghatározásuk nincsen. A jegyzőkönyvecske útmutatása tartalmaz erre magyarázatot, mely szerint, ha valaki háromszor követett el büntetett vagy vétséget, akkor kerül a „szokásos” büntettek közé.

Ez annyiban bír fontossággal, hogy ha ezek nem is követtek el bűncselekményt, sem pedig ennek gyanuja alatt nem állanak, a Szut. 362. pontja alapján mégis ellenőrizni kell őket.

Megjegyzem azonban, hogy azokat, kik rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás, orgazdaság miatt lettek büntetve, a rovottaknál kell nyilvántartani, mert az előbbi pontban említettek miatt cselekményük 10 évig minősít, ami fontos az elfogás és fegyverhasználati jog szempontjából is.

Ezen adatokat a járőr nem tarthatja emlékezetben és különösen nem tudhatja akkor, ha csak nemrég került az örsre, ezért ezek pontos vezetése, fellépése szempontjából különösen fontos.

Gyanus egyének.

Gyanus lehet az egyén 3 szempontból: 1. állami és társadalmi rend ellenes üzelmekért; 2. hogy előzőleg elkövetett bűncselekményeket ő követett el; 3. közveszélyes munkakerülés szempontjából.

ad 1. Megfigyelendő a Szut. 363. pontja alapján, mégpedig oly szempontból, hogy kikkel tart fenn összeköttetést, nem utazik-e feltűnően sokat? Szükség esetén a nyomozó alosztály általi megfigyeltetését kell kérni.

ad 2. Összefüggésben van a kiderítetlen esetek nyomozásával.

ad 3. Nem csavarog-e? Nem tartja-e fenn magát tiltott szerencsejátékból, mások kihasználásából, nem tartattatja-e ki magát kéjnővel és főleg nem merülnek-e fel ellene oly tények, melyekből gyanítható, hogy rendszerint másutt elkövetett bűncselekményekből tartja fenn magát. Ennek a megállapítására most igen jó segítséget nyújt a Nyomozati Értesítő, mert ha a gyanus egyén távol volt, hazaérkezése után a távollétében elkövetett bűncselekmények során eltűnt tárgyak után tarthatunk nála házkutatást, ami eredményre vezethet.

Rendőri felügyelet alatt állók és feltételes szabadságra bocsátottak.

Ezeket a rendőrhatalóság közli az őrsökkel, előjegyzendők, mert ellenőrizni kell őket.

A feltételes szabadságot az őrs a kerületi parancsnokságok értesítése alapján vesz tudomást. Előjegyzés után a csendőr elmegy a községi előjárósághoz és kijegyzi, hogy milyen felügyeleti rendszabályokkal lett az illető szabadságolva, mert a fogházigazgatóság erről a községi előjáróságot értesíti.

Ezen szabályok ismerete szükséges, mert ha a szabadságot ezen szabályokat megszegi, úgy a Szut. 312/19. pont alapján el kell fogni.

Kiutasított vagy kitiltott egyének.

Kiutasítani idegen állandópolgárt lehet, bírói ítélettel. Ezek ismerete azért szükséges, mert ha visszatérnek, a Szut. 312/20. pont értelmében el kell őket fogni.

Kitiltani magyar honosokat szoktak bizonyos községekből, ha nevezettek nem oda illetékesek és a közkerékcsiségre vagy a közbiztonságra veszélyes az ott-tartózkodásuk. Ha az ilyenek oda visszatérnek, a Szut. 312/20. pontja alapján elfogandók.

Lebujók és rosszhírű kocsmák.

Ezeket ellen kell őrizni, mert az ilyen helyeken a tulajdonos egyszersmind rendszerint orgazda is. Az ilyen helyeken szoktak éjjeli szállást és menedéket kapni a bűnözők, továbbá, mert tiltott szerencsejátékok és kéjtelgések is folynak itt.

Ezek a helyek közbiztonsági szempontból állandóan ellenőrzendők, sőt a szükséghez képest bármikor átkutathatók (Szut. 437/g.).

Ezen helyek helyszínét alaposan ismerni kell, különösen abból a szempontból, hogy nincsenek-e titkos kijáratok (pincébe vezető csapóajtók a bútorok alatt), nehogy a közártalmúak az ellenőrzés elől elosonhassanak. Ezen helyiségek vázrajzát is tanácsos berajzolni.

Jegyzet.

Így jegyzi fel a járőr az egyes tereptárgyaknál észlelt gyanus körülményeket, melyeket a következő járőröknek is megfigyelés tárgyává kell tenniük.

Ennek alapján kerül be azután valaki a gyanusak közé. Ide vezet be a csendőr azon egyének neveit is, kik valamely kihágást akartak elkövetni és a járőr figyelmeztette őket, a következő járőr őrzi ellen, hogy a kihágást az illető nem követte-e mégis el.

A felsoroltakból láthatjuk, hogy a jegyzékkönyvecskének jóformán állandóan kézben kell lennie, hogy a járőr jól végezhesse szolgálatát. Célszerű lenne a jegyzékkönyvben egy betűsoros lapot tartani. Ebbe abc sorrendben a tereptárgyakat vezetjük be. Minden tereptárgy után bejegyezzük, hogy mire kell a járőrnek figyelemmel lenni, illetve melyik felsorolt jegyzetnél talál bejegyzést az illető tereptárgyra vonatkozólag. Ez különösen újonnan odahelyezett járőrvezetőkre nézve fontos és megkönnyíti az adatok megtanulását.

Az eddig írtak alapján úgy gondolom a jegyzékkönyvecskének gyakorlati felhasználását, hogy a tereptárgyakhoz való érkezés előtt a járőr megnézi, hogy mit kell ott ellenőriznie, ennek tudatában a célnak megfelelően fog a helyszínre (esetleg rejtve) megérkezni. Nem fog ott céltalanul időzni, azon törve a fejét, mivel töltse el a tereptárgynál vagy községnél előírt időt.

Az egész megelőző szolgálat érdekesebbé válik ezzel. Különösen, ha jegyzeteket helyesen készítünk magunknak, sokszor lényegtelenek látszó családi perpatvarokról is. Ezeket minden szolgálatnál megfigyeljük, hogy nem fajt-e el ez a jelentéktelennek látszó esemény bűncselekménnyé.

Hogy mily jelenségeket jegyezzen itt fel a járőr, erre támpontot adni nem igen lehet. Ez a járőr ügyességétől és főként megérzésétől függ. Meg kell sejténie, hogy az a bizonyos cselekmény nem fog-e valamivé kifejlődni.

Az így teljesített szolgálat, ha nem vezet is mindig bűncselekmény kiderítésére, egy haszonnal mégis jár, azaz nevezetesen, hogy a csendőr nagy emberismeretre és következtetőképességre tesz szert.

Az egyes fejezeteknél a részletes adatokkal az volt a célom, hogy a jegyzékkönyvecske valódi és gyakorlati hasznára rámutassak és ezzel is megkönnyítsem a járőr nehéz munkáját. Ezt máról holnapra a gyakorlatba átvinni nem lehet, azonban következetes munkával és idővel sok hasznát veszik a járőrvezetők a jegyzékkönyvecske gondos és alapos vezetésének.

ÉJFÉCI JÁRŐR.

*A rikító csürda mellett
Most csak farkasok telelnek
Meg két csendőr bandukol,
Viharverő sötét éjjel
Viaskodnak hóval, széllel,
Messze háztól, falutól...
Tisza partját jól bejárják
De bizony ott nem találják
Scholsem a csónakost,
Mert ahol a farkas vonít,
Meg ahol a vihar ordít,
Ugyan ki is járna most?
Kergeti a szél a vihart,
Messzi földön minden kihalt
S megfagyott az élet is,
Nem törődve semmi mással,
Törhetetlen kitartással
Megy a csendőr éjjel is.*

tt.

A gyanusított.

Karácsonyest.

Írta: Vályi Nagy Géza.

Személyek:

NAGYAPÓ,

KATALIN, a leánya, özvegy,

LACI 8 éves } árvák, nagyapó unokái,

ÉVI 6 éves } az özvegy gyermekei,

ANGYAL,

PASZTORFIÚ, BETLEHEMESEK.

Idő: Jelenkor.

(Szín: Egyszerű, szegényes polgári szoba, hátul ajtó, balra fehérfüggönyös ablak. A szobában ódon, festett bútorok. A szoba közepén fehér abrosszal leterített asztal, rajta mécses. A szoba egyik sarkában kis vaskályha. Nagyapó gondolataiba merülve ül, a gyermekek a kályha mellé húzódva játszadoznak. Katalin gyermekruhát varrogat.)

KATALIN (nagyot sóhaj):

Milyen borult, mily vaksötét az ég,
Behunyta fénylő sok csillag-szemét!
Eltűnt a szín, fény, ragyogás, mosoly,
Egy biztató jel, villanás sehol,
Sehol sem gyúl a baljós éjszakán!

LACI (élénken): Úgy-e karácsonyest van, jó anyám?
Ma örülni és nem búsulni kell!

ÉVI (kíváncsian): A kis Jézuska mondd, mikor jön el?

LACI: Karácsonyfácskát hoz-e az idén?

ÉVI: Csillogó gyertya lesz-e a hegyén?

LACI: Csüng-e rajt' csörgő, dió, csemege?

ÉVI: Ezüst csengetyű csengetyűzik-e?

LACI: És minden széptől, jótól, terhesen,
Meghajlik-e az ág?

KATALIN (lemondóan legyint): Nem, gyermekem!

Ma nem örülni, csak sírni fogunk,
Nem volt még ilyen bús karácsonyunk!
Fenyőfaágon gyertyaláng sem ég,
Nem lesz csengő dal... enyelgő beszéd!
Derű, öröm, kedv elszáll messze tájra,
A boldogság sem ver vidám tanyát...
S mi összebújva, búslakodva, fázva
Siratgatjuk a rombadólt hazát!
(Sírni kezd, mire a gyermekek közelebb simulnak hozzá.)

LACI (vigasztalva): Anyám, Anyám, no ne sírj oly nagyon!

KATALIN (tovább könnyezve, mély meghatottsággal):

Gazok prédája már a drága hon!

Bitorlóké a dűs, áldáshozó,

Ka'ászos róna, völgy, folyó!

A Tátra, Fáttra, Mátra bércei,

S a patakok; a bércek könnyei,

A kék hullámú, fénylő Adria,

A vadvirágos keblű Hargita,

S a honfibútól ködlő, bánatos

Magyar vizek: az Olt, Szamos, Maros,

És annyi, annyi féltett mindenünk.

ÉVI (félénken): Édes Istenkém, jaj mi lesz velünk?

KATALIN: A koldusnál is koldusabbak vagyunk,

Nincs egyebünk már (felindulással) csak gyalázatunk!

(Kis szünet.)

NAGYAPÓ (csendesesen felemelkedik. Leányához megy, gyengéden magához vonja; meleg hangon):

Csillapodjál, én édes gyermekem!

Bizony gondterhes, sivár a jelen.

De a jövő — az nem reménytelen!

Súlyos keresztet hordunk — jól tudom —

De jártunk már a golgotás úton!

Töröld le szemed omló könnyeit,

Legyen orvosa lelkednek: a hit!

Hisz volt már ilyen elárvult a nemzet.

(Fejére és ősz szakállára mutatva)

E tisztos fejre s ősz szakállra nézz!

És halld mesémet... jót tesz majd szívednek

Egy multbanéző kis emlékezés!

(Leánya mellé ülve, beszélni kezd, a gyermekek nagy figyelemmel hallgatnak szavára.)

Világosnál is letörött a zászlónk,

S reánk borult a hosszú, néma gyász,

Búcsút vettünk szent, pusztuló hazánktól.

Keserves, fájó volt a búcsúzás!

A poklok poklán, vad örvényen jártunk, —

A mi kísértésünk éjjele alatt,

Két igaz társunk, hűséges barátunk:

A hit s a csengő dal miénk maradt!

Éhségünket, lelkünknek gyötrő szomját

Ezek oltották el!

LACI: (nagy tetszéssel): Be szép a meséd!

ÉVI (kíváncsian): S daloltatok!?

NAGYAPÓ: Igen! S ha felsírt nótánk,

Kárpótolt sok-sok veszteségeért!

(Künn kopogás hallatszik.)

LACI (félénken): Apó, hallod, kipp... kopp... csörrent a zár!?

(Az ajtó felé néznek.)

NAGYAPÓ: Talán valami eltévedt madár
Surrant el ott?

ÉVI: Kipp... kopp... hallga, már megint!

(Újabb kopogás.)

NAGYAPÓ: Nézzétek meg, hogy ki van odakint?

S engedjétek be, ha búss földi vándor,

Ki látta, hogy itt bent mécses pislákol.

(Gyermekek többször kitekintenek, majd félve visszahúzódnak.)

KATALIN (atyja felé fordulva): Hitről, vigaszról beszél-
tél atyám,

Tekints végig e pusztuló hazám;

Minden ajkon csak panaszzó, sóhaj,

Olyan az ország, mint egy ravatal,

Melyen hült szívvel ott fekszik a nemzet!

Atyám, atyám, hát vigaszt hol keressek!?

(Fájdalmasan.)

Gyász hír, sírás csak, ami ide téved, —

Halálhörgést, jajt hoz felénk a szél:

A megbotozott, megcsúfolt testvérek

Ezekbe halló zokogása kél:

Erőszak, ármány, gyűlölség, gyalázat,

Zsarnokság, véres vadság tombol itt, —

És nincs, nincs, ki az elvadult világnak

Megváltaná sok, tenger bűneit!

(Kívülről mindinkább erősödvé „Mennüből az angyal” hangjai hallatszanak, — mindenki megilletődve hallgat.)

NAGYAPÓ: Hallga, mily csengő, bűvös-bájjos dallam!

ÉVI: Még csak távolról cseng, muzsikál halkan!

LACI: De mintha már-már közelebből csengne!

NAGYAPÓ: Reménymagot hint csüggő szívekbe!

Zsoltár-, zsolozsmahang zendül e dalba!

LACI: Már egész közel hangzik, hallga... hallga...!

(Az éneket a bent lévők halkán dúdoliák, — pásztorfiú feldíszített karácsonyfát hoz és az asztal közepére helyezi.)

PASZTORFIÚ: Jézuska hozta!

LACI: Jaj be gyönyörű!

ÉVI: Mennyi mosolygás, csillogás, derű!

KATALIN: Álommá szépül a rideg való!

LACI: És mennyi füge, alma, mogyoró!

ÉVI: És mennyi égő, fénylő gyertyaláng.

Mennyi cukor, dísz mosolyog reánk!

ANGYAL: Üdvözlég nagy nap!... Idők teljessége,

Reményeinknek rózsás reggele!
Örök Igazság, Áldás, égi Béke!
Malaszt, Boldogság, Jóság kútfeje!
Hozsánna Néked, Bölcsesség királya!
Világosság, Ut, Hitünk szüziavára!
Áldott, aki jött az Úrnak nevében.
S bűvös csodákat művel idelent;
Az „Irgalom” és „Szeretet” jegyében
Épít, alkot... új világot teremt!

(A Betlehemre mutatva.)

E kis jászol az Eszme hordozója,
Mely millióknak üdvössége lett,
Melyből a földi bűnök Megváltója
Indult útnak — ki értünk küldetett!
Érettünk vérzett... hordá a keresztet,
Tövískoszorús fővel, szótlanul,
Kit meggyaláztak, durván megköveztek,
S latrok mellé feszítének gazul!
Ki meghalt értünk — ámde harmadnapra
A sziklasírból fénylő mennybe szállt,
S most glóriásan ott van a magasban,
Hallgatván zengő szeráfok dalát!
Az Isten-ember mártír szenvedése
A te sorsodat példázza: Magyar!
Testvérkezektől iszonyú örvénybe
Döntött — vergődő, messiási faj!
Reád bár éj... sír sötétje terül —
Higyj, higyj... Ne csüggedj!... Véget ér a gyász!
Kriptád elől a kő elhengerül;
Minden halálból van: Feltámadás!

NAGYAPÓ (megilletődve): Látod, leányom! — fél-
órája még

Hideg tuzhelynél itt szomorkodánk!
S most szívünk, lelkünk áldó melegét
Árasztva széjjel, meleg lett szobánk!
Minden zugolyban biztató ígeret,
Élet, remenység csábít, imteget:
Apró emberkék mókáznak, beszélnek,
Csipognak, mint a pajkos verebek! (Erőtlenül)
S a gyöngé plánták nőnek!... izmosulva
Sudárba szöknek... S éjen, véssen át,
Romhamaz hátán — megteremtük újra
Az új, virágzó, nagy magyar Hazát!

Az én hazám.

Anyám porával szentelt drága rög,
Elveszhetnél száz árulás között,
Ételpnetett a földrazó vinar,
Nekem hazám mégis Te vagy: Bihar.

Nem konc, nem föld, nem kincstermő határ,
Föléje telkem mégis hazajár,
Vérembe zsongó örök fogalom:
Egy sírdomb. Miatta mégsem alhatom.

Úr Isten! hogy elkopott e szó,
Mily ocsó s ures hanggal harsogó,
Hogy zúg, hogy bömböl fél-országon át;
Haza! Mi hát a hazád?

Multat varázsló boldog áhitat,
Mi kinnal, vigasszal, hittal átitat.
Mit örökbe hagysz e szent szóval: Bihar,
Egy sír, egy dal, egy rokkant régi ház.

Hova lelkedben mindig hazajársz,
Éjféli órán, ami átnyílal:
Életed, multad — ez a szó: Bihar.

Dutka Akos.

Egy magányos ércszobor a Boszporusz partján.

Írta: dezséri BACHÓ LÁSZLÓ ny. őrnagy, tanár
a Ludovika Akadémián.

A sztambuli szultáni kéjlak, a Szeráj ősi parkjának temetői csendjében egy furcsa ércszobor néz le a Boszporuszra. Furcsa volna ez a szobor akkor is, ha a becsi Horburg, vagy a volt német császári palota kertjében állana, de itt, a nemrég a közönséges halandóknak szinte hozzarenegetien, titkokba burkolozó torok szultáni palota parkjában, ahol minden rög, minden bokor romantikus, harcos multról, világverő szultánokról beszél, kik három világrészben hordozták meg a Próféta zászlaját, ez a szobor majdnem groteszk. Nem valami lovasszobor ez, amely valamelyik szultánt vagy nagyszakállú, turbános nagyvezért ábrázolja. Egy borotváltarcú, a legutolsó párisi divat szerint öltözött fiatalember ércbeöntött képmása áll, gladiatori pózban, ökölbesorított kezekkéi, előreszegett fejével és megfeszített izmokkal, a talapzaton. Nincsen bogláros turbán a fején és görbe szablya az oldalán, hanem művészi csokorba van kötve a nyakkendője és gyönyörűen ki van vasalva a nadrágja. Ez a furcsa, magányos szobor Ázsia felé fordul, hátat fordít a kiürült szultáni háremeknek, hátat a Szerájnak, ahol a bukott szultánok a fél világ kincseit halmozták garmadába; hátat fordít Európának, amelynek harcmezőin agyrémek hajszololásában fogyott el és merült ki egy pompás nép minden ereje. Erre az angolosan kinéző borotvált férfire, Kemál basára, néz a délibábok kergetésének lázából ki-gyógyult török nép minden fia Sztambultól a Kaukázusig. Szobra a Szeráj kertjében, bármilyen furcsa legyen is, ma hármasszimbólum: tagadása a multnak, vigasza a jelennek és reménye egy talán boldogabb jövőnek.

Ki is hát ez a modern Herkules, akinek egyetlen szavára a török levetette ősei burnuszát és turbanját, szélnek eresztette a háremét, máról holnapra sutbadobta az évezredes hagyományokat, ki ez a varázsló, akinek egyetlen hívására, ha kell, hadseregek nőnek ki a földből a török történelem letragikusabb korszakában, mikor hiénák és döggeseleyük prédájává dobtá oda a győztes ántánt a halottnak hitt ozmán óriás véres roncsait; ki ez az új Próféta, akinek egy szemrebbenésére új főváros, gyárak, vasutak épülnek és új, modern világ keletkezik a szomorú anatóliai pusztaságokon, akinek egy intésére a hiénáktól kikezdett véres óriás talpraugrik és fittyethányva a világ hatalmasainak, karddal az egyik, kalapáccsal a másik kezében kényszeríti rá azokra a maga akaratát és ejti bámulatba az egyész világot? Ki ez, honnan jött, mit akar és mit csinált már is ez a hős, a „Gházi”, a „lehetetlen” vállalkozások zseniális embere? Erre a kérdésre kerestem és találtam is feleletet, mikor a nyáron egy kissé kiábrándulva, a régi, megszokott, kedves és hangulatos keleti képek után kutatva jártam-keltem az európai és ázsiai Törökországban, Sztambul síkátoraiban és bazáiraiban, az új, modern Szmirna amerikaiasan egyenes és józan utcáiban, a sziriai pusztaságokon, Damaszkusz hűvös mecsetudvaraiban és Egyiptom piramisai alatt, ahol mindenütt elkísért ennek a csodálatos modern prófétának az egész mohamedán világban emlegetett neve.

Nálunk együtt szokták emlegetni a spanyol és olasz diktátorokkal, pedig a munkabírást és a vasakaratot kivéve, nem hasonlíthatnak egymáshoz és szerepük is teljesen különböző. Spanyolország nem vett részt a világháborúban, Olaszország helyzete pedig, mint győztes hatalomé, minden nehézségei dacára, nem is volt hasonlítható

a szétesett, ebek harmincadjára utalt császári ottomán birodalom kétségbeesett helyzetével. Primo de Rivera és Mussolini feladata meglevő erőknek a megszervezése és új működési irányba való terelése volt, Kemál pedig a *semmiből való teremtés egy szétesett*, eltemetett világ üszköis romjain. Egy népet kellett neki felrázni, amely elvesztette volt a hitét az egész világban és önmagában, amely szultánjai hőbortjának áldozta fel faji energiájának egész bőségét, ahelyett hogy önmagának és önmagáért élt volna, ahelyett hogy erejét meghaladó világhatalmi fantazmagóriák után kergette volna a harcmezőkre századokon át legjobb fiait.

Kemál már mint fiatal tiszt felismerte a kalifaság gyengéit és a pánizlamita állam ábrándjának a tarthatatlanságát és csatlakozott az ifjú török mozgalomhoz, amelyben nevezetes szerepet vitt. Együtt dolgozott Dzsémál, Talaat és Enver-rel az korszerű reformok bevezetését és Törökország modern alapokon való teljes átszervezését célzó mozgalomban, de eleinte nem volt valami nagyon népszerű, mert szintén igen tehetséges munkatársai felismerték erélyét és tehetségét és mintha csak meglátták volna benne a jövő emberét, féltékenykedtek rá. Nem tudni, saját jószántából-e vagy azért, mert a hisztérikusan féltékeny Enver félreállította, vagy pedig azért, mert nem értett egyet munkatársai módszereivel, egyszerűen hirtelen letűnt az ifjútörök mozgalmak színpadáról és rövidesen az olasz-török háborúban, a tripoliszi hadszíntéren csillogtatja meg fényes tehetségét, ahol mint egy önkéntes felkelő sereg vezére, az olasz hódítás ellen kétségbeesetten küzdő irreguláris arab—török csapatok élén hervadhatatlan babérokat szerzett a padisah zászlójának. A tripoliszi hadjáratot követő balkáni háborúban a sok vesztett csata után a török hadsereg a híres csataldzsa vonalra vonult vissza; az egész világ szívszorongva leste, mikor török meg a bolgárok a török hadsereg utolsó ellenállását és szedik le a Hagia Szofia mecsetről a félholdat. Itt is Kemál szervező zsenije állította meg a katasztrófát, a bolgár hadsereg legjava vérzett el Csataldzsa védművei előtt. Két év múlva kitör a világháború és csakhamar a Dardanelláknál dörögnek az angolok ágyúi. Kemál a legexponáltabb helyen kap parancsnokságot, a partraszállott angolokat a tengerbe kergeti és másodsor is megmenti Konstantinápolyt és vele a török szultánok birodalmát. Alig pergett le a haldokló ozmán hadidícsőség egyik legszebb hőskölteménye a Dardanellák előtt, egy másik elveszettnek látszó ügy megmentésére küldik le Szíriába, ahol a török hadsereg roncsai szétszórt csoportokban hátráltak a győzők elől Anatólia határára. Kemál ismét megpróbálja a lehetetlent, a demoralizált, hadseregnek már nem is nevezhető, éhes, rongyos török hadba újra lelket önt, azt újraszervezi és az ántánt csapatait megállítja az ősi török föld, Anatólia határán. Ez a haditény, bár Kemál a végzetet, a központi hatalmak összeomlását megakadályozni nem tudta, későbbi következményeiben Törökországot ismét megmentette, mert elkezdődött esetben az ántánt Kisáziát is megszállotta volna s akkor még Kemál zsenije sem menthette volna meg az ozmán birodalmat a teljes feldarabolástól.

A bekövetkezett összeomlás után Sztambulba megy és ott várja, mire ítélik sorsüldözött hazáját a párisi békediktátorok. Már híres ember, mindenki tőle várja a birodalom felosztásának vagy szétmálásának a megakadályozását. Sztambulban, úgy mint Berlinben, Bécsben vagy Budapesten, teljes a felfordulás és a fejtelenség, az új szultán tehetetlen, környezete fejvesztetten törődik bele az elháríthatatlannak látszó végzetbe és minden ellenintézkedés megkísérlése nélkül, ölbetett kézzel várja a Török-

ország felosztását már régen tervező győztes nagyhatalmak ítéletét. A külső tartományok, Szíria, Palesztina, Mezopotámia az ellenség kezén, a Kemál által megmentett csonka törzsön pedig kurdok, örmények, görögök késüket fenve néznek farkasszemet egymással és a török gazdával, készülve a véres leszámolásra. Sztambulban nem parancsol senki, a török a legkevésbé, a birodalomban pedig teljes az anarkia. Az ántánt katonai bizottságai és megszálló csapatai a városokban csak a saját biztonságukkal törődnek és a Fényes Portát noszogatják a rendcsinálásra.

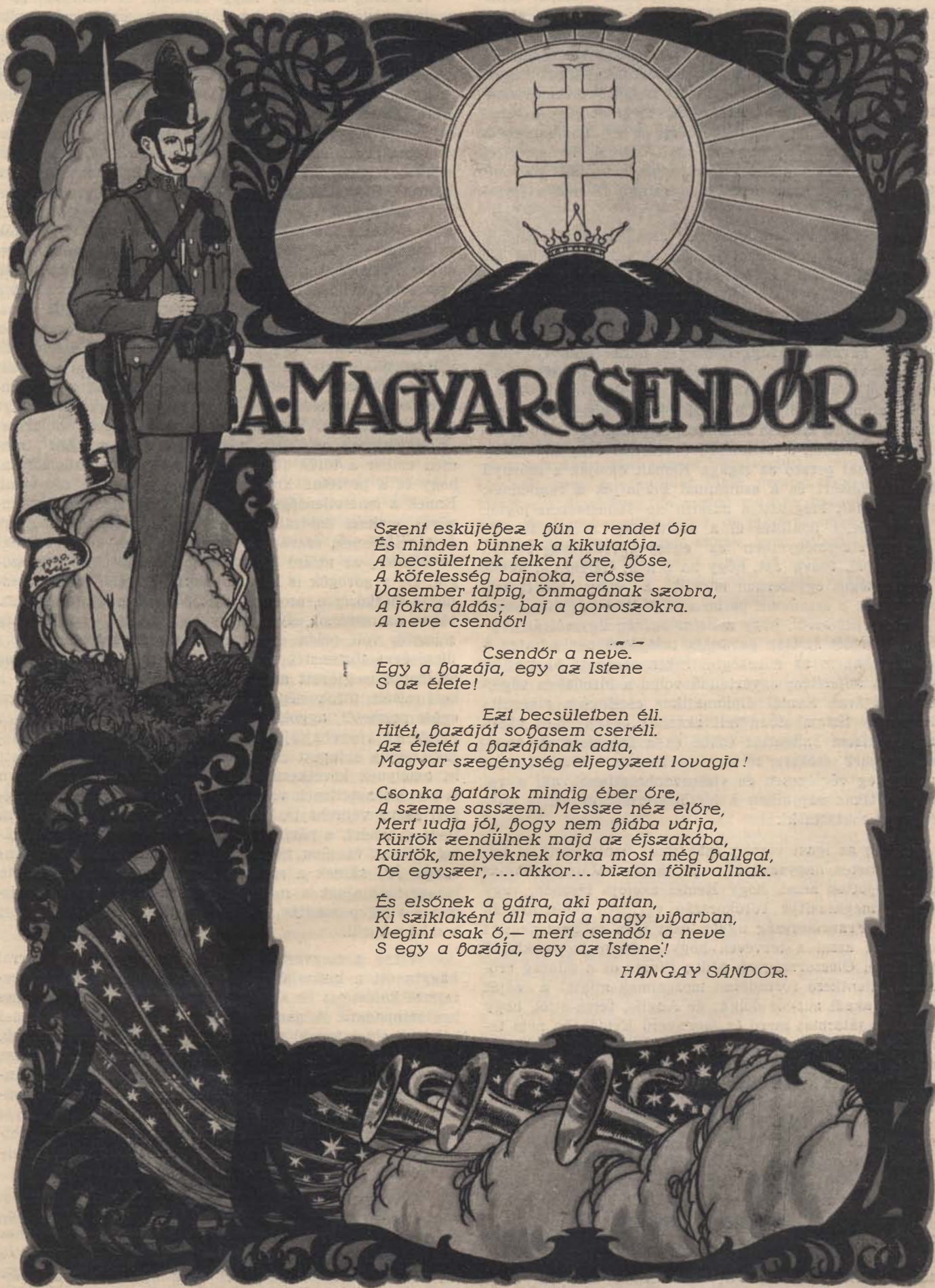
És a tehetetlen szultán tehetetlen minisztereivel fogvacogva dugja össze a fejét a sztambuli Szeráj valamelyik zugában és vagy a Próféta valami különös sugallata folytán, vagy pedig azért, mert félt attól, hogy ez a kemény katona és reformátor itt Sztambulban még valami galibát csinál, Kemált bízza meg azzal, menjen el Anatóliába és vessen véget, ha tud, az anarkianak s mentse meg a füstölgő romokból, ami netalán még menthető. Dehogy küldötték volna el, ha sejtették volna, hogy ez a fiatal generális, ha meg is felel a feladatának, az anarkia letörésével egyidejűleg végezni fog a szultánok trónjával és a kalifátussal is. Kemál, akinek az egész eddigi élete lehetetlennek tartott helyzetek megoldásából állott, vállalkozott az emberfelettire. Egymagában, minden anyagi eszköz nélkül, csak egy szultáni irádéval a zsebében — és ki törődött ebben a kaotikus zűrzavarban a padisah irádéival? — nekiindult az egeket megostromolni. És megostromolta.

A nagy katonában felébredt a nagy diplomata. Kész tervvel indul neki Kisáziának. Tervét egyelőre nem közölte senkivel; igaz, nem is igen volt neki kísérete. Ami azután következik, az a világtörténelem egyik leggyönyörűbb eposza.

A kisázsiai Samsunban köt ki és egyetlen katona, a szükségese anyagi eszközök nélkül, merészen nekivág a terve keresetlenségének. Ezt a Sztambulban uralkodó általános zűrzavarra és főképpen arra a körülményre építi, hogy Törökország mikénti felosztásának a részleteit illetőleg az európai hatalmak között a legélesebb ellentétek uralkodnak. Kemál nagyon jól tudja, hogy miután a bolsevizált Oroszország egyelőre akcióképtelen, a Dardanellák birtokára pedig Anglia pályázik, amit sem a többi ántánt-hatalmak, sem pedig a magát Bizánc örökösének tartó görög szomszéd nem néznek valami jó szemmel. Számít arra is, hogy a katasztrófa első hatása következtében valami, apatikus tétlenségbe dermedt török intelligencia csak a jelet várja arra, hogy valaki körül csoportosulhasson és megindíthassa a nagy török szabadságharcot az egész világ által kimondott halálos ítélet ellen. Előtte lebeg a nagy cél, legalább annak a törzset és az azon élő törökséget mentse meg Tripolisz vagy Arábia sorsától.

Kemálnak semmi sem lehetetlen. A szultán nevében meghordoztatja a véres kardot Anatólia pusztáin, összegyűjti a szétszéledt veteránokat, soroztat, felállítatja a szétszúllott csapattestek kereteit és ezeket megtölti részben a birodalom minden részéből a csodálatos hír hallatára hozzátóduló leszerelt tisztekkel és altisztekkel, foglalkozás nélküli intellektuéllel, majd pedig a kiképzett újonckal. Elrendeli a bárhol felfalálható hadianyag rekvirálását, fegyverműhelyeket, gyárakat szervez és állít fel a semmiből, drákói rendeletekkel eléri azt, hogy az egész Anatólia rövid idő alatt egy óriási újonckiképző táborra és fegyvergyárrá változik, ahol minden épkézláb ember gyakorlatozik, kardot köszörül, ágyút önt vagy puskát kovácsol. Mihelyt elég fegyveres ereje van, azonnal véget vet a felburjánzott zsványromantikának és a nemzetiségi vil-

A MAGYAR CSENDŐR.

Szent esküjéhez bűn a rendet ója
 És minden bűnnek a kikutatója.
 A becsületnek felkent őre, hőse,
 A köfelesség bajnoka, erőse
 Vasember talpig, önmagának szobra,
 A jókra áldás; baj a gonoszokra.
 A neve csendőr!

Csendőr a neve.

Egy a hazája, egy az Istene
 S az élete!

Ezt becsületben éli.

Hitét, hazáját sohasem cseréli.
 Az életét a hazájának adta,
 Magyar szegénység elfegyverzett lovagja!

Csonka határok mindig éber őre,
 A szeme sasszem. Messze néz előre,
 Mert tudja jól, hogy nem hiába várja,
 Kürtök zendülnek majd az éjszakába,
 Kürtök, melyeknek torka most még hallgat,
 De egyszer, ...akkor... bizton fölrivallnak.

És elsőnek a gátra, aki pattan,
 Ki sziklaként áll majd a nagy viharban,
 Megint csak ő, — mert csendőri a neve
 S egy a hazája, egy az Istene!

HANGAY SÁNDOR.

longásoknak. A nemzetközi védelem alatt hirtelen feltámadt független Örményországot éppen olyan hirtelenül le is üti s hogy minden erejét a nagy célnak szenteihesse, még az ördöggel is szövetezik: megegyezik az orosz szovjettel s hogy ettől a szomszédtól ne kelljen tartania, legalább egyelőre, egy jelentéktelen határvidéket enged át neki. A szultáni irádében körülírt hatáskörét, mely őt csak a rendcsinálással bízta meg, közben túllépi s Sztambulban csakhamar rájönnek arra, hogy az, amit Kemál Sivászban és Angorában, ebben a két legfontosabb anatóliai gócpontban most már a saját szakállára csinál, az már a forradalom.

Nem sokat törődik most már azzal, hogy a sztambuli szultáni kormány kétségbeesetten amerikai védelem alá akarja helyeztetni Törökországot, mikor megkapta az ántánt szörnyű békefeltételeit, amelyek lényegileg végetvetettek az ozmán birodalomnak, tartományait egymás között osztották fel és csak egy kis résznek ígertek olyasféle harmadrészfüggetlenséget, mint amilyen Marokkónak van a francia protektorátus alatt. Kemál szépen összepakolja a török Kisázsiaiban működő francia, olasz, angol katonai és polgári bizottságokat és kitelepíti őket a birodalomból, a francia katonaságot pedig egyszerűen kikergeti Ciliciából. A sztambuli tehetetlen árnyékkormány bejédt basái persze az izgága Kemált okolják a szörnyű békefeltételekért és a szultánnal kiadatják a rendeletet, amely Kemált megfosztja mindenféle rendelkezési jogtól. Ez a rendelet döntötte el a szultánság, a kalifatus és végső következményeiben az egész Törökország sorsát. Mert Kemál, tudva azt, hogy ha ő nem cselekszik, akkor Törökországot egyszerűen letörlik a világ térképeről, megtagadta a sziamouii parancs teljesítést és meggyőzte a török népet arról, hogy a Sztambulban úgyszólván fogásban tartott szultáni parancsa tulajdonképpen nem az ő akarata, hanem az ellenségtől kikényszerített álparancs, aminek a teljesítése egyértelmű volna a birodalom végleges bukásával. Kemál diplomatikus cselfogása sikerült; arra, hogy Sztambulban mit akarnak és mit nem akarnak, senkisémet hallgatott többé és a fegyelemhez, engedelmességhez szokott török nép azután a vezető után indult meg véglegesen és visszavonhatatlanul, aki a vesztély kritikus napjaiban a legtöbb erélyt és tette való készséget mutatta ki.

Pedig az igazi veszély csak most bontakozott ki teljes félelmetes nagyságában. Az ántánthatalmak hamar tisztába jöttek azzal, hogy Kemál akciója részben, vagy teljesen meghiusítja Törökország végleges felosztásának a tervét. Franciaország ugyan nem igen rokonszenvezett Angliának azzal a tervével, hogy a tengerszorosokba ő üljön bele, Olaszországnak pedig Fiume és a mindig erősebben jelentkező forradalmi mozgalmak miatt a saját portáján akadt sürgős dolga; de Anglia, félve attól, hogy a minden játszmat merő és megnyerő Kemál, ha nem tesz idejében ártalmatlanná, veszélyeztethetné az angol uralom alá jutott török területek, Mezopotámia, Arábia tartós birtoklását, két kézzel kapott a Kisázsiaiban való rendcsinálásra állandóan felkínálkozó görögök ajánlatán, akik még a kisázsiai területi kérdések komplexumának végleges rendezése előtt porondra léptek az igényeikkel és maguknak követelték Konstantinápolyt, Szmírnát, az Egei tenger szigeteit és Kisázsia egész nyugati partvidékét. Anglia, hogy ne kelljen neki magának háborút viselnie Kemállal, mindent megígért a görögöknek s így az ő szubvencionálása mellett indult meg egy hatalmas, kitűnően felszerelt, angol nehéz tüzérségtől támogatott görög hadsereg Kisázsia meghódítására, Kemál még szervezés alatt álló, alig felszerelt katonasága ellen.

A görög hadsereg, nagy számbeli és technikai fölényében bizva, vígan nyomul előre, a majdnem kétszáz kilométeres fronton, hogy megszállja az anatóliai vasutat és ezzel lehetetlenné tegye a török hadműveleteket. Az első nagy ütközetben, Eski Sehir mellett, Kemál rongyos, löszöron, tüzérségben szűkölködő hadserege ketsegesen és hősiességgel küzd két héten át, de vegre megmög és Kemál kénytelen elrendelni az egész hadsereg visszavonulását. Mindenki kétségbeesik, csak ő nem. A harcteri híreket szívszorogva váró nemzetgyűléstől kicsikarja a diktatori megbiztatást és most már mint mindennapi diktátor megy ki a visszaözlő csapatokhoz, megállítja őket és új védelmi vonalat rendez be Angora előtt. A görögök az utánpótlási nehézségek és a nagy vízhiány miatt megállanak. Ezt használja ki Kemál: a Kisázsiaiban található összes tartalékokat a frontra rendeli, rongyos katonáit a lakosságtól erekvirált új ruhába és fehéreneműbe öltözteti, Oroszországból ágyukat és élelmiszereket szerez be, az egész Anatóliát egy óriási fegyver- és löszergyárrá változtatja és mindent, embert, állatot és anyagot beállít a nagy nemzeti védelem szolgálatába. Bizalma megrendíthetetlen, szervezőképessége csodákat művel, tekintelye pedig határtalan. És mikor elhangzik híres mondása: „Egy hónapon belül kiverem ezeket a kalmárokat”, nincsen ember a török földön, aki kételkedni merne abban, hogy ez a próféta kinyilatkoztatás valóra is fog válni. Ennek a lehetetlenségeket nem ismerő félistennek a fenséges, makacs önbizalma véget vet minden fásultságnak és tépelődésnek, szavára a harc eszközévé válik mindenki és minden, az utolsó kisgyerekek, az utolsó rozsdás szögig. De a görögök is kétségbeesetten készülődnek a sorsdöntő mérkőzésre, azonban a görög hadsereg a döntő csatában az ozmánok olyan ellenállására talál, amelyre még sohasem volt példa ennek a nagyszerű katonanépnek a dicsőséges történetében. A kitűnően előkészített görög offenzíva megtörtött azon a makacs akaraton, amellyel a haláraitélt török nép legnagyobb fia vezette rohamra egész nemzetét, aggodat és gyerekeket, az ántánt halálos ítéletének végrehajtója, a betolakodó görögök ellen. Kisázsia egyik eldugott zugában olyan hősköltemény pergett le, amelynek következményei világpolitikai viszonylatban is megmérhetetlenek voltak: a véres török roncs a kivégzési aktus végrehajtásánál torkonragadta és pozdorjává törte a hóhért, a párisi bírának szemükbe vágta a halálos ítéletet és nem mint legyőzött, hanem mint egyenrangú fél, akinek a szavára Ázsia és Afrika elnyomott monamedánjainak a millió figyelnek fel, jelent meg ismét a világ porondján, a dicsőség glóriájával vértől ázott homloka körül.

Mikor a megvert görög hadsereg hosszú orral hagyta ott a kisázsiai partokat, Kemál, a hadvezér, befejezte küldetését és Kemál, a diplomata, lépett a történelem színpadára. A nagy győzelem eredménye a lausannei béke, amelyet joggal nevezhetünk az első békereviziónak, mert ez már nem az ántánt szörnyű diktátumán, hanem tárgyalásokon alapult. A török győzelmek folytán az ántánt kénytelen volt elejteni Törökország teljes felosztásának a tervét és Kemálnak, ha hazája külső tartományai elvesztek is, sikerült a töröklakta területek legnagyobb részét, mint teljesen független államot átmenteni a világháború utáni új korszakba.

A vasember szerepének legérdekesebb és legjelentősegteljesebb fázisa azonban csak most kezdődik, miután hivatását mint katona és diplomata teljesítette. Kemál, az államférfi, aki belátta azt, hogy Törökország politikai és társadalmi berendezése, mert csak újabb katasztrófákhoz vezethetne, a jövőben tarthatatlan, az egyéniségéhez

illő merész gesztussal egy új demokratikus államot, egy egész új társadalmat szervezett a kalifai állam és társadalom romjain. Egy csapással sutbadobott mindent, ami Törökország modernizálódásának az útját állhatta: detronizálta a szultánt, megszüntette a kalifátust és a mohamedán államvallás összes előjogait, véget vetett a nő szolgai helyzetének az egyenjűség behozatalával és a háremek szélnek eresztésével. Rendeletekkel tette kötelezővé az európai viseletet, legutóbb pedig, hogy a multra semmi sem emlékeztessen többé, eltörölte a nehezen megtanulható török írást és a latin betűk használatát tette kötelezővé. Tíz évvel ezelőtt a legmerészebb fantázia sem tudta volna Törökországot, mint demokratikus köztársaságot elképzelni. Pedig ez ma élő valóság és mint arról meggyőződtem, az átalakulás igen gyorsan, minden nagyobb megrázkódtatások nélkül ment végbe. Ennek a pompás embernek egyetlen szavára, akinek eddig minden lehetetlennek látszó dolog sikerült, a hihetetlenül konzervatív, a hagyományokhoz és ősi szokásokhoz ragaszkodó török minden nagyobb huzavona nélkül megindult a teljes átalakulás és modernizálódás országútján. Kemál, mikor arra határozta el magát, hogy népét át fogja gyurni Ázsia legelső *európai* nemzetévé, főleg a törökség egyik legszebb erényével, a fegyellemmel számolt. Nagyon jól tudta azt, hogy a török szeret és tud is engedelmeskedni. A szultánoknak és a korrump basáknak is engedelmeskedett, annál inkább vakon követi a félistennek tartott Gházi parancsait, aki, mint azt itt mindenki nagyon jól tudja, a sírból támasztotta fel az országot és új lehetőségek kapuit nyitotta meg előtte.

Kezdetben, a hallatlanul merész reformrendeletek hírére Kemálnak támadt ugyan ellenzéke, de azt kíméletlenül letörte. Azóta csend van. Nem lehet ugyan azt állítani, hogy a vasmeber rendeletei mindenki osztatlan tetszésével találkoznak, különösen a multakon esüggő idősebb generáció körében. De az öregek, ha kezdetben kissé duzzogtak is, a török fajnak a végzetbe beletörődő fatalizmusával nyugodtak bele a Gházi parancsaiba és a lomtárba tették színes külsőségeiket a meddő régi ideológiával együtt. Az ifjabb generáció pedig teljesen át van hatva a kemáli mentalitástól és a legnagyobb lelkesedéssel akar és a jelek szerint tud is európai lenni. Minden arra vall, hogy ha csak valami sorscsapás meg nem fosztja Törökországot ettől a rendkívüli egyéniségtől, kinek katonai, diplomáciai és államférfiúi zsenijét az egész világ méltán bámulja, Törökország a legrövidebb idő alatt utól fogja érni Európát és a lenézett, foghegyről kezelt Kelet a saját fegyverekkel fog az európai hatalmakkal szembefordulni.

Egy cikk keretében lehetetlen felsorolni, vagy csak meg is említeni mindazt, amit Kemál reformátori munkájának a teljes sikerét bizonyítja. Én, aki ismertem Törökországot a háború előtt, nem tudtam hová lenni csodálkozásomban, mikor a régi piszok, rendetlenség, fejtelenség, csatangoló kutyák ezrei és bűzös kadáverek helyett mintaszerű rendet találtam a török városok utcáin. Konstantinápolyban vagy Szmírnában olyan rend van, akár Bécsben vagy Berlinben. A régi összevisszaságnak, slendriánságnak semmi nyoma. Az utca rendjére kitűnően felszerelt és kiképzett, angolul, franciául vagy németül is beszélő udvarias, de egyben érélves rendőrség vigyáz; a közlekedési rendőrség is olyan nívón áll, mint bármely európai államé. Még a legrészkebb, legrendetlenebb sikátorokban is, melveket természetesen nem lehet máról holnapra eltüntetni a föld színéről, nagy a tisztaság. A vidéken a háború veteránjaiból toborzott, nagyszerű csendőrség teljesít szolgálatot és mint hallottam, a közbiztonság a kemáli érá-

ban elsőrangú. A katonaság, a kikötői rendőrség, pénzügyőrség a legjobb benyomást teszik úgy a nagy városokban, mint a vidéken. Modern városrészek, vasutak, utak épülnek mindenfelé, a régi vacakot, ahol csak lehet, leherdják, eltüntetik. Reformálják az iskolákat és nincs már messze az idő, mikor az anaifabéták száma kevesebb lesz, mint sok európai államban. Az ébredő Kelet nemcsak a belső, gazdasági és szociális reformok terén könnyelhet el nagy eredményeket, hanem európai vonatkozásokban is. Az európai országok máris kénytelenek voltak feladni a Keleten élvezett privilégiumaikat, mint amilyenek a konzuli bíraskodás, az úgynevezett „kapitulációk”, a különféle gazdasági és politikai természetű, kicsikart előnyök voltak. De ezekre az ittlakó európai ember szempontjából sincsen már semmi szükség, mert a mai Törökország intézményei teljesen megbízhatók.

Törökország ébredésének következményei máris érezhetők a közeli Kelet más országaiban is, különösen a szíriai, palesztinai és egyiptomi nacionalista mozgalmak vannak szoros kapcsolatban Kemál reformátori tevékenységével. Ezekben az országokban minden szem Angora felé tekint s minden jel szerint nem is hiába. Kemál Törökországnak nagyobb hatása lesz az egész mohamedán világra, mint volt a szultáni ozmán birodalomnak, mert annak a ténynek, hogy a sokmillió török nemzet véglegesen szakított egy dicsőséges, de meddő multtal, nagyobb jelentősége van a mohamedán népek, de talán az egész emberiség történetében is, mint volt annak, hogy valamikor a török elfoglalta Konstantinápolyt. Elég, ha Afganisztán válságára, vagy a pánarab küzdelmekre, vagy akár az indiai függetlenségi törekvésekre gondolunk.

Lázás forrongásban van az egész közeli Kelet. Azok a mohamedán országok, melyek az utolsó negyedszázad, különösen pedig a világháború után le lettek amputálva a Törökbirodalom testéről, sehogy sem tudnak beletörődni az európai uralomba és a különféle népszövetségi mandátumokba Szíriában a franciák csak nagy anyagi és véráldozatok árán tudták a protektorátust fenntartani s a folyton lázadó drúz törzsek akciói mögött a Kemál kezét látják. A Palesztina területén angol parancsra létesített zsidó állam gondolatának teljes csődjét a mult nyáron történt arab vérengzések mutatták meg; Mezopotámia angol protektorátus alatt tengődő árnyékkirályságai, Hedzsasz, Transzjordánia és a többi arab államocskák mind megannyi tűzfészkek, amelyeket egyetlen nagy gondolat, az európai uralom alól való felszabadulás, a független mohamedán arab állam megalapításának gondolata fűt és izzgat. Mindezek az arab államok csak az ő Kemáljuk, az ő megváltójuk megérkezését várják... És végül itt van az egykor szintén török vazallus, a már majdnem teljesen független Egyiptom, ahonnan a nacionalisták vasakarata, a szuezi csatorna vidékének kivételével, az angolokat mármár teljesen kitelepítette. Mindezekben az országokban Kemál neve a legnépszerűbb név, a török példa a legnépszerűbb példa. Mi lesz akkor, ha a tetszhalálából feltámadt Törökország ezeket a törekvéseket egy közös nevezőre hozza és azok élére tud állani? Kemál basa, a lehetetlent nem ismerő vasember új Törökországa előtt szédületes perspektívák nyílnak meg, merészebb, de könnyebben keresztülvihető tervek, mint II. Mohamed szultán álmái voltak... A jövő, talán a legközelebbi jövő fogja megmutatni, mi minden forr még ennek a modern gladiátor-nak, ennek a huszadik századbeli Herkulesnek az agyában, akinek a furcsa ércszobra, hátat fordítva az aranyos Sztambul soktornyú mecsetjeinek és a dermedt csendben alvó szultáni palotának, csak előre, Ázsia felé tekint.

Csendőrkarácsony.

Írta: CSIKI PÁL csendőr (Jászladány).

(A Csendőrségi Lapok folyó évi 33. számában közölt pályázat nyertese.)

1928 karácsonykor a barcsi őrsön szolgáltam. Ott játszódtam le az alábbi kis esemény, amely örökké lelki szemem előtt fog lebegni.

Őrsparancsnokom, Puskás Lajos tiszthelyettes úr karácsony délután helyi szolgálatba vezényelt másnap 3 óráig.

Járőrvezetőmmel, Németh István XIV. tiszthelyettes úrral, el is indultunk, hogy örködjünk azok felett, akik minden gond nélkül ünnepelhetik a szent karácsony estéjét, akiknek nem kell akkor dolgozni, nem kell semmiféle hivatást betölteni. Végigportyáztuk a községet, hadd örködjünk a falu csendje felett, hogy ne zavarhassák a rossz szándékúak a boldog ünneplőket...

Olyan volt a falu, mint a megbolygatott méhkas. Sürgött-forgott mindenki. Minden harmadik-negyedik férfi vagy nő karácsonyfát cipelt hazafelé, hogy estére feldíszíthesse...

Lassacskán esteledett, de a falu még mindig mozgalmass volt. Még mindig voltak olyanok, akik még csak most mehettek haza munkahelyükről. Ezek az üzletbe beszaladtak s ott bevásárolva, siettek haza.

Már közeledett a záróra, amikor az egyik üzlet előtt egy 6—7 évesnek látszó kisleánykát vettünk észre, aki sóvárgó szemekkel nézte a kirakatot. Szemrebbenés nélkül, szomorú arccal bámulta a sok látni-valót. Látszott rajta, hogy szegény családból való s neki semmit sem visz ma a kis Jézuska.

Ruhája kopott, cipője rossz, harisnyanélküli kis lába a hidegtől vérpiros. Meztelen kis kezeit felváltva szinte ütemszerűen fújja, majd dörzsöli. Lábaik a hideg majd megveszi, ezért egyhelyben tipeg-topog. Félén lévő kendőcskéjére hópelyhek szállanak, miként időnként fázó kezével leverget.

Ha mellette egy-egy karácsonyfát cipelő egyén halad el, azt megbámulja s szinte lehet látni rajta, hogy fájó szívvel gondol arra, hogy milyen jó volna neki is egy kis karácsonyfa, csak egy kicsi karácsonyfa...

És csak bámulta a karácsonyfát reménytelenül. A hideg majd megvette szegénykét, de a karácsonyfa közeléből nem tágitott.

Járőrvezetőmmel az utca másik felén lévő fa melől néztük a leánykát.

Istenem — gondoltam —, milyen rossz lehet ennek a kisleánynak. Bizonyosan szegény szülei vannak. Milyen rossz a ruhája, milyen nagyon fázhatik s még hozzá nem fog semmit kapni máma s nem örülhet a szent karácsonynak.

Igaz, én sem örülök nagyon, mert szolgálatban vagyok. De mégis jó csizma van a lábamon, jó köpenyem. Kezemen jó-kesztyű s így nem fázom. De ennek a szegény teremtsének még-ruhája sincs.

Annyira meghatott e szomorú látvány, hogy könny csordult a szemembe s csak néztem, néztem elmélyedve a szegény szerencsétlent.

Járőrvezetőm észrevette, hogy mennyire hatott rám a kisleány szomorú sorsa s látta azt is, hogy könnyezem.

Felrázott merengésemből s azt mondta: Bajtárs, ne könnyezz! Meglátod, olyan karácsonyt szerzünk

e kisleánynak, hogy megemlegeti e szent estét, amíg élni fog.

Épp arra jött egy községi hajdu s megkértük, hogy tudja meg, kié az a kis leányka. Amikor megtudta, elmentünk egy másik üzletbe s a járőrvezetőm tanácsa szerint vettünk egy közép nagyságú karácsonyfát, reá való díszet, cukorkát stb. Becsomagoltattuk. Vettünk még egy pár cipőt és egy pár téli harisnyát. Az árát közösen kifizettük.

Azután visszatértünk arra a helyre, ahol elhagytuk a kisleányt, de már nem találtuk ott. Véletlenül utólértük s szóba elegyedtünk vele. A hajdunak oda-súgta a járőrvezetőm, hogy vigye a karácsonyfát a kisleány szülei házához, gyorsan díszítsék fel és jöjjen vissza, mi itt várjuk. A leányka szüleinek ne mondja meg, hogy ki küldte a karácsonyfát.

A hajdu elment. A kisleányt behívtuk az egyik üzletbe. Vettünk neki egy kis cukrot, majd beszélgetni kezdtünk vele.

Elmondta szegényke, hogy ő a helybeli éjjeliőr leánya. Szülei szegények, alig van mit enniök. Azt is elmondta, hogy neki a kis Jézuska nem hoz semmit, mert úgy hallotta az édesanyjától, hogy a kis Jézuska csak annak visz ajándékot, aki gazdag. A szegényeket a kis Jézuska nem is szereti.

Hiába bizonyígtattuk az ellenkezőjét, nem hitte el, annyira bele volt nevelve, rögzödvé e tévhit, hogy nem tágitott mellőle. Közben a hajdu is visszajött s a szemével jelezte, hogy elintézte a dolgot.

No, kislány — szoltunk neki —, menj csak haza, mert éppen most súgta valaki a fülembe, hogy a kis Jézuska már nektek is elhozta a karácsonyfát. Cipőt is, meg harisnyát is hozott. Meglásd, a kis Jézuska nemcsak a gazdagokat szereti, hanem a szegényeket is. Sőt. A szegényeket még jobban szereti, csak imádkozni kell hozzá, szeretni kell őt.

Szegény kis leánya csodálkozva nézett fel ránk, hitte is, meg nem is, amit a csendőr bácsik beszéltek a Jézuskáról, de azért elindult...

Mi követtük a kisleányt észrevétlenül.

Nem sietett szegényke. Lassan bandukolt hazafelé.

Már az üzleteket is bezárták, az utca is lassan kihalt. A mi védencünk ezzel nem törődött, csak bámulta az ablakokat, ahol karácsonyfát látott. Így élvezte szegényke a karácsonyt...

Nem szoltunk hozzá, nem akartuk elrontani a meglepetést.

Végre hazaért. A házuk előtt hirtelen megállott. Lélekzetét visszafojtva nézte az ablakon kisugárzó világosság fényében tündöklő isteni csodát. Majd az ámulatból magához térve, szótlanul rohant be a szobába. Az ajtót már betette, mire mi is odaértünk...

Az ablakon kisugárzott a karácsonyfa fénye. Ott álltunk az ablak előtt s láttuk, mint ugrálja körül a kislány a karácsonyfát. Láttuk, hogy milyen örömmel húzza fel a harisnyát, a cipőt és szinte félve simogatja meg a karácsonyfát.

Az örömmámorban úszó kis védencünket, a könnyező szülőket ott kellett hagynunk, mert a szolgálat elszólitott onnan.

Szótlanul portyáztunk tovább s el is feleedtük, hogy mána nekünk is karácsonyesténk van. Örömet okoztunk másnak, ez volt a mi karácsonyunk. De ezenfelül meggyőztük a kislányt arról is, hogy van Isten, van kis Jézuska, aki a szegényeket megsegíti. S ebben nem is csalódtunk, mert másnap láttuk templomba

menni az egész családot. Lehet, hogy ezelőtt nem igen jártak.

A kisleányka talán még maig sem tudja, hogy mi küldtük a karácsonyfát, de így bizonyára jobb neki.

És én jobban örültem annak, hogy szolgálatba vezényeltek, mert így boldogabb voltam s vagyok maig is.

Minden karácsonykor eszembe jut e kis történet-s jöleső érzéssel gondolok vissza e szent estére.

Karácsonyi ének.

A világerdő közepében
Áll egy égig szökkenő,
Hatalmas, büszke, nagy fenyő.
Nemrég semmi volt, tegnapról — már
Mára nőtt óriásra,
Magyarok ünnepe't hirdető
Karácsonyfája.

Most itt áll, acélos gyökeret verve,
Dúló viharral dacolni merve,
Szent akarásunk szobraként.
Nagy igazunkat hirdetve fennen,
Világgá kiáltja, hogy így soha! Nem! Nem!
Mi küzdünk egy jobb holnapért.

Szavának már visszhangja támadt,
Már hallani a büszke szót.
Igazságot a magyarságnak,
Reviziót! Reviziót!
Már dübörögve ostromolják
Kívülről is a nagy falat.
Mert amit Trianon szabott ránk,
Nem állhat meg a nap alatt.

Ma még alig van rajta ég,
Ma még csak szürke gondolat.
De vannak már, kik ékíték
Szívükkel a friss lombokat.
Holnap ezer kis mécs ragyog
Az eszmeszobor homlokán,
S születnek eszmeharcosok
Dicső elődök nyomdokán.
S az eszmét holnap százezer
Kéz tűzi mind e fóra fel,
Mert szent ügyünk kétségtelen,
Az igazságnak győzni kell.

El kell jönnöd, magyar karácsony,
Hitünk erős, mint sziklavár.
Dacolva sok nemakaráson,
Szomjazó lelkünk visszavár.
Hisszük az Istent s látva látjuk
Igazat osztó két kezét,
Mely szeretetben összefűzi
A hatvanhárom vármegyét.

CSÁNYI KÁROLY, g. szds.

Az ezredéhez beosztott *hadbíróknak* meghatározott rangjuk kezdetben nem volt, azonban a századosi vagy főhadnagyi rangot mint címet lehetett nekik adományozni. Igen rövid ideig (1857—1859), midőn nem tartoztak a tisztek közé, elnevezésük 1., 2., illetve 3. osztályú hadbíró volt. Az 1. és 2. oszt. megfelelt a századosi, a 3. oszt. a főhadnagyi rangnak. 1859-től ismét „százados“ (a lovasságnál „Rittmeister“), illetve „főhadnagy“ hadbíró volt az elnevezésük.

CSENDŐR LEKSZIKON.

183. Kérdés: *Mi az esküdtzéki bíraskodás lényege? Mily bűncselekmények tartoznak hatáskörébe? Kik lehetnek tagjai az esküdtzéknek? Miért nem működik jelenleg Magyarországon az esküdtbírótság?*

Válasz: Az esküdtzéki bíraskodás lényege bűnvádi ügyekre nézve abban van, hogy a bűnösség kérdését az esküdték döntik el, míg a törvény további alkalmazása (a bűntetés kiszabása, magánjogi igény elbírálása stb.) a szakkbíró-ság hatáskörébe tartozik. Ez a szakkbíró-ság egyébként az esküdttekkal együttesen jár el.

Magyarországon az esküdtzék intézményét először 1848-ban hozták be sajtóügyekben, míg általános intézménnyé 1900-ban lett, amikor az esküdtzék hatáskörébe utalta a törvény a sajtó útján elkövetett bűncselekmények legnagyobb részét, továbbá az összes ú. n. főbenjáró bűncselekményeket, a felségsértéstől kezdve, a hivatali megvesztegetés súlyosabb eseteiig. Esküdt lehet a magyar jog szerint általában az a 26 éves, feddhetetlen előéletű magyar honos, aki magyarul írni és olvasni tud, legalább 20 ar. K egyesenes állami adót fizet, vagy pedig a magasabb értelmiség-hez tartozik.

A világháború kitörésekor a kormány törvényes felhatalmazás alapján számos kir. törvényszék területén az esküdtzék működését felfüggesztette, 1919 december 23-án pedig az egész ország területére elrendelte a kormány az esküdtbíró-ságok működésének felfüggesztését.

Ezóta az esküdtzéki bíraskodás hazánkban szünetel. Az esküdtzéki bíraskodás értéke felől általános harc van a jogtudósok és a politikusok körében. Némelyek csapnivaló intézménynek tartják, amely csak a kontárkodás felmagasztalása, míg mások a szakkbíró-ságoknál külön bíraskodásnak minősítik.

Azok, akik az esküdtzék hívei, többnyire politikusok, azzal érvelnek, hogy az esküdtbíró-ság függetlenebb, mint a szakkbíró-ság, mert a szakkbíró kinevezése a kormánytól függvény, ez a körülmény befolyásolja függetlenségét. Ez az érv azonban nyilvánvalóan nem állja meg a helyét, mert az igazi bírói függetlenség a nagyobb műveltségben, a jellem tisztaságában és szilárdságában és az ezzel járó erkölcsi fel-sőbbségben áll. Ezt pedig inkább meg lehet találni a hivata-sos bíró működésében, aki már pályája díszével övezve, foko-zottabb erkölcsi felelősséget érez működésében, mint az ese-tenként a véletlen szeszélyéből kisorsolt esküdtbíró, aki sem nem ért a bíraskodáshoz s megszokott munkaköréből elvonva, kedveszegetten ül az esküdtbírói székbe, amellet jobban ki van téve az esetleg mesterségesen szított közhangulat nyomá-sának, mint a hivatásos bíró.

Az esküdtzéki intézmény történetében számos példát találunk arra, hogy az esküdtzék korántsem tudta megőrizni függetlenségét a hatalom nyomásával szemben, tehát az es-küdtzék híveinek legfőbb érve ezzel elesik. Az esküdtzéki intézményt Angliából telepítette a nagy francia forradalom az európai szárazföldre. A francia forradalom esküdtzéke a leg-alkalmasabb módon behódolt a nyaktílóval dolgozó hatalomnak s a legigazságtalanabb halálos ítéleteket hozta a hatalmasok kedvéért. Ugyanerre találunk példát az angol esküdtzék történetében is, ahol az esküdtzék évszázados nemzeti intéz-mény.

Tárgyilagosan megállapítható, hogy az esküdtzéki intéz-mény tulajdonképpen sehol sem vált be az európai szárazföldön s működése ellen folytonos felszólalások történnék, bár több állam (így Magyarország is), később akként változtatta meg az esküdtzéki bíraskodás intézményét, hogy a szakkbíró-ságnak a bűnösség kérdésében is döntő beavatkozást engedett, amivel az esküdtzéki intézmény lényegét egyszerűen megsem-misítették. Angliában is tulajdonképpen csak úgy boldogul-

nak az esküdtzsekkel, hogy a hivatásos bíró minden különbözőbb alakítás nélkül szétosztlatja az esküdtteket, ha rossz és törvényellenes határozatot hoznak, vagy végigtekintve rajtuk, elibük sem bocsátja az eldöntendő ügyet, hanem más esküdtzseket hív össze.

Magyarországon is sok olyan határozatot hozott az esküdtzsek, amely felháborította az ország jogérzetét, mikor pedig a szegedi esküdtzsek az anyagiilkos Haverda Máriát fölmentette büntetésével együtt s ezzel kapcsolatban a felmentett gyilkosokat utcai ünneplésben részesítették, 1914-ben oly törvényt hoztak, amely az ilyen közbotrányt okozó felmentéseket meggátolni igyekezett azzal, hogy az esküdtzsek elé intézendő kérdéseket ténykérdésre és jogkérdésre osztotta s az esküdttek tanácskozásainak vezetőjévé a főtárgyalás elnökét, tehát a szakbírótag tagját tette meg.

184. Kérdés: *Mi a csendőr helyes eljárása, ha az országúton tovarobogó külföldi gépkocsi a forgalmi szabályok megszegésével elüt egy személyt, aki 8 napon túl gyógyuló testi sérülést szenved, azonban a gépkocsi vezetője a baleset után nem áll meg, hanem a feltartóztatást kikérülve, tovarohog?*

Válasz: A csendőrnek első sorban is intézkedni kell, hogy a gépkocsit feltartóztassák; ha azonban ez már nyilván eredménytelen fáradság lenne a kellő idő elteltése miatt, nyomozás tárgyává kell tennie az esetet éppen úgy, mintha a gépkocsi, illetve vezetője nem lenne külföldi és szabályszerű jelentést kell tennie az elkövetett bűncselekményről a kir. ügyészségnek. Fegyvert természetesen nem szabad a gépkocsi ellen használni.

185. Kérdés: *Bűncselekmény-e, ha a gépkocsivezető az országúton áthaladó, magántulajdonban lévő sertést a forgalmi szabályok áthágásával elgázolja s ennek folytán a sertés megdöglik? Külön szabályok vannak-e arra az esetre, ha ezt a cselekményt külföldi gépkocsi vezetője követi el?*

Válasz: A cselekmény vétkes gondatlanság, de a Btk-be nem ütközik s így tulajdonképpen polgári perútra tartozik a kártalanítás kérdése. Minthogy azonban a polgári perben is azt a kérdést vizsgálja a bíró elsősorban, mily szabálytalanságot követett el a gépkocsi vezetője, a közlekedési szabálytalanság, így pl. a személy- és vagyónbiztonságra veszélyes nagy sebességű vezetés, a m. kir. kereskedelemügyi és belügyminiszter 250.000/1929. B. M. sz. rendeletének 119. §-ába ütköző kihágás. A csendőr, ha a szükséges adatok beszerezhetők, feljelentést tehet e kihágás miatt, avagy a panaszosnak megmagyarázza, hogy a kihágási eljárás reménytelen a szükséges adatok hiányában, vagy azért, mert a gépkocsi már túljár az ország határán s jogában áll a polgári bíróságnál szorgalmazni a kártalanítást, ha úgy gondolja, hogy a megbízott ügyvéd majd kinomozza a szükséges adatokat és a megítélt kárösszeget a külföldi állampolgáron saját hazájában be tudja hajtani, ami végre is nem lehetetlenség.

Az különben nem vitás, hogy az idézett rendelet 91. §-a szerint a külföldi gépkocsi vezetője is köteles a honi közlekedési szabályokhoz alkalmazkodni s ellene a kihágási eljárást bármikor meg lehet indítani, amint a rendelet mondja: „ha komoly halásetet okoz, vagy súlyosabb közlekedésrendészeti szabályt sért meg”.

Az idézett rendelet 55. §-a szerint, aki közlekedési baleset okoz, igazoltatás és segítségnyújtás végett köteles azonnal megállni. Ez a szabály vonatkozik a külföldi kocsiakra is. Az a gépkocsivezető tehát, aki megszegi ezt a szabályt, feltartóztatható és a legközelebbi rendőrhatalósághoz elővezethető, mert makacsságával az idézett rendelet 118. §-ának c) pontjába ütköző kihágást is elkövette.

186. Kérdés: *A Szut. 445. d) pontja szerint bűnül rendel szerint az a tárgy, amely lényegileg nagy tartalmilag bűncselekménnyel van kapcsolatban. Hogy kell itt értelmezni a „lényegileg” és „tartalmilag” szót?*

Válasz: Lényegileg bűncselekménnyel van kapcsolatban az a tárgy, amelynek fogalmában már valamely bűncselekmény létrejötté bent van: ilyen tárgy például a hamis pénz, amelynek fogalma már feltételezi a pénzhamisítás bűncselekményének létrejöttét. Tartalmilag van bűncselekménnyel kapcsolatban az a tárgy, amelynek fogalma általában nem feltételezi valamely bűncselekmény létrejöttét, de meghatározott esetben meghatározott feltételek mellett bűncselekmény elkövetését feltételezi, vagy egyenesen bűncselekmény folytán jött létre. Ilyen tárgy például egy levél, amelyben rágalmozás vagy bizonvitátót képező közlés foglaltatik.

187. Kérdés: *A sértett lopás bűntette miatt ismeretlen tettes ellen feljelentést tett az őrsőn. A nyomozást teljesítő járőr megállapítja, hogy a lopást a sértett olyan családtagja követte el, aki ellen csak magánindítvány alapján lehet eljárni. A sértett azonban ekkor kijelenti, hogy a gyanúsított megbüntetését nem kívánja. Mi a járőr szabályszerű eljárása ily esetben?*

Válasz: A járőrnek a nyomozás eredményéről a Szut. 459. pontja értelmében jelentést kell szerkesztenie és azt az illetékes ügyészséghez be kell küldenie, természetesen kiemelésével annak, hogy a nyomozást a Szut. 468. c) pontjához képest abban hagyta.

Minthogy tehát egyelőre a nyomozás abban hagyásáról van szó s azt megszüntetni csak a kir. ügyészség jogosult, szükséges, hogy a további intézkedésre jogosult hatóság a nyomozás eredményéről tudomást szerezzen. Ennek a hatóságnak már csak azért is tudnia kell a sértett feljelentésének sorsáról, mert véglegesen az ő hatáskörébe tartozik annak eldöntése is, hogy valóban magánindítványra üldözendő bűncselekményről van-e szó.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

A helyszín beszél.

Nyomozták: Fülöp János I. tiszthelyettes őrsparancsnok, járőrvezető, Judi József tiszthelyettes, Horváth István III. őrmester és Csik László csendőr (Közseg).

A helyszín beszél? Ez az állítás kissé furcsán, valószínűtlenül hangzik, hisz a helyszín élettelen valami. Csupán néma tanuja az elkövetett bűncselekménynek. És ennek dacára beszél, tanuskodik, de nem mindenki számára. Nyelvét csak a hozzáértő, a szakértelemmel rendelkező értheti meg. Az ilyennek azután annál többet mond. A helyszín az adatok pontos lelőhelye, az adatgyűjtés szempontjából kincseshánya, melyet a nyomozás sikerének érdekében ki kell teljesen aknázni. A következő nyomozás története igazolni fogja az elmondottak helytállóságát.

1929 december 2-án, 23 óra 30 perc táján a vasmegyei Nagycsömöte községben Lepov Dragutin* bolgár kertész ottani lakos megzörgette szomszédjának, Gerber Ferdinándnak ajtaját és jajgatva bebocsátását kérte. Gerber sietve ajtót nyitott és beengedte Lepovot, akin csupán ing és alsónadrág volt. Lepov törtmagyarsággal, izgatottan elmondta, hogy kertésztársát, Petrov Ivánt közös lakoszobájukban két magas termetű férfi megtámadta. Az ismeretlenek a lakoszoba ablakán másztak be, Petrovra kést fogtak és pénzt követeltek tőle. Ő sietve elmenekült és ide szaladt, hogy társának segítséget hozzon. Gerbernek nem volt elég bátorsága ahhoz, hogy egyedül siessen a szorongatott szomszéd segítségére, ezért, miután Lepovnak felsőruhát bocsájtott rendelkezésére, az ablakon kikiáltva, a községi éjjeli őrköt odahívta, majd ezeknek, valamint Lepovnak és az időközben felkeltett községi bírónak társaságában a helyszínre ment. Odaérve Petrov Iván bolgár kertészt ágyában fekvő, holtan találta. Ekkor pár perccel mulhatott el éjjél. A községi bíró azonnal felkeltette a postamesternőt, ki a történetet távbeszélőn a községi őrs tudomására hozta. 1 óra 30 perckor az őrs egy kerékpáros járőre már a helyszínére érkezett.

* A szereplők neveit megváltoztattuk. Szerk.

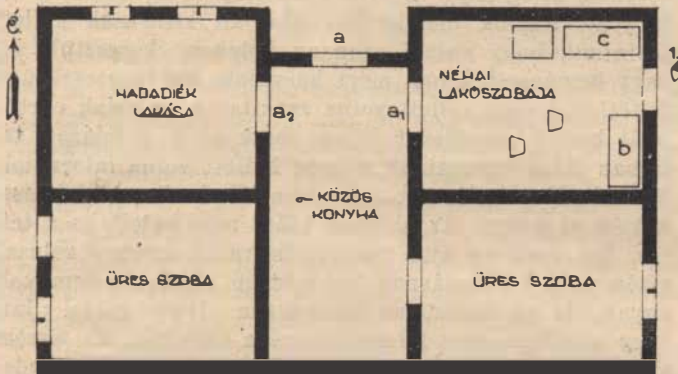

A járőr rövid, általános tájékozódása után azonnal a helyszíni szemle megejtéséhez kezdett.

A helyszín.

I. VÁZRAJZ

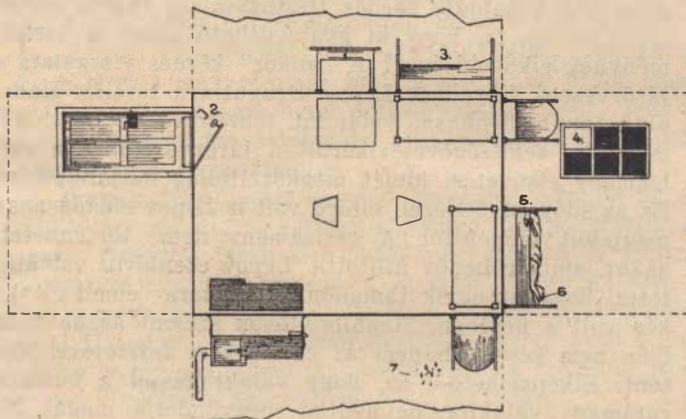
ARÁNYMÉRTÉK 6‰=1m

1. Tettesek által kiemelt s az ablak alá helyezett üvegtábla.
a, a₁, a₂ - ajtók
b. elhalt ágya. c. Lepov Dragutin ágya.

II. VÁZRAJZ

ARÁNYMÉRTÉK 8‰=1m.

2. Ajtótól jobbra kifeszített ütköző
3. Lepov Dragutin ágya
4. Ablak, melynek egyik üvegtábláját tettesek sártelenül kiemelték.
5. Véres fejeze
6. Az elhalt fején több fejsze-
csapástól eredő vágás
7. Vér és agyvelő részletek a falon.

Az 1. számú vázrajz azt a házat ábrázolja, melyben az elhalt társával, Lepov Dragutinnal valamint Hadadi cigányzenésszel és családjával lakott egy fedél alatt. A lakóház Nagycsömöte község délkeleti szélén áll.

A 2. számú vázrajz az esemény színhelyét, vagyis azt a szobát ábrázolja, melyben az elhalt Lepov Dragutin kertész társával együtt lakott s melyben a hullát megtalálták. A rajz azt a helyzetet ünteti fel, melyet a helyszínére érkező első járőr talált.

A helyszíni szemle eredménye.

A) A közös konyha ajtaja, valamint a néhai lakószobájának ajtaja nyitva állott; a lakószoba ajtótokjának ütköző vása ki volt tépve és a szobában a padlón hevert.

B) A szoba egyetlen ablaka nyitva volt.

C) Az ablak egyik üvegtáblája a külső kittelés eltolítása után ki volt emelve és kívülről a ház falá-

hoz támasztva a földön állott. Az ablaküvegen a járőr használható ujjnyomot talált.

D) Az ablak alatt, a szabadban, a talajon lábnyomok nem voltak, bár előzőleg esett az eső és a talaj átázott.

E) Az ablak párkányát vastag, régi porréteg borította. A porréteg sehol sem volt megszakítva. Sár nyomai a párkányon nem látszóttak.

F) A szoba berendezési tárgyai sértetlen állapotban, rendes helyükön állottak, küzdelemnek nyomai nem látszóttak.

G) Az elhalt ingben és alsónadrágban a fal felé fordulva, természetes alvó helyzetben feküdt az ágyában. Takarójával nyakig be volt fődve, jobb keze a fej alatt, mindkét lába természetesen kinyújtva. Az ágy szélén, a comb magasságában az elhalt véres kézifejszéje feküdt. Küzdelem nyoma sem az ágyon, sem a hullán nem volt észlelhető.

H) A hulla már kezdett megmerevedni.

I) A hulla homlokán, a bal halánték táján több mély fejsze-
csapás szerű vágás volt látható, az ágy nemű a fej körül vérről volt áztatva.

J) Az ágy fejrésze felett a falhoz széjjelfreccsent vér- és agyvelő részecskék tapadtak.

K) A kitépott ütközővasat és az ajtót a járőr megvizsgálta. Az ütközővas eredetileg oly gyengén volt az ajtóba beerősítve, hogy azt egy rántással könnyen kilehetett onnan tépni.

L) A szobában egy mosdótálban piszkos, véresnek látszó mosdóvíz volt.

Feljelentő (Lepov Dragutin) első részletes kikérdezésének eredménye:

A járőr a helyszíni szemle alapos megtartása után részletes kikérdezés alá vonta Lepov Dragutint, ki az alábbiakat adta elő.

1. December 2-án az elhalt és ő (Lepov) 20 óra tájban közös szobájukban együtt tértek nyugvóra. Pár órai alvás után Lepov felébredt és a szobában két magastermetű ismeretlen pillantott meg, kik bőrsapkát viseltek. Az egyik ismeretlen, kinél villamos zseblámpa volt, az alvó Petrovhoz lépett és azt mondta „bulgár, a feleségem beteg, adjál 100 pengőt”. A másik ismeretlen egy hosszú kést tartott szúrásra készen a kezében. Lepov ezt látva, megrémült, kiugrott ágyából, a belülről elretesztelt ajtót egy rántással kinyitotta és ingben, alsónadrágban Gerberékhez futott segítségért, kiknek háza mindössze 50 lépésre volt a helyszínétől.

Feltett kérdésre elmondta még Lepov:

2. Hogy a szoba ablakát éjszakára mindig csukva szokták tartani, a közös konyhaajtó azonban éjjel-nappal mindig nyitva állott.

3. Elhalt fejszéje rendes körülmények között a takaréktűzhely alatt szokott állani.

Tanukikérdezés eredménye.

Mint tanu, egyelőre csak Hadadi muzsikuscigány felesége jöhetett figyelembe, aki az elhalttal egy fedél alatt lakott és konyhájuk is közös volt. Hadadiné előadta, hogy december 2-án kb. fél 23 órától kezdve, egészen a tett felfedezéséig szobájában égő lámpa mellett ébren volt, mert gyermekét szoptatta. Férje, mint muzsikuscigány, már korán este eltávozott és nem is tért még haza. Rövidesen éjjel előtt (megnézte az időt pontosan járó óráján) bezárt szobaajtóját valaki megkopogtatta, majd „juj” „juj” kiáltásokkal a konyhaajtón át eltávozott. Egyedül volt, félt, így nem merte kér-

dezni, hogy ki az. Ezt megelőzően és követőleg a bolgár kertészek lakoszobája felől semmi zörejt nem hallott.

A helyzet megítélése.

A járőrvezető a rendelkezésre álló adatok megbírálására, következtetések levonására segítségével megkísérelte a lejáratott eseményről valamilyen képzet alkotni magának. Igyekezett feleletet keresni a nyomozás közismert és örökbecsű nyolc kérdésére. A legelső kérdés, melyre választ keresett, a „mi történt” kérdése. A hullán látható súlyos sérülések és a halál bekövetkezése közötti okozati összefüggés kétségtelennek látszott. Mi okozhatta ezeket a sérüléseket? A helyzet összes körülményeit mérlegelve, véletlen baleset vagy más személy gondatlanságából eredő baleset lehetőségét eleve kizárták kellett tekinteni.

Öngyilkosság szintén nem jöhetett számításba, egyrészt a koponyán látható sérülések minősége, másrészt a hullának természetes alvó helyzete miatt. Nem képzelhető el, hogy valaki rendes alvó helyzetében fejszével széjjelverje a saját fejét, az még kevésbé, hogy utána szépen betakarózzék. Így kétségtelenül meg lehetett állapítani, hogy Petrov Iván halálát más ember szándékos cselekménye idézte elő.

A „hol” kérdésre a helyszíni megállapítások közül a G), I) és J) pontok alatt szereplő adatok megadják a választ.

A „mikor” kérdés eldöntése nem volt ilyen egyszerű. Lepov Dragutin előadását alapul véve, a cselekménynek 23 óra 30 perc és 24 óra között kellett lejátszódnia. Hadadiné már fél 23 órától kezdődőleg ébren volt, az ajtó megzörgetése óta félt, minden neszre idegesen figyelt, mint minden félt ember, de ez alatt az idő alatt a kertészek szobája felől a legkisebb zajt sem hallotta. A helyszíni szemle eredményének H) pontja szerint a hullamerevség 1 óra 30 perckor már kezdett beállni. A törvényszéki orvostan tanítása szerint a hullamerevség 2—4 óra múlva kezdődik a halál után. Beálltát a gyors lehülés sietteteti. Ez a körülmény itt nem forgott fenn, mert a hulla zárt helyiségben, ágyban, betakarózzva feküdt, így megközelítő biztonsággal lehet következtetni arra, hogy a halál 1 óra 30 perc előtt 3—4 órával, tehát fél 22-től fél 23 óra között következhetett be. Ebben az időben az egyedüli tanu, Hadadiné, még aludt, tehát ha zajt okozott is a cselekmény, nem ébredt fel rá és nem hallotta.

„Mivel?” a következő kérdés, melyre a járőrvezetőnek feleletet kellett találnia. A hulla sérülései fejszecsapásokra mutatnak. Elhalt fejszéje véres és ott fekszik az ágy szélén, így kézenfekvő a feltevés, hogy a tettes ezt használta fel eszközként cselekménye elkövetésénél. Még egy másik elgondolást is fontolóra kellett venni. A tettes talán más fejszét használt, az elhalt pedig a saját fejszéjével védekezett, támadóját megsebesítette és azért véres a fejszéje. Ez a feltevés a már megállapított egyéb adatokkal egybevetve, nem állhatta meg a helyét. Ha az elhalt védekezett, a küzdelem nyomokat hagyott volna hátra, ilyenek pedig teljesen hiányoztak. Ha megsebesítette volna támadóját, úgy ennek megfelelő vérnyomokat is kellett volna találni. Mindézeket mérlegelve, feltétlenül helytálló volt, hogy az ölés eszközeként csakis az elhalt kézfeszeje jöhetett figyelembe.

A „miként” kérdés jelentkezik következőnek. Ho-

gyan, milyen körülmények között hajtották végre a cselekményt? Ennél elsősorban a szobába való behatolás módját kellett tisztázni. A helyszíni szoba egyedüli ablaka nyitva találtatott. Valaki leszedte a külső kitélést, kiemelt egy üvegtáblát s azt a ház falához támasztva, a földre tette. A behatolásra már ezután szabadon állt az út. A helyszín azonban beszélt a járőrvezetőnek, ki igen jól értette a nyelvét. A D) és E) alatt tárgyalt adatok mérlegelése alapján kizártak kellett tekinteni, hogy valaki ezen az ablakon keresztül ki- vagy bemászott volna, mert ha valaki ezt megteszi, úgy feltétlenül meg kellett volna szakítania az ablak párkányát borító porréteget és az ablak alatt a felázott talajban lábai nyomainak is meg kellett volna látszaniok. Valószínűleg be is sározta volna lábaival az ablakdeszkát és párkányt. Az ablakon tehát nem hatolt be a tettes, így csak az ajtó maradt hátra. A gyenge reteszű ajtón való behatolásnak különösebb akadályja nem volt ugyan, de az ütközővas kiszakítása olyan zajjal jár, hogy elhaltnak erre fel kellett volna ébrednie. Ez viszont valószínűtlen, mert a G) alatt tárgyalt helyszíni adatokból csak azt a logikus következtetést lehet levonni, hogy Petrovot a halálos fejszecsapások ágyában fekvé, álmában érték. Más behatolási út azonban nincsen, így feltevés tárgyává kellett tenni azt a lehetőséget, hogy a tettes egyáltalán nem hatolt be, erre nem volt szüksege, mert már bent tartózkodott.

Az eddigi öt kérdésre nyert válaszok alapot szolgáltatottak a hatodik kérdés tisztázásához, vagyis annak eldöntéséhez is, hogy ki gyanúsítható ennek a cselekménynek elkövetésével? A „mikor” kérdés vizsgálata a járőrvezető figyelmét Lepov Dragutinra terelte. Hadadiné tanubemondása, valamint törvényszéki orvostani ismeretei segítségével sikerült a járőrvezetőnek a cselekmény elkövetési idejét megközelítőleg megállapítani. Ez az időpont teljesen eltérő volt a Lepov előadásában megjelölt időponttól. A cselekmény nem történhetett akkor, amikor Lepov állította. Lepov ezenkívül azt állította, hogy az egyik támadónak szúrásra emelt nagy kés volt a kezében. Megállapítások szerint azonban az ölés nem késsel, hanem az elhalt kézi fejszéjével történt. Elképzelhető-e az, hogy valaki késsel a kezében rátámad valakire, de azután meggondolja magát, elkezd egy vadidegen helyen más eszköz után kutatni, míg végre megtalálja a tűzhely alatt a fejszét és azt használja fel eszközzül? Erre a kérdésre határozottan nem kell felelni s így a járőrvezető Lepov előadásában második gyanus pontot fedezett fel.

Lepov előadása szerint a tettesek az ablakon hatoltak be. Ezt az állítását a helyszíni adatok kétséget kizáróan megcáfolták. A halál Petrovot álmában érte. Lepov szerint az egyik ismeretlen rákiáltott először Petrovra, pénzt követelt tőle. Lepov kiugrott az ágyból, feltépte a bereteselt ajtót és elrohant. Mindez lármát, zajt jelent — ha ez valóság — úgy Petrov felébred és legalább is megfordul vagy felül ágyában, de ebben az esetben már nem érheték volna a halálos fejszecsapások természetes alvó helyzetében.

Lepov állításainak bírálata és a tényekhez viszonyítása kétségtelenné tette, hogy Lepov nem mondott igazat. Ennek okának kell lennie. Mint ilyen csakis félrevezetési szándék jöhetett tekintetbe. A nyomozást félrevezetni csak a tettesnek, vagy más, vele kapcsolatban álló személynek áll érdekében, így a járőrvezető arra a meggyőződésre jutott, hogy Lepov az elkövetett bűncselekményhez valamilyen viszonyban áll.

Az ablak elrendezése szintén félrevezetési célból történt. Ezt végrehajtani belülről Lepovnak legkönnyebben állott módjában. Az a feltevés, mely a járőrvezetőben a „miként” kérdés vizsgálatánál alakult ki, hogy behatolás talán nem is történt, mert lehetséges, hogy a tettes már bent tartózkodott, szintén a Lepov személyére mutatott. Ezeknek az adatoknak birtokában a járőrvezető elég alapot látott arra, hogy a cselekmény elkövetésével Lepov Dragutint meggyanusítsa.

Hátra voltak még a „miért” és a „kivel” kérdések.

A „kivel” kérdésre határozott választ találni az eddigi beszerzett adatok alapján még nem lehetett. Csak valószínűnek látszott — Lepov tettességét feltételezve, — hogy a cselekményt egyedül, mások segítségével nélkül követhette el. Egy alvó ember gyilkosának, ki áldozatával békésen egy fedél alatt alszik, nincs szüksége segítőtársra. Azt, hogy saját elhatározásából vagy más felbujtására követte-e el a cselekményt — a nyomozásnak ebben a stádiumában még nem lehetett tisztázni.

A „miért” kérdés eldöntésénél csak a vagyoni haszonszerzési célzat vagy pedig összeveszés jöhetett az eddigi adatok alapján figyelembe.

A felmerült gyanu alapján a járőr Lepov Dragutint megvizsgálta és jobbkézben az ujjak között alig látható, beszáradt, véres tetsző foltokat talált. A tüzetesebb vizsgálat során hasonló nyomok voltak a körömházakon és körmök alatt is felfedezhetők. Erre a járőr Lepovot levetkőztette és fehérneműjét vizsgálta meg, hol szintén talált vérnyomoknak látszó elszínesedéseket. Lepov tagadta, hogy ezek a foltok vértől erednének. Ez a lelet a már eddig is táplált gyanunak újabb támpontot nyújtott úgy, hogy a járőrvezető most már a bűncselekmény legvalószínűbb tényállását röviden a következőképen rekonstruálta:

Petrov Ivan bolgar kertészt december 2-án fél 22 és fél 23 óra között, a vele egy szobában lakó kertésztársa, Lepov Dragutin ismeretlen okból meggyilkolta. A gyilkos áldozatára álmában támadt rá és saját kézfűzőjével, a fejére mért több csapással ölte meg. Ezután Lepov a helyszínt félrevezetési szándékból elrendezte, véres kezét a szobában lévő mosdótálban megmosta, majd a rablókról szóló mesét kitalálva a szomszédba ment segítségért.

A nyomozás további lefolyása.

Az őrsparancsnok a beszerzett bizonyítékok alapján Lepovot a gyilkosság elkövetésével nyomatékosan meggyanusította és ezért őt a Szut. 312. pont 1. alpontja alapján elfogta. A véresnek látszó vizet, gyanúsított körmei alól a piszkot, alsóruháit későbbi vegyvizsgálat, az ablaküveget pedig az ujjnyom szakszerű rögzítése és daktiloszkópiai vizsgálata céljából őrizetbe vette, majd a helyszínt

A harmincéves háborúban a fogságba esett katonákat bizonyos pénzösszegért ki lehetett váltani. Ezen összegeket az ellenfelek kölcsönösen megállapították. Így a császáriak és dánok közt 1626-ban létrejött egyezség szerint a lovas ezredesért 500, alezredesért 300, őrnagyért 250, kvártélymesterért 40, profószért 35, századosért 200, hadnagyért 60, zászlósért 50, őrmesterért 20, káplárért és trombitásért 18, közlegényért 12 forint volt fizetendő. Gyalogsági törzstisztekért ugyanannyit fizettek mint a lovasságiakért, a többi rendfokozatúak azonban részben olcsóbbak voltak: kvártélymester 40, profósz 20, tábori lelkész 18, hadbíró 25, élelmezőmester 20, kocsismester 20, százados 200, hadnagy 50, zászlós 35, főbíró (zászlótartó), sebész és írnok 20, káplár és őrzető 12, közlegény, sípos, dobos stb. 7. forint.

és hullá változatlan állapotában való megőrzéséről gondoskodott és az esetet az elrendelt helyekre bejelentette.

Ezután elhatározta, hogy Lepovot most már gyanúsítottként részletesen ki fogja kérdezni, azon jogos reményben, hogy a megállapított s ügyes csoportosításban eléje tárt bizonyítékok előbb-utóbb teljes megtörését s beismerését fogják eredményezni, melyet a leendő vegyi vizsgálat és az ujjnyomazonosítás eredménye meg fog erősíteni.

Lepov először határozottan tagadott és megma adt első bemondása mellett. A járőrvezető erre a gyanúsított elé tárta bizonyítékait. Kifejtette előtte, hogy az ablakon nem mászhatott be senki, mert különben lábnyomainak ott kellene lenniök az átázott talajban. Az ablakpárkány nem sáros, a porréteg sértetlen — ez lehetetlen, ha valaki azon keresztül bemászott. Közölte az őrsparancsnok a gyanúsítottal, hogy a szakvizsgálat meg fogja állapítani, ki nek a kezében volt az ablaküveg és azt is kétséget kizáróan el fogja dönteni, hogy keze és fehérneműje tényleg embervértől szennyes-e, és hogy az a vér az elhaltól származik-e. Ezek előtárása a gyanúsítottat megtörte, ki első előadását valótlannak jelentette ki és a következő valómást tette:

December 1-én este késői hazatérése miatt heves szóváltása volt Petrovval, ki őt ekozen ismételten fejé és arcuütötte. 2-án ebből a szóváltásból kiolyolag ismét összeveszték. Társa ismét bántalmazta s azzal tenyegette, hogy ha nem fog intelmeire hallgatni, úgy egy ejszaka késsel elvágja a nyakát s helyette, más legényt fog Bulgáriából hozni. 2-án este kb. 19 órakor Petrov lefeküdt, de neki még munkát, adott. Munkája közben érlelődött meg benne a gondolat, hogy társán a bántalmazás miatt bosszút áll. Fél 22 óra tájban a mélyen alvó Petrovot kézfűzőjével ismételten fejbevágta. Az ölés után a fejszét a halott lába elé az ágyra helyezte, ezután leült saját ágya szélére és a cselekmény felett gondolkozva elhatározta, hogy a büntényt ismeretlen tettesekre fogja háritani. A helyszínt a már leírtak szerint beállította, majd kezeit megmosta és hangos kiáltozás közben a szomszédjában lakó Gerberékhez futott, hol a kieselt történetet elmondta.

1930 február 25-én ebben a bűnygyben megtartott főtárgyaláson a szombathelyi kir. törvényszék Lepov Dragutint szándékos emberölés büntette miatt 8. évi fegyházza ítélte. Ezt az ítéletet a királyi tábla jogerősen helybenhagyta.

Ez az eset iskolapéldája annak, hogy a tervszerű s szakszerű nyomozást sokszor már rövid időn belül siker koronázza. Ebben az esetben a nyomozó járőr a helyszíni adatokon végighaladva, csakhamar rájött, hogy a feljelentő előadása valótlán. A Szut. 411. pontja is ezt juttatja kifejezésre, mikor arra utal, hogy a nyomozást végző csendőr a megállapított adatok alapján gondolja át a bűncselekmény egész lefolyását, olyképpen, hogy ezen elgondolásba a megállapított összes adatok beilleszkednek.

Nem szabad a nyomozónak elhamarkodott véleményt alkotnia s nem szabad a sértett, feljelentő előadását, véleményét bírálat nélkül elfogadni. Éles szemmel, gondolkozó aggyal át kell tekinteni a nyomozásnak — különösen a kezdetnél — még rendezetlen adathalmazát és észszerű bírálat után azokból a helyes következtetésre kell jutni.

A járőrvezető ezen követelményeknek teljes mértékben megfelelt akkor, amikor az alapos, nyitott szemekkel végzett helyszíni szemlének eredményeként több, fontos tárgyi jellegű bizonyítékot, nyomot, illetőleg annak hiányát fedezte fel. Ezekből a helyszíni adatokból következ-

tette, a járőrvezető megdöntötte a nyomozást félrevezetni igyekvő Lepov Dragutin előadását. De nemcsak a helyszínelés volt mintaszzerű, hanem a nyomozó járőrvezető a Szut. 410/1. bekezdésében foglalt éles megfigyeléssel csakhamar oly beszáradt nyomokat is vélt feljelentő jobbkezén felismerni, melyek — annak alsónadrágján és ingén talált vércseppekkel együttesen — mindinkább igazolták a járőrvezető első feltevésének helyességét. A későbbi vérvizsgálat eredménye is igazolta a gyanus foltoknak és a köröm-alatti piszoknak embervértől való eredetét, sőt valószínűsítette az elhaltól való származását is (azonos vércsoport). A szakszerűen eszközölt ujjnyomazonosítás kétségtelenül azt igazolta, hogy a kérdéses ablaküveget csakis Lepov Dragutin emelte ki a rámából, mert az üvegen talált ujjnyomok mind tőle származtak, az ujjnyomazonosítás hitelességéhez pedig kétség nem férhet. Helyes volt a járőrvezető azon eljárása is, hogy a Szut. 413/6. bekezdésében foglaltak szerint elsősorban tárgyi bizonyítékok beszerzésére törekedett, s csak azután fogott hozzá, adatokkal támogatott gyanu alapján gyanúsított kikérdezéséhez, melynek eredménye kétséges nem lehetett. A megállapított adatok feltárása egyhamar megdöntötte gyanúsított hazudozásait. (Szut. 413/5.)

A nyomozás gyors eredményét annak is kell tulajdonítani, hogy a járőr kerékpár felhasználásával legrövidebb időn belül a helyszínen termett, s így azt még változatlan állapotban találhatta. Ennek fontosságára mutat rá a Szut. 413/2. bekezdése is. A nyomozás gyors megindítása elvitathatatlan előnyt jelent.

A Szut. 409/4. pontjában foglaltak szerint „elengedhetetlenül szükséges, hogy a csendőr a nyomozás elméleti ismereteit elsajátítsa, azokat állandóan bővítse”. Ennel a nyomozásnál a járőrvezető igen jó hasznát vette elméleti ismereteinek, mert segítségükkel a nyomozás érdekeit nagyban előmozdító adatok birtokába jutott.

Ismerete az ujjnyomnak kétségtelen bizonyító értékét és értett a helyszíni ujjnyom szakszerű rögzítésére szolgáló eljáráshoz. Tisztában volt a vérnyomok jelentőségével és azzal is, hogy azok szakértői vizsgálata milyen fontos bizonyító eszközt tud a nyomozó hatóság kezébe adni. Ezért a vérnyomokat felkutatta, szakszerűen biztosította és gondoskodott arról, hogy azok szakértők kezeibe kerüljenek.

Jártas volt a törvényszéki orvostannak a hullatünetekre vonatkozó tanításai terén oly mérvben, hogy a halál időpontját még a hatósági orvos megérkezése előtt megközelítőleg meg tudta állapítani. Ezeknek az adatoknak birtokában, módjában állott Lepov előadását megcáfolni és őt ennek, valamint egyéb bizonyítékainak feltárásával a legrövidebb időn belül beismertére bírni.

Még egy tanulságot vonhatunk le ebből a nyomozásból. A kriminalisztika tanítása szerint a helyszíni szemle alkalmával nemcsak olyan adatok után kell kutatni, amelyek tényleg megvannak, mert ugyanolyan értékesek az úgynevezett negatívumok, vagyis a hiányzók is. Fel kell kutatnunk a tettesnek a helyszínen maradt nyomait, otthagyt tárgyait stb., de ugyanolyan fontos annak felfedezése, hogy egy olyan helyen nincs pl. nyom, ahol ilyennek lennie kellene. Lepovnak azt az állítását, hogy valaki az ablakon mászott be, kizárólag negatívumokkal lehetett csak megcáfolni. Ha valaki tényleg ott hatolt be, úgy a felázott talajban lábnyomának, az ablakpárkányon sárnyomoknak kellett volna visszamaradni, azonkívül a bemászó testével feltétlenül megszakította volna az ablakpárkányt borító sűrű porréteget is. Mindezek a nyomok és elváltozások hiányoztak. Járőrvezető azon következtetését, hogy az ablakon keresztül nem történt bemászás, kizárólag erre a három negatívumra építette fel.

Üz enef ismeretlen bajtársam.

Ha forgó táncát nézem a hulló hónak, mindig a szemem előtt kísért régi emléked, Ismeretlen Bajtársam.

Kis gyermek voltam és a Felvidék egy havas kis falujában csörgős szánkán vittek éjféli misére azon a mult-ajajított ejszakam. Kedvesen csüingetnek a lovak gözölgő hátán a csörgős szíjak, keringve bukfeneczek a magasból a játékos pihék és az útszéli fákról fehér hószakáll csüngött alá. Nyakig betakarva ültem a bakon, a zuzmarás bajszú hallgatag kocsis mellett. Sápadt lámpákkal himbáló gubás emberek tapodták az úton a puha havat es varahonnan távolról karacsonyi harangszó hullámzott a fehér mezők felett.

És akkor ott, ahol két út futott egymásnak, egy kis havashalom lankáján láttalak meg először Téged, Ismeretlen Bajtársam.

Csak egy lámpavillanás volt az idő, míg láttam megcsillanó szuronyodot, hóval befújt válladat, a távolban sötétlő hegyek felé fordított arcodat és azután gyermeki döbenettel fordultam a bozontos szemöldökű, kurucképi kocsisához:

— *Ki volt ez, János bácsi?*

— *Csendőr vót.*

— *Hát a csendőr nem megy ma templomba?*

— *Nem ám.*

— *Miért nem?*

— *Mert neki vigyázni kell.*

Így szólt János, a vén bölcs és elszuhított a lovak füle mellett... Engem pedig tovább ragadott a csörgős szánkó az éjféli mise misztikuma felé, míg Te, Ismeretlen Bajtársam továbbmentél a sötétlő hegyek felé a kavargó hóban...

Rég volt ez. Azóta minden elmúlt, minden eltűnt. János, a csörgős szánkó, gyermekkorom karacsonyi ujjongása, az én sötétlő hegyeim, a Felvidék, minden, minden eltűnt.

Csak Te maradtál itt, Ismeretlen Bajtársam.

Te most is állsz a kavargó hóban, hogy örködjél az imádkozók és örvendezők felett. Te, aki karacsony vigiliáján is nekivágsz a havas utaknak; Te, aki jégvirágos ablakok mögül nézed a bókoló karacsonyfákat, Te, aki kis faluk templomai mellett elhaladva csak a bezárt ajtókon keresztül hallod kiszüremelni a Pásztorok Énekét: — Te vagy őrtálló utódja gyermekkorom emlékének.

Engelmann Andor g. zászlós.

Kormányzó Úr Öfömlétségét tiszteletbeli doktorrá avatták. A Kormányzó Úr Öfömlétsége a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar által felajánlott közgazdaságtudományi tiszteletbeli tudorságot elfogadta és megengedte, hogy a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar a közgazdaságtudományok „honoris causa” doktorává avassa és a tiszteletbeli doktori oklevelet részére kiállítsa. A budapesti egyetem közgazdasági fakultásának tanári kara f. hó 17-én délelőtt nyújtotta át ünnepélyes keretek között a tiszteletbeli doktori oklevelet Kormányzó Úr Öfömlétségének a királyi várban.

A honvédelmi miniszter úr díszpolgársága. Gömbös Gyula honvédelmi miniszter urat közéleti működésének elismeréséül Újhuta, Répáshuta és Ároktő községek képviselőtestületei díszpolgárunkká választották. Pécel nagyközség képviselőtestülete ma tartott választógyűlésén Gömbös Gyula honvédelmi minisztert és dr. Haász István tábort püspököt egyhangú lelkesedéssel a község díszpolgárává választotta.

Kormányzói dicséret. A Kormányzó Úr Öfömlétsége a folyó hó elején Füzérradványban tartott vadászata alkalmával elrendelni méltóztatott, hogy a szolgálatot teljesített csendőrségeknek, katonás magatartásáért és lelkiismeretes szolgálatteljesítéséért, legmagasabb elismerése tudtul adassék.

Dicséret. A m. kir. csendőrség felügyelője *Agud Miklós* debreceni, VI. ker. tiszthelyettesnek hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén, valamint alárendeltjeinek nevelése és vezetése körül kifejtett példásan buzgó és igen eredményes működéséért *dicsérő okirattal* való ellátás mellett dicsérő elismerését fejezte ki. Ugyancsak *dicsérő okirattal* látta el *Gyimóthy Pál* VI. ker. tiszthelyestest, aki hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt úgy a közbiztonsági, mint az irodai szolgálatban buzgó működést fejtett ki.

A m. kir. budapesti I. ker. parancsnoka a *Drégelypalánki őr s legénységét* a f. év augusztus hónapban az ország határa mentén teljesített átkutató és egyéb határszolgálat alkalmával tanúsított kifogástalan magatartásáért, amellyel a m. kir. csendőrség felügyelőjének s általában összes előjáróinak teljes meglegedését érdemelte ki, nyilvánosan megdicsérte.

A m. kir. debreceni VI. ker. parancsnoka *dicsérő okirattal* látta el *Oláh Andrást* törzserőst, *Hamza Gábor* és *Bakonyi István* őrmestereket azért, mert a Kormányzó Úr Öfömlétsége legmagasabb személyének biztosításával járó igen nehéz, felelősségteljes és fontos szolgálatot igen lelkiismeretesen, fáradásigot nem ismerve, kiváló buzgalommal és pontossággal, hűséggel és éberséggel látták el; ugyanezért a szolgálatért pedig *Hanics János* tiszthelyestest, *Veres Antal* őrmestert, *Kató Ferenc*, *Szembrátovits László* és *Szabó János* csendőröket nyilvánosan megdicsérte.

Csendőrrjárór támadóinak elfogása. November 29-én este ismeretlen orvvadászok rálőttek az iváni őr (Sopron megye) egyik járőrre, majd a járőr eredménytelen fegyverhasználat mellett, a sötétség leple alatt elmenekültek. A megindított nyomozás során a támadók kiletét sikerült Gazdag Ferenc (Barát) napszámos és Kálmán János kovácsmester, pusztacsaládi lakosok személyében kideríteni. Az őr s beismerésben lévő tetteseket elfogta és engedély nélkül tartott vadászfegyvereikkel együtt átadta a soproni kir. ügyészségnek.

Az autó elgázolt egy csendőrt. Keszthelyen, a Kossuth Lajos-utcában három csendőr akart átmenni az utca túlsó oldalára, mikor arra robogott egy autó, amely nem adott jelzést és elgázolta *Bajsz Károly* csendőrt. Az autó a gázolás után, anélkül, hogy megállt volna, tovább robogott. Azt hiszik, hogy nem keszthelyi autó volt. Bajsz csendőrt kórházba szállították.

Tiszti hadirokkantotthonná alakítják a községi várat. Megírtuk, hogy *herceg Eszterházy Pál* a történelmi községi Jursich-várat a honvédelmi kincstárnak adományozta. A honvédelmi minisztérium a közeli napokban már át is veszi a várat, ahol a tavaszra tiszti hadirokkantotthont építtet, amelyben az eddigi tervek szerint 60–80 tiszti hadirokkant kap elhelyezést.

Csendőrségi adomány az inségakcióra. A *Rohonci Imre* őrnagy elnöksége alatt működő *szombathelyi csendőrtiszti olvasókör* elhatározta, hogy az általánosan nehéz gazdasági viszonyokra való tekintettel a szokásos Mikulás-estet az idén nem tartja meg; helyette 30 pengőt adományozott az országos inségakcióra. Bár csak minél több követőre lenne szombathelyi bajtársaink e nemes példája.

A franciák légi hadereje. A francia légi haderők 3 légi hadosztályra és egy önálló légi vállalkozásokra szolgáló csoportra oszlanak. A légi haderők parancsnoka a „légi haderők vezérkari főnöke“ (altábornagyi rendfokozatban), ki közvetlenül a légügyi minisztériumnak van alárendelve. A felsorolt kötelékekbe összesen 132 szárazföldi és 12 tengeri repülőlépeső tartozik. A szárazföldi légi erők közül 23 vadász (ezek közül 1 éjjeli vadász), 30 bombavető, 44 felderítő és 26 gyarmati lépeső. A tengeri repülőerők 6 bombavető, 2 vadász, 2 felderítő és 2 partellenőrző lépesőre oszlanak. Az önálló vállalkozásokra szolgáló csoport (groupement d'aviation de reserve generale) 20 nappali és 12 éjjeli bombavetőlépesőből áll összesen 320 repülőgéppel.

Felhívás előfizetőinkhez. Akiknek előfizetése ez év végéig lejár, mai számunkban azok számára csekklapot küldünk. Akik az előfizetést megújítani óhajtják, vagy az előfizetők sorába belépni szándékoznak, saját érdekében helyesen teszik, ha az év elejétől fizetnek elő, mert évközben beérkező előfizetések esetén az évfolyam előző számait utólag elküldeni rendszerint nem tudjuk, annyira kevés tartalékpéldányt nyomtunk, takarékosági okokból. A jövő év elejétől előfizetni szándékozó olvasóink ezt a szándékukat postafordultával, de legkésőbb f. évi december hó 28-ig közöljék velünk, hogy a jövő évfolyamból már az első számot is biztosíthassuk számukra.

A csendőrség negyedévi munkája. 1930 július, augusztus és szeptember hónapokban a csendőrség működési területén összesen 25.294 büntett és vétség, továbbá 49.563 kihágás esetében folytatott nyomozást. A büntettek és vétségek száma ebben a negyedévben 1239 esettel több volt, mint a második negyedévben. A lefolytatott nyomozások eddig a büntetteknel és vétségeknél 24.969, a kihágásoknál 49.555 esetben vezettek eredményre, 255 büntett és vétség esetében a nyomozás még folyik. A nyomozásokkal kapcsolatban a csendőrség összesen 2795 egyént fogott el és 89.518 egyént jelentett fel különböző büntettek, vétségek és kihágások miatt. Az elkövetett büntettek és vétségek között szerepel 5498 lopás, 5697 rágalmazás és becsület sértés, 5235 testisértés, 1252 csalás, 1937 gyújtogatás és tüzeset, 984 sikkasztás és hűtlen kezelés, 963 vagyonrongálás, 596 orgazdaság és bűnpártolás, 627 magánlaksértés, 458 emberélet elleni bűncselekmény, 181 okirathamisítás és 12 pénzhamisítás. A még fennmaradó szám az egyéb büntettek és vétségek között oszlik meg. A negyedéven belül július hónapban 8281, augusztusban 8815 és szeptemberben 8198 volt az elkövetett büntettek és vétségek száma.

Ünnepély az 1. számú honvéd és közrendészeti kórházban. A budapesti 1. számú honvéd és közrendészeti kórháznak a Szent Imre jubileumi év alkalmából restaurált kápolnáját vasárnap, december 14-én 10 órakor áldotta meg dr. Hász István tábort püspök, aki ez alkalommal szentmisét pontifikált és beszédet mondott.

A Tiszti Vívó Club nyerte Magyarországon 1930. évi törzscsapatbajnokságát. A Magyar Vívósövetség december 7-én rendezte tavaszról elmaradt törzscsapatbajnokságát, amelyen mind az öt nevezett csapat elindult. A bajnokságot megérdemelten a Tiszti Vívó Club kitűnő csapata nyerte.

Felhívás a przemysli várvédőkhöz. Az előkészítő bizottság felkéri a volt przemysli tiszteket, tisztjelölteket és legénységi állományú egyéneket, hogy pontos lakcímeiket jelenlegi foglalkozásuk megjelölésével közös akció céljából haladéktalanul közöljék. Levelek címenzők: Előkészítő bizottság, Budapest, Dohány-utca 42. Continental-szálloda.

Emlékkereszteket kapnak a volt lengyel légionisták. A Légionisták Társasága, amelynek célja egy tábort gyűjteni azokat, akik a világháború alatt magyar részről a lengyel légiókban szolgáltak, a napokban küldi el Lengyelországba azoknak az iratait, akik csapatkereszt elnyerése végett az igényüket bejelentették. Akik még nem jelentkeztek és igazolni tudják, hogy légionisták voltak, írjanak a társaság címére (Budapest, X., Szabóky-utca 58. sz.) és közöljék szolgálati beosztásuk, szolgálati idejük és leszerelésük adatait.

Ambrus István volt csendőrorrmester halálos ítélete jogerős. *Ambrus István* volt szalántai őrsbeli őrmester büntővédt december 12-én tárgyalta a legfelsőbb honvédtörvényszék, mely az elsőfokú pécsi haditörvényszék ítéletét helybenhagyta. Ambrus István halálos ítélete így jogerőre emelkedett. Az ítélethozatal után a legfelsőbb honvédtörvényszék, mint kegyelmi tanács, zárt ülésen foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a halálraíteltet méltónak tartja-e kegyelemre.

A „Nyukosz“ tárgysorsjáték húzása. E hó 15-én volt a *Nyukosz* tárgysorsjátékának húzása, amelyen a következő sorsjegyek nyertek. (Az összegek az illető sorsjegyre esett nyereménytárgy értékét jelzik.): 600 P 12445. sz., 325 P 04897. sz., 300 P 09315., 22130. sz., 295 P 22529., 23795. sz., 260 P 24307. sz., 200 P 06939., 07825. sz., 180 P 24715. sz., 160 P 29075. sz., 150 P 01238., 03675. sz., 110 P 07952. sz., 100 P 11384., 19722., 24654., 29032. sz., 50 P 06282., 06827., 12976., 15028., 15604., 18577., 21666., 22015., 23572., 26804. sz., 40 P 00056., 00888., 07901., 13247., 14588., 14984., 20753., 25357., 25725., 26848., 27229., 29176. sz., 30 P 04561., 08432., 09201., 09790., 12002., 12237., 14708., 14923., 16873., 18569., 23692. sz., 20 P 15296., 15573., 15743., 17974., 20739., 21388., 25762., 26185., 26752., 28268. számok.

Csendőrségi Közlöny 26. szám. Személyes ügyek. A Kormányzó Úr Öfömlétsége elrendelni méltóztatott hogy *Posszert Jakab* m. kir. csendőrszázadosnak, mint a Gödöllőre vezényelt örkülönftmény parancsnokának, ezen beosztásában odaajló,

hazafias buzgalommal teljesített eredményes és kiváló szolgálataiért *dicsőre elismerése* tudtul adassék. — A m. kir. belügyminiszter *Czöglér Gusztáv Antal György* m. kir. csendőrczredesnek megengedte, hogy osztrák lovagi címét és „Rományai” előnevét Magyarországon szabadon használhassa. — *Névváltoztatások:* Ujcz József csendőrnak *Berkés-re*, Fiser Bernát őrmesternek, *Halász-ra*, Zlatics Ferenc törzsrőrmesternek *Szegő-re*, Zichó Herman őrmesternek *Zámbó-ra*, Kránicz József csendőrnak *Feyves-re*, Kozmér Ferenc törzsrőrmesternek *Kázmér-ra*, Kurics Ferenc őrmesternek *Erdős-re* való névváltoztatását a belügyminiszter úr megengedte. — *Nyugállományba helyeztelet:* *Kaincz Ferenc V.* kerületbeli g. tiszt-helyettes. — *Időiglenes nyugállományban meghagyatik:* *Varga Lajos IV.* kerületbeli tiszt-helyettes. — *Szabályrendeletek:* A Hadtörténelmi Levéltár főigazgatója a nála őrzött összes kórházi iratokat az „Egyesített egészségügyi felszámoló pöttest”-nek adta át. Akik ezek között a kórházi iratok között kutatni óhajtanak, megkereséseiket az említett pöttesthez közvetlenül intézzék (Budapest, VI., Hungária-körút 44. szám, a 2. számú honvéd és közrentészeti kórház-épülete). — Kaposlótban a f. évi 23. számú Csendőrségi Közlönyben kihirdetett 46.289. eln. VI. c. 1930. B. M. számú körrendelettel, kihirdetettnek a háborús kitüntetések utólagos elismerésére vonatkozó végrehajtási határozványok. — Papír, író- és irodaszerek beszerzésénél az ár kifizetését csak abban az esetben kell bélyégilletékkel ellátott nyugtával igazoltatni, ha a beszerzés a javadalmazás terhére történik. A gazdasági általányok és irodaátalányok ilyen beszerzéseivel kapcsolatban történt kifizetéseket számlailleték alá eső számlán, vagy hasonló iraton is elegendő a szállító-céggel igazoltatni. A rendelet a nyugták bélyégilletékeinek a megállapítására és olyan esetekre is tartalmaz intézkedést, amikor a kincstár és az említett általányok terhére együttesen történik a megrendelés. — Akik a részükre kiutalt természetbeni lakást elfogadni nem akarják, lakbértváltságot nem igényelhetnek s ha bérelt lakásban laktak, a bért maguk viselik. Ugyanez vonatkozik azokra is, akik a részükre kiutalt természetbeni lakást a kincstár beleegyezése nélkül kiüritik. — A kereskedelemügyi miniszter úr a fagyaltkészítést és cukorkafőzést a cukrászipar munkakörébe tartozó tevékenységnek nyilvánítja s ezzel az említett foglalkozások szabadipar jellegét megszüntette. — A szörmekészítőiparban vasárnap és Szent István napján déli 12 óráig egyes munkálatok elvégezhetők. — Férfi- és fiúruhaszövetekkel folytatott hálókereskedésre vonatkozó rendelkezések módosítása.

Menetelő csapatok élelmezése repülőgépekről. Az angol légi haderő az indiai északnyugati határon, a peshawari kerületben sikeres kísérleteket végzett menetelő csapatoknak repülőgépek útján való élelmezésével. Egy 1000 fő létszámú menetelő oszlopot naponta 3 tonna élelmiszerral láttak el oly módon, hogy az élelmiszereket ejtőernyős csomagok alakjában repülőgépek dobták le meghatározott pontokra. Az élelmiszerszállítást 13 repülőgép látta el. A kísérletek, a rendkívüli terepnehezségek ellenére, igen jól sikerültek.

A *Limanovai esata* évfordulója A főváros közönsége december 12-én délután 6 órai kezdettel a Vigadó nagytermében kegyeletes ünnepség keretében áldozott a limanovai esata és a limanovai hősi halottak emlékének. Az emlékünnepséget a „Limanovai Országos Emlékbizottság” rendezte, melyen nagyszámú előkelő közönség vett részt. A csata lefolyását és jelentőségét *vitéz Rätz Jenő* vkszi. ezredes ismertette szakszerű előadás keretében.

Volt szerbiai hadifoglyok gyűlése. A volt szerbiai magyar

hadifoglyok december 7-én nagy számban gyűttek össze annak a borzalmás emlékü „*halálmars*”-nak tizenötödik évfordulóján, amelyet 1915-ben a szerb hadsereg maradékával, a szerb lakossággal, Szerbia kormányával és az antánt diplomáciai testületével együtt Szerbián, Albánián és Montenegrón keresztül tettek meg. Az összejövetelen *vitéz Aggházy Kanall* ny. honvédezered, a *Hadtörténelmi Múzeum* igazgatója, aki maga is aktív részese volt a borzalmaknak, hadtörténelmi szempontból foglalkozott a kérdéssel, majd *Faragó László* ny. tanár, volt népfelkelő százados ismertette a szerbiai magyar hadifoglyok 1915-iki halálmarsával összefüggésben a szerb királyi család, a kormány, hadvezetőség, hadsereg és a szerb lakosság mehekülésének történetét. A nagy érdekességű előadások után elhatározták, hogy valamennyi volt szerb hadifogoly bevonásával akciót indítanak, hogy a fogságra, valamint a visszavonulásra vonatkozó s még rendelkezésre álló adatait mindenki szolgáltatassa be a Hadtörténelmi Múzeumnak és ilyen módon tegyék teljessé a szerb hadjáratra vonatkozó és feldolgozásra váró gazdasági adatait. A hadifoglyok 8-án délelőtt háládó istentiszteletre gyűttek össze a városligeti jáki kápolnában, mise után pedig megkoszorúzták a Névtelen Hős sír-emlékét.

Orvosi vizsgálat alá vettek 1000 biharmegyei cigányt. A debreceni *Tisza István* tudományegyetem közegészségtani intézete a járványos betegségek és fertőzések lehetőleg kisebb mértékre való csökkentése céljából vérvizsgálat alá vett 1000 biharmegyei cigányt. A cigányokat a berettyóújfalusi járási tisztiorvoshoz vitték, majd a közegészségtani intézet vizsgálata alapján kiderült, hogy a cigányoknak mintegy 25%-a vérbajos. Számos családot találtak, amelynek minden tagja fertőzött volt. Kiderült az is, hogy a diftéria, a tifusz, paratífusz és a kiütéses tifusz a cigányok között rendkívül nagy mértékben el van terjedve. Az országban ez volt az első cigányvizsgálat.

A *Csendőrségi Lapok* bekötetése. A f. évi 26. számú Csendőrségi Közlönyben megjelent 79.687/VI. b. 1930. B. M. számú körrendelet a *Csendőrségi Lapok* bekötetésével kapcsolatban a következőket rendeli: „Amint azt a költségvetési helyzet megfogja engedni, a Csendőrségi Lapok megjelent évfolyamainak bekötetésére vonatkozólag intézkedni fogok. Addig is, amíg erre egységes anyagi intézkedés tehető lesz, azok a parancsnokságok és szervek, amelyek abban a helyzetben vannak, hogy az általányok vagy közétkezesek terhére megtehetik, a Csendőrségi Lapok eddig megjelent évfolyamait külön-külön kötéssé be kemény tablába, de olcsó kivitelben. Az 1924. és 1925. évfolyamokat egy kötetbe kell bekötetni. Azok a parancsnokságok (szervek), amelyeknek a bekötetés céljaira anyagi eszközeik nincsenek, az egyes évfolyamokat gondosan és tartósan csomagoltassák be és őrizzék meg addig is, amíg a bekötetésre vonatkozólag általános intézkedést tehetek. A bekötött, illetve becsomagolt évfolyamokat leltári kezelésbe kell venni. A megszünt s a jövőben megszűnő parancsnokságok (szervek) bekötött vagy becsomagolt példányait a Csendőrségi Lapok szerkesztőségéhez kell eljuttatni (Budapest, I., Bösörmenyi-út 21. sz.), hogy az újonnan felállítandó alakulatok a Csendőrségi Lapok évfolyamainak lehetőleg teljes sorozatával elláthatók legyenek. Ezt az új alakulat felállítása esetén közvetlenül a Csendőrségi Lapok szerkesztőségétől kell igényelni.” A belügyminiszter úr e rendelkezésével kapcsolatban a magunk részéről is kérjük a parancsnokságokat és előfizetőinket, hogy a Csendőrségi Lapok bekötetésére minél nagyobb számban keressenek módot és lehetőséget. Bekötés nélkül hama-

Hegedű-Harmonika-Trombiták,

Citera, Tambora, mindenfajta zenekari fa- és fémlúvós hangszer. **Harmonikákat** csakis megbízható, ógyártmányokat hozunk forgalomba. **Rakóczi-tárogató saját találmány. Övakkordjunk az itteni álgvárások által feljártott külföldön készült utánzatoktól.** Hibás hangszereket szakszerűen javítunk. **Arjegyzéket ingyen küldz**

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító
Budapest, II., Lánchíd u. 5. (Budán).
Az egyedüli hangszergyár az országban. Több gyár nincs

Hegedű
armonium
Tárogató csak ill. a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis ill. a gyárban kaphatók.

Művésziesen javít, legjobb hurokat készít. Arjegyzéket ingyen küld.

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, V. I., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrnak rénzeltetés kedvezmény

rosan veszendőbe megy az a sok értékes, érdekes és hasznos olvasmány, amely lapunkban évről-évre megjelenik s amelyet, ha elvész, soha senkinek nem áll majd módjában pótolni vagy újra megszerezni. Aki a Csendőrségi Lapok évfolyamait hiánytalanul megőrzi és bekötötte, az olyan tárházát szerzi meg a csendőrségi ismereteknek, amely évről-évre mindig csak teljesebbé, tehát értékeesebbé válik. És gondoljunk az utódokra is, akiknek a Csendőrségi Lapok régebbi évfolyamai éppen olyan kedves olvasmányuk lesz, mint a legújabbak.

Adomány a csendőrség tanulmányi segélyalapja javára. Károlyi László gróf uradalmanak erdőgondnoksága beküldött a szerkesztőségünkhöz 52 pengőt, azzal a rendeltetéssel, hogy a csendőrség tanulmányi segélyalapjához esatoltassék adományképen. Az összeget a Kormányzó Úr Ófőméltósága közkapui vadászata alkalmával vezényelt csendőrök fizették be az uradalom pénztárába élelmezési költségek fejében. Az adományt illetékes helyre juttattuk.

Ingyenkönyvek olvasóink számára. Dr. Gerőcz Kálmán ny. akadémiai r. tanár, egyetemi m. tanár úr levelet intézett lapunk szerkesztőségéhez és a csendőrség tagjai részére ingyen felajánlotta az alább felsorolt jogi műveit. Megjegyzi, hogy az esetleges igényléseket csak addig tudja kielégíteni, amíg az e célra szánt készlet tart. Miután azonban nem lehet azt kívánni, hogy az értékes ajándék mellett még annak csomagolási és szállítási költségeit is a szerző viselje, kéri testületünknek azokat a tagjait, akik a könyvekre vagy azok valamelyikére igényt tartanak, hogy csomagolási és postaköltségek fejében az alant (a könyvek címe után) feltüntetett összegeket küldjék be. A kérhető könyvek címei a következők: „A büntetőjogi végszükség” (312 oldal) 80 fillér; „A jog alaptörvényei” (200 oldal) 95 fillér; „A büntetőjogi népléktan elemei” 75 fillér; „A büntetőjogi új irányok” 80 fillér. Az igényléseket közvetlenül a szerző címére kell küldeni, Sátoraljaújhelyre.

Halálozás. Barabás József tiszaecegi örsbeli (Hajdu m.) lovas őrmester december 4-én gyomorrákbetegségben meghalt.

Elöléptek: A m. kir. székesfehérvári II. kerületben törzsőrmesterré: Siba Lajos, Balogh György, Bazsika Vince, Csurgó Lajos, Mohácsi Lajos, Horváth Endre, Jákló Imre, Persaits József, Szabó János IV., Szabó Szilveszter és Hofbauer Alajos őrmesterek. Őrmesterré: Málé Sándor, Ludván István, Juhász János, Csídei Sándor, Ladi Ferenc, Balogh János és Keresztes János csendőrök. — A m. kir. szegedi V. kerületben törzsőrmesterré: Jankó János, Tancsik János, Bencsik László, Jambrik József, Kisházi József, Szunyog Ferenc, Morovitz Máttyás és Hegyi Sándor őrmesterek. Őrmesterré: Hegedűs János III., Nagy András, Remilong Ferenc, D. Kovács Benjámin, Sóki János, Nagy Endre, Tarnai László és Tompa Jochim csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. székesfehérvári II. kerületben Láng Ferenc törzsőrmester Lengyel Rozáliával Dunapentele (Fejér m.) községben. — A m. kir. szegedi V. kerületben Szécsi János őrmester Czettl Erzsébettel Baján.

Motorkerékpár, angol gyártmány, „Rox Acme” 300 cm. teljesen jó állapotban, felszereléssel (szóló), igen kedvező fizetési feltételekkel eladó. (Balogh Imre törzsőrmester, Jászfényszaru.)

Őrsfőzőnőnek ajánlkozik Veres Józsefné (Budapest, Tisztviselőtelep, Szabóky-utca 30. szám, földszint), aki sok éven át volt közgazdálkodások alkalmazásában.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnymatni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a beküldő megcímezett és bélyeggel ellátott borítékot mellékel. A közleményeket kérjük a papírnak csak az egyik oldalára, félhasábosan, frögéppel, vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlan kézírással nem foglalkozunk. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tiintesse fel. Névtelen levélre nem válaszolunk. Kéziratok sorsáról is csak szerkesztői üzenetben adunk választ. Levelet nem írunk, bélyegzet tehát felesleges beküldeni. Jelégül legcélszerűbb egy kisebb helység nevét, vagy többjegyű számot választani. Ha jelige nincs megjelölve, a kérdező nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr lekszion” rovatban adunk választ. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Csak a m. kir. csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságszolgálati és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el előfizetést, mástól nem. Az előfizetéseket kérjük pontosan megüfítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-Krisztinavárosi fiókjának (Budapest, I., Krisztina-körút 141.) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a mi javunkra történt. A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapok kivételével 15—18 óráig található. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyeivel nem foglalkoznak. A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

Jászberény. 1. A Szut. nem szabályozza azt a kérdést, hogy a laktanyából távozók kötelesek-e minden egyes esetben bejelenteni az őrsparancsnoknak azt, hogy ébresztő előtt visszatérnek-e a laktanyába, vagy sem. Ha azonban az őrsparancsnok ezt megköveteli, ennek, természetesen, eleget kell tenni. Nagyon helyesnek tartjuk, ha az őrsparancsnok naponta tisztában akar azzal lenni, hogy alárendeltjei közül kik és hányan szoktak ébresztőig kimaradni. A Szut. 182. pontja különben elrendeli, hogy a csendőr a laktanya elhagyásakor jelentse: szükség esetében hol lehet őt megtalálni. Egészen érthető, ha

FUCHS SÁNDOR

CSENDŐRSÉGI CIKKEK SZAKÜZLETE

BUDAPEST, VI., LÁZÁR-UTCA 22. SZ.

Árjegyzéket
kiváncsra
készséggel
küldök

Különleges nagy raktár: az összes csendőrségi egyenruházati felszerelési cikkekből.

Dús választék: kamgarn, lóden, szövet-, bélés- és chiffon-árúkból.

Kaphatók továbbá: az összes egyéb szükségelendő cikkek.

Végül felhívom b. figyelmét saját műhelyemben készült kiváló kidolgozású sapkáimra.

Legelsőrendű
cég — részletre
szállít!

az őrsparancsnok ezzel kapcsolatban azt is tudni akarja, hogy a csendőr meddig marad az általa bementett helyen. 2. Olvassa el a Szut. előbb idézett pontjának a 4. bekezdését, abból láthatja, hogy köteles. 3. A Szut. fentebb idézett pontjának a 2. bekezdése „jelentkezést” rendel. A jelentkezés tartalma pedig ebben az esetben az, hogy a csendőr ki óhajt menni a laktanyából. Ha az őrsparancsnok vagy helyettese ennek nem látja akadályát, akkor tudomásul veszi ezt a jelentkezést s a csendőr kimehet, ellenkező esetben pedig az őrsparancsnok megtiltja a laktanya elhagyását s a csendőr, természetesen, engedelmeskedni tartozik. Ha a csendőr ebben a tilalomban esetleg az utasítás adta jogának csorbítását látná, élhet a panasz jogával. Ez a jelentkezés tehát lényegében sem kérelem, sem pedig jelentés, hanem a kimenésre vonatkozó szándék bejelentése, amit az őrsparancsnok (helyettese) vagy tudomásul vesz, vagy nem. Őn úgy szeretné magyarázni a Szut. szóban forgó pontját, hogy a csendőrnek a laktanyából való távozás foglalkozáson kívüli időben megtámadhatatlan joga, amihez az őrsparancsnok hozzá sem szólhat s így az eltávozás tényét egyszerűen csak be kell neki (vagy a helyettesének) jelenteni. Hát ebben a felfogásában téved. Azzal pedig minden rendes és jóhiszemű csendőrnek tisztában kell lennie, hogy ennek a rendelkezésnek komoly szolgálati és fegyelmi okai vannak. 4. A Szut. 178. pontjának 2. és 4. bekezdése a korlátlan kimaradási kedvezménnyel való visszaélés esetére határozott intézkedéseket tartalmaz. Mielőtt a 4. bekezdésben előírt szigorúbb rendszabályra sor kerülne, az őrsparancsnoknak a 2. bekezdés és általában őrsparancsnoki hatásköre alapján nemcsak joga, de kötelessége is, hogy a korlátlan kimaradás kedvezményével való visszaélést megakadályozza és pedig nemcsak a szolgálat, hanem az egyes csendőrök személyes javának érdekében is. 5. Nem értjük a kérdést. Azt, hogy a járőr az őrsparancsnoknál jelentkezik, helyesebben: hogy az útbaindulását vagy a bevonulását jelenti, bárki hallhatja, abban igazán nincs semmi. Más az, ha a járőrnek bizalmas jelentenivalója van: ezt természetesen úgy kell eszközölnie, hogy illetéktelenek ne hallhassák. Ha részletesebben megírja, miről van szó, mi is határozottabb választ tudunk adni. 6. A Szut. 178. pontjának a 3. bekezdése határozottan kimondja, hogy ha másnap közbiztonsági szolgálatba kell menni, akkor takarodón túl kimaradni nem szabad. Ha nem volna ez a tilalom egyesek sokszor mennének szolgálatba úgy, hogy inkább az ágyban volna a helyük. Amint látjuk, Önt az egész Szut.-ból a kimaradás érdekli a legjobban, pedig vannak ám annak sokkal hasznosabb fejezetei is.

Kenderes. Határozottan nincsen előírva, hogy az őrsökön a Kormányzó Úr Ófőméltósága nevenapján díszében tartani, de nagyon helyesen cselekszik az az őrs, amelyik az Ófőméltósága iránt való hódolatának ilyen módon is kifejezést ad. Díszében alatt, természetesen, nem végnélküli evés-ivást kell érteni: egyszerű ünnepi ebéd tökéletesen elegendő. Természetes, hogy ott, ahol az őrs ilyen díszében tart, azon kivétel nélkül mindenkinek, tehát a nőknek is jelen kell lenniük, elmaradni senkinek sem szabad.

Rózsabokor. A mulasztást elkövető gazdálkodásvezető s vele egyetemlegesen a gazdálkodási bizottság, illetve az akkori egész közigazgatás felelős. Elődök mulasztásaira az utódok nem fizethetnek rá. Vigyék szolgálati útra.

R. 1931. Feltétlenül rendes útlevele s ezenfelül külföldi szabadságra van szükség akkor is, ha csak néhány napról van szó. Útlevelet az alispáni hivataltól kell kérni, szabadságot pedig szolgálati úton a belügyminiszter úrtól (VI/c. osztály).

Hangszóró. Nyugállományban engedély nélkül nősülhet. A házasságkötést csak bejelenti s kéri a családi pótlék folyósítását, aminek nem lesz akadálya. Családi pótlékot a születendő gyermekek után is kap, a születéseket annak idején be kell jelenteni a nyilvántartó gazdasági hivatalhoz. Nyugállományban nősültek nejei vasúti arcképes igazolványt nem kapnak.

J. J. csendőr, Pocsaj. Legnagyobb örömünk az, ha a lapot várják és szívesen olvassák. Mi is kellemes karácsonyt kívánunk. Hitét tartsa meg; komoly és hittel hívó emberek sokan vannak ebben az országban s nekik fogjuk majd annak idején a jobb napokat köszönni. A csendőrségnek pedig első vonalban kell lennie itt is.

Meggyőződés. A kevermesi községi elöljáróságtól kérje ki édesapja illetőségi bizonyítványát, annak alapján kérje magyar állampolgárságának az elismerését a belügyminiszter úrtól. Az erre vonatkozó kérvényt szerelje fel azokkal az okmányokkal, amelyek megvannak s jelentse be, hogy a hiányzó okmányokat megszerezni nem tudta.

Szandavár. 1. A Szut. 124. pontja értelmében az elsőfokú rendőrhatalomnak (főszolgabíró, illetve rendőrkapitányság) címezve, szolgálati úton kell az osztályparancsnoksághoz a löfegyvertartás engedélyezésére vonatkozó kérvényt felterjeszteni. 2. Csak 14 napot meghaladó szabadság esetén kell a napibetétet visszatéríteni.

Galyatető. Szláv — valószínűleg lengyel — származás. A belügyminiszter úr i-vel végződő névváltoztatást csak a legritkább esetben, különleges háborús vagy egyéb hazafias érdemek jutalmazásául engedélyez. — A lapot elküldöttük.

Erdély. Nem lehet minden üzenetet annyira részletezni, hogy az egyes kérdésekkel kapcsolatban álló összes lehetőségre kiterjesszük. A levelében említett üzenetünk azokra természetesen nem vonatkozik, akik hadifogságból csak a kommün bukása után érkeztek haza és azonnal beléptek a csendőrséghez. Az ilyen esetekben a katonai szolgálati idő a hadifogsággal együtt beszámít a nyugdíj időbe, amint azt különben levele szerint az ön esetében állományparancsban le is tárgyalták. A csendőrségi pótdíj azoknál, akik felülvizsgálat útján mennek nyugállományba, beszámít a nyugdíjba akkor is, ha a 40 éves valóságos szolgálat; idejüket nem töltötték ki, illetve 60. életévüket el nem érték. A lényeg az, hogy a nyugdíjazás felülvizsgálat útján, szolgálatképtelenség miatt történjen.

CSENDŐRSÉGI SZÁLLÍTÓ!

40 év óta fennálló cég, a csendőrség régi elismert bevásárló helye!

MÁRER

egyenruházati intézet
BUDAPEST, VIII.,
BAROSS-TÉR 9. SZÁM.
(A keleti pályaudvar érkezési
oldalán) TELEFON: J. 321-78.

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15*20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17.— „
Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18*50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22*50—25.— „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelen van raktáron, tollforgatókkal együtt 7.60 „

Egyenruhák külön mérték után 3-6 havi hitellel.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

A m. kir. csendőrség tagjai legolcsóbban

vásárolnak posztót, fehérneműt és textiláru

FEKETE JÓZSEF

áruházában, Budapest, VI., Király-utca 84.

Kérem a címre ügyeink!

Kedvező fizetési feltételek. Kérjen költségmentes vételkenyészertől próbacsomagot!

Csendőrség és honvédség

számára szükséges

könyvek és térképek

kaphatók

GRILL -féle könyvkereskedésben, BUDAPEST, V. KERÜLET, DOROTTYA UTCA 2.

BUDAPEST VI. KER.,
BUTORÓ-utca 3.
RÉSZLETRE Minden csendőr kedvezményt kap!

M. M. th., Szombathely. Megérdemelte, örülünk az örömeink.

Érdeklődő. Névtelen levélre még ennyire ártatlan kérdés esetén sem adunk választ.

Rábaköz. Polgári magánügyentől nem fogadhatunk el előfizetést, mert alapszabályaink tiltják. Ha nem volnánk ilyen szigorúak, akkor tömördek olyan előfizetési igényt is ki kellene elégíteniük, amelyek sem a testület, sem a lap szempontjából nem volnának előnyösek. Ne vegyék ezt semmiképpen személy szerint bántó dolognak, mert kivételt a legtisztelendőbb polgári egyénekkel sem tehetünk.

Magyar hazám. 1. Bővebb adatokat kérünk, miről van szó. 2. A Szut. 145. pontja határozottan megtiltja, hogy a nős csendőrök hozzátartozói az irodákban, a legénységi szobákban és az ezekhez tartozó mellékhelyiségekben tartózkodjanak. Ez vonatkozik természetesen a laktanyában vagy azon kívül lakó minden nőre, bármily rendfokozatban legyen is. A Szut. 74. pont első mondata teljes világossággal kimondja, hogy a csendőrt *esküje* mindenki, tehát még a hozzátartozóival szemben is a legszigorúbb titoktartásra kötelezi. Régi hiba az, amit az emberek nem tudnak levetkőzni, hogy szolgálat után a családi körökben nem találnak más témát és „szencációt”, mint a szolgálattal kapcsolatos történeteket. Sokan valósággal abban élnek ki a hiúságukat, hogy csak arról beszélnek otthon s még társaságokban is, hogy ők a laktanyában milyen nagyszerű legények, hogy megmondották a magukét ennek vagy amannak s milyen parádésan oldották meg ezt vagy azt a szolgálatteljesítést. Ennek persze fele se igaz, de mindmégannyi esküszegés és amellett igen gyarló hetvenkedés, fecsegés. Megéri a kérdés, hogy mindenki gondolja át jól ebbeli kötelezettségeit s tartsa be azt, amit a Szut. 74. pontjának az első mondata olyan határozottan elrendel. Ha aztán a családtagok még a szolgálati iratokat is kézhez kapják az őrsirodában és másolási munkát végeznek, akkor ez nem más, mint családi részvénytársaság az őrsparancsnoki állásra. Ha így áll a dolog, bátran szolgálatteljesítésre lehet vinni az ügyet. Önöknek lesz igazuk. 3. A „Nyomozta” rovatba azoknak a csendőröknek a nevét és rendfokozatát kell beírni, akik a bűncselekményt kiderítették. Az annak idején elsőnek nyomozásba vezényelt járőr, a pótnyomozó járőr s a későbbben nyomozott harmadik járőr eredménytelenül vonult be, a kiderítést tehát a negyedik járőr érte el, a feljelentésben tehát ezt a negyedik járőrt kell nyomozóként feltüntetni. Ha ez nem így volna, egyes sokat nyomozott ügyekben egész névsorokat lehetne beírni az említett rovatba. A bíróság különben sem arra kíváncsi, hogy a csendőrség valamely bűncselekményt hány járőrrel derített ki, hanem csak azt akarja tudni, hogy kik azok a csendőrök, akiket az ügy főtárgyalása során esetleg tanuként ki lehet hallgatni, ezek pedig nem lehetnek mások, mint azok, akik az eredményt elérték, akik tehát az ügyben végzett kikérdezéseket eszközölték, helyszíni szemlét tartottak s általában mindazt a tennivalót elvégezték, amelyeknek a lefolyásáról a főtárgyaláson esetleg szóbelileg is jelentést kell tenniük. 4. Feltétlenül megilleti önöket egy adag vezénylési pótdíj, fel kell számítani.

Remény. Ha a nyugbérpénztárba nem fizetett illetéket, akkor bajosan lehet beszámítani a Máv.-nál töltött időt. Nem írta meg, hogy milyen minőségben volt ott alkalmazásban. Nem árthat vele magának, ha igazoltatja a Máv.-val az ott töltött időt és szolgálati úton kéri annak elbírálását, hogy ez az idő a nyugdíj szempontjából beszámítható-e vagy sem s így állományparancsban való letárgyalásra alkalmas-e. Arról, hogy a csendőrségtől távol töltött időre eső nyugdíjlevonások befizetésével utólag szerezze meg a távol töltött idő nyugdíj jogosultságát, szó sem lehet.

F. J. örm., Böhönye. Vendel nevű magyar király nem volt, csak Vencel, aki 1301—1304-ig uralkodott, az Árpádok kihalása után; IV. Béla unokájának az unokája volt s 12 éves korában lépett a trónra, de aztán apja, a cseh Vencel, hazavitte Prágába s 1306-ban meghalt. Vele kihalt a Přemysl-család.

KÉZIRATOK.

R. O. Mindháromt megkaptuk, időnként közölni fogunk belőlük.

Cegléd. Részletesen válaszolni fogunk, csak egy kis türelmet kérünk, mert december nagyon erős hónapunk. Miért haragudnánk, nincs reá okunk.

T. A., Nyiregyháza. Inkább husvétra való, eltesszük és esetleg felhasználjuk. Nem egészen az, amit szerettünk volna.

Erdélyi. Az elmélkedés gyengén sikerült, de különben sem közölhetnők, miután csak most hoztunk Öntől cikket. A versek mind rosszak. Lehet, hogy a többi írása közül egyik-másik megfésülve napvilágot lát, de közeli terminusra ne számítson.

Bálványosi. A karácsonyi elmélkedés kissé zavaros tartalmú és nehezen érthető. Talán, ha egyszerűbben, természetesebben írta volna le, jobb lenne. De akkor sem közölhetnők, ha jó lenne, mert egy szerzőtől ugyanabban a számban két közleményt nem közölhetünk. Színdarabot, különösen folytatást, nem közlünk, nem nekünk való. Olyat, amilyen ez az utolsó kettő volt, ezután is szívesen veszünk. Nem baj, ha tréfás is.

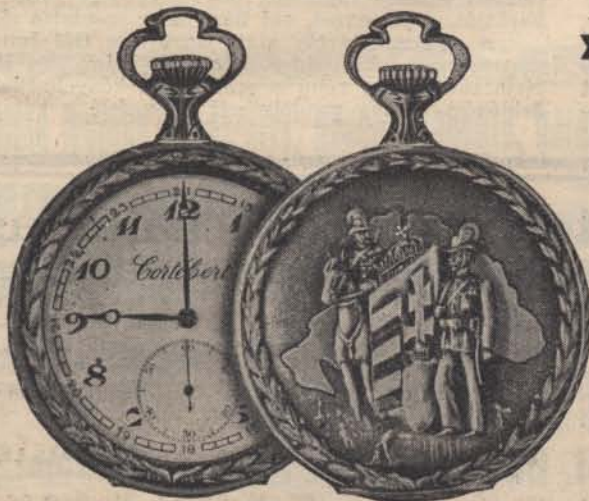
A csavargó. (Bakonyi Ferenc.) Túlerőltetett történet, igazán sajnáljuk, hogy nem közölhetjük, mert egyébként nagyon szívesen láttuk volna az első női írást a Csendőrségi Lapok hasábjain. Hálás köszönet a csendőrség iránt való szimpátiáról tanuskodó kedves sorokért.

1100. Nem a Csendőrségi Lapokba való téma s a közleménynek olyan részletei vannak, amelyeket az érdekeltek zokon vehetnének. A cikkben foglaltakkal persze egyetértünk.

Dr. E. P. „A magyar Mikulás.” Elkésve kaptuk, de különben sem olyan jó, hogy közölhető lett volna. Visszaküldtük.

Sz. J. prb. cs. Nagyon rossz vers, pedig fogadunk, hogy három paragrafust is meg tudott volna tanulni annyi fáradtsággal, amennyivel ezt a verset összehozta. Sürgősen hagyja abba.

Alföldi. Mind a kettő jönni fog, de csak időnkint, mert sorrendet kell tartanunk.

CSENDŐRSÉGI SZOLGÁLATI ÓRÁK

»KRONOSZ«

R O N O S Z

ÓRA- ÉS ÉKSZERKERESKEDELMI R.-T.

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS U. 4.

TELEFON: AUTOMATA 892-14

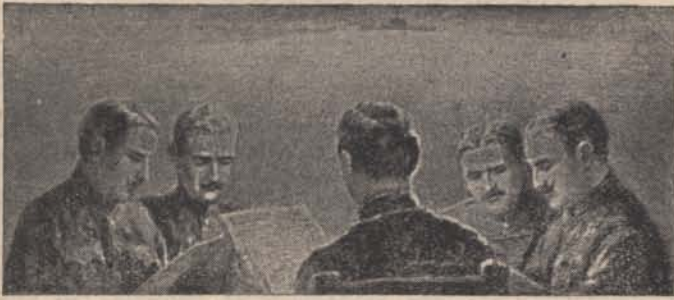
Fiók: Debrecen, Piac-utca 69.

Mindennemű arany- és ékszertárgyak, versenydíjak.
Ábra szerinti óra ára 42 P, havi 7 Pengő részletfizetésre.

Kívánatra árjegyzéket küldünk!

**CORTÉBERT
ÉS PHÉNIX ÓRÁK**
részletfizetésre kaphatók.

LEGÉNY A GÁTON.

— Regény. —

(36.)

ÍRTA: BARÉNYI FERENC.

Jolán szerelmesen bújt az urához: — Csacsi voltam. Ok-talanul szomorkodtam valamin, amit nem tudtam. De most már megértettem...

— Mit? — érdeklődött kíváncsian Gál Imre.

— Azt, hogy a csendőrszornynak nem szabad úgy tenni, mint ahogyan én tettem. De képzelje el, hogy mennyire meg-ijedtem, amikor a bányászercsétlenségről hallottam és meg-tudtam, hogy maga is ott van...

Gál Imre szeretettel simogatta Jolán selymes haját:

— Látod, nem esett bajom. Ne is félt engem soha, kedves.

— Az fájt, hogy amikor megláttam és örömben át-öleltem, akkor maga olyan hidegen viselkedett, hogy azt hit-tem... már nem szeret...

— Dehogyan is kedves, — csókolta meg forrón Gál Imre Jolánt, — nagyon, de nagyon szeretlek. Hanem akkor szolgál-atban...

— Tudom, — mosolygott vissza Jolán, — most már tudom.

— Mit?

— Azt, hogy a csendőr más, mint más ember — válaszolt Jolán átszellemült arccal. — Maguknál szolgálatban meg-szűnik az ember. Nincsen barát, nincs rokon, se feleség. Csak szolgálat, szolgálat. Ez a legfőbb és szent maguknak. Olyan szent, mint a papnak a misézés...

— Úgy van — bólintott rá Gál Imre, — de szolgálaton kívül mi is emberek vagyunk...

— Nem egészen. Ezt már tudom — nevetett Jolán. — De hát nem baj. Ennyivel is beérem. Jó csendőrszorny aka-rok lenni. Most már tudom, hogy nem enyém az elsőség. Nem is zokolom már, hogy csak a szolgálat után következem én. Belátom, hogy ennek így kell lenni, mert ezért lettek maguk erre kiválasztva. Igazán nem bánt már, sőt inkább büszke vagyok, hogy a felesége lehetek egy ilyen kiválasztott em-bernek...

— Én meg boldog vagyok, hogy ilyen okos asszony a feleségem — mondotta Gál Imre boldogan és forró szerelem-mel zárta Jolánt a karjaiba.

69.

Fürth doktor merengve támaszkodott az ablakfához, úgy, mint akkor, amikor Venyige bácsival beszélt Jolán házasságá-ról. Forró homlokát a hűs üvegre nyomva, mélézött ki az ablakon, a kék hegyek felé távolodó vonat után. Így merengett sokszor az ablaknál, amióta Jolán férjhez ment. Azóta nap-

ról-napra fogyatkozott minden kedve. Túlságosan komornak találta már a kórházat. Olyan rideg, kietlen lett, mintha Jolán magával vitte volna a napfényt, a meleget.

Zsibbadt kábulatban gépiesen végezte kötelességeit, míg egyszer ráeszmélt álmodozástól kába lelkiéletének meddősé-gére. Attól fogva lankadatlan lendülettel esett neki a mun-kának. Azontúl már csak a betegeknek élt. Fáradhatatlanul járt-kelt közöttük és minden tudását latbavetette, hogy meg-gyógyítsa őket. Noha betegek szinte minden idejét lefoglalták, ez a felfokozott tevékenység sem elégtette ki ernyedetlen munkavágását. Ennek lázas hevülete olvasztotta ki lelke kohó-jában a szerelem nemes ércéből a csodálatosan fogant ember-szeretetet. Egy gondolat fűtötte már csak ezentúl megne-mesedett lelkét: — segíteni a nagy összeségen, az emberiségen.

Ez a felséges vágy hajtotta-sarkalta, hogy az éjet is nappallá téve, kísérletezett és tanult a betegségek poklában a károsító ördögök, a bacillusok között. A szinte láthatatlanul nyüzsgő gyilkos világot felosztotta csoportokra; a csoportokat fajokra, a fajokat egyedekre. Tanulmányozta az egyedek öl-döklő életét. Veszedelmes bűvárkodása közben megtalálta a legszörnyűbb ragály halálhozó gombáját. Kevésre rá felfe-dezte a rettenetes betegség csodaszerét is. Mámoros öröm járt át a lelkét és megacélozza szervezetét, hatványozottan felfokozta tetterejét. Szüntelenül bűvárkodott; szinte már minden idejét kedvelt lombikjai és kísérleti telepei között töltötte. Kísérletező tanulmányaival annyira haladt, hogy már csak ember kellett volna, akin tanulmányát kipróbálhassa.

Határtalan emberszeretet és a lángész alkotó láza ragad-ták meg nemes lelkét. Elhatározta, hogy saját testén fogja tanulmányát kipróbálni. A tudós biztosságával tudta, hogy vállalkozása feltétlenül halálos, mégsem riadt vissza a szörnyű haláltól. Átszellemült szeme előtt, mint az ígéret földjének pál-mája, lengett a szent cél: segíteni szenvedő embertársain!

Igaz, borzalmas halált hal, de vértanuhalált. Halhatalan-ná lesz, a neve örökké élni fog. Nemzedékről-nemzedékre há-lásan fogják emlegetni megdicsőült nevét...

Ezek az eszmék hevítették a lelkét, amikor mindörökre le-számolt az étellel. Betegeit a helyettesére bízta s azt mondta, hogy három napra elutazik. Eztán titkon a szobájába osont és magára zárta az ajtót. Nem tévovázott. Rendületlen lelki nyugalommal feckendezte a bőre alá az életelő csirát. Maga elé készítette a szükséges műszereket; aztán leült az íróasz-talhoz. Percről-percre vizsgálta magán a tüneteket és ész-leleteit pontosan feljegyezte.

Amikor három nap múlva rátörték az ajtót, kihült tete-ménél találták értékes feljegyzéseit. Le volt írva azokban minden legapróbb körtünet és az alkalmazott ellenszerek ha-tása. Emberöltöket ugrott át egyszerre az orvosi tudomány Fürth doktor vértanuhalála árán. Az ujságok világgá kúr-tölték emberbaráti önfeláldozását. Szerény nevét szárnyra-kapta a hír s úgy dicsőítették, mint a háború győzedelmes hő-seit. Az is volt. Hős. Éppen olyan hős, mint a katona, akit a diadalmasan előretörő rohamban terít le az ellenség golyója.

Úgy is temették, a hőst megillető minden gyászpompával. Tenger nép, az egész város kísérte ki a temetőbe. Csak rokona nem volt, aki megsirassa. A koporsó után Jolán ment, a férje karjára támaszkodva. Lehajtott fejjel zokogott. Őszintén si-ratta a drága jó embert, akivel gyermekiségének minden em-léke dőlt most a sírba.

Gál Imre nem sírt. Elszomorodott arcán azonban meg-látszott a mély fájdalom, hogy mennyire gyszorjálá önzetlen barátját, a jó orvost, aki háromszor mentette meg az életét.

A gyászszertartás alatt észrevette Gál Imre, hogy egy pászszemes, fehérbajuszú, öreg úr állandóan figyelte őket. Nem tudta mire vélni a szinte már kényelmetlenül vált ér-deklődést. Hiába gondolkozott visszafelé s kutatott emléke-

Csendőrtisztek, altisztek és azok családtagjai nyolchavi részletfizetésre készpénzáron a következő cikketek kaphatják:

női- férfi-, valamint a Honv. Minisztérium által rendszere-sített egyenruha szövele-kei, bélésarukat, vásznat,	sifont, zefireket, és egyéb vászonárukat, női s férfi-fehérneműeket készen és rendelésre, törülközőket,	abroszokat, kötött és szövött árut, kötött gyermekgarnitu-rát, keztyűt, harisnyát, kész kötött kabátokat, függöny	és függönykelméket uj. gyá-rilag sterilizált ágylólat és pelyheket, paplanokat, min-dennemű mosókelméket,
--	---	---	---

selymeket, valamint diszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál, Budapest VIII., Üllői-út 14. szám Tel. J. 312-97. és J 392-85.

Az egyes vásárlások utáni első részletek a vásárlást követendő hó 1-ével kezdődnek. - Vásárláskor azonnal nem fizetendő semmi!

zetében, nem tudott visszaemlékezni, hogy ezt az arcot valaha is látta volna. Biztosan Jolánnak ismerőse — gondolta s többé nem törődött a dologgal.

A koporsó elföldelése után hamar oszlott el a gyászoló közönség. Jolán megindultan állt még a behantolt sír előtt és eszöndesen imádkozott. Egyszer csak Gál Imre meglepődve látta, hogy az ismeretlen úr egyenest feléjük tart.

— Gál örmester úrhoz van szerencsém? — kérdezte kalapját udvariasan megemelve.

Gál Imre szerényen tisztelgett: — Én vagyok.

Az öreg úr nyájasan mosolyogva bólintott és aztán Jolán felé tekintett: — Kedves felesége, ugyebár?

Jolán a kérdező felé fordulva igent intett a fejével. Meglepődött fordulásától és csodálkozó tekintetéből nem volt nehéz megállapítani, hogy Jolán sem ismeri az öreg urat.

— Kezét csókolom — köszöntötte az ismeretlen és kalaplevéve bemutatkozott: — Dr. Boross vágyok. Bocsásson meg, asszonyom, ha talán megzavartam ájtatosságában...

— Már éppen befejeztem — udvariaskodott Jolán.

— Meghatva láttam, hogy milyen őszintén gyászolják Fürth doktort — jegyezte meg barátságosan Boross.

Könny szökött Jolán szemébe: — A drága jó főorvos urat, hát hogyne, hiszen nagyon szerettem...

— Én is nagyon fájjalom — szólt közbe Gál Imre komoran. — Hálás szívvel szeretttük mindketten...

Boross megértően bólintott, barátságos arcát még rokonszenvesebbé tette az a mosoly, mely valami különös meglepettséget fejezett ki. — Már nem maradnak tovább, ugye? — kérdezte aztán.

Jolán még egy fájdalmas búcsúpillantást vetett a frissen hantolt sírra s a kijárat felé indult: — Mehetünk.

Boross Gál Imrével közrefogta Jolánt: — Ugyis együtt megyünk. Szabad a kocsimat felajánlanom? Itt van a kijáratnál.

— Köszönöm szépen. El is fogadtuk volna, ha bemennék a városba. De mi már a vasúthoz megyünk. Az állomás pedig itt van, alig egy kőhajításnyira.

Boross bosszúsán húzta össze a szemöldökét: — Melyik vonattal akarnak elutazni?

— Az esti gyorsal.

— No hiszen, addig még van idő bőven — szólt Boross megkönnyebbülten. — Nyugodtan bejöhettek hozzám, legyen szerencsém egy kis hivataloskodásra. Nem tart soká. A kocsim aztán idejében kiviszi a vasúthoz.

Kérdőn tekintettek Borossra, aki zavartan meghajolt: — Bocsánat, az imént csak nevemet mondtam. Ebből még nem sokat tudhatnak. Én az itteni kir. közjegyző vagyok. Fürth doktor végrendeletének a végrehajtója. Minden vagyónát önökre hagyta. Házát, kertjét, szántóját és minden ingóságát...

— Azért kérdezte hát az esküvő után annyiszor, hogy tesszik-e nekem a háza? — sajgott fel Jolán lelkében a ráemlékezés. Sírva sóhajtott: — Drága jó főorvos úr.

Gál Imre megrázta a fejét és kelleetlenül mondotta: — Nem fogadhatjuk el.

Boross megállt és mélyen nézett Gál Imre szemébe; aztán észrevehetően megnyilvánuló nagy tisztelettel szorította meg a kezét. Derűs öreg szeméből annyi tisztelet sugárzott Gál Imrére, hogy szinte zavarba jött tőle.

— Nem tévedett Fürth doktor — állapította meg Boross jelentős hangsúlyozással, mosolyogva fordult Jolánhoz: — Úgy

látszik, jól ismerte a kedves urat. Erre vonatkozóan a megboldogult a következőket írta a végrendeletben. Szó szerint idézem: — „Tudom, hogy Gál Imre barátom nem akarja majd elfogadni. Nyugodtan elfogadhatja, mert nem neki hagyom, hanem a fiának. Kereszteljék az én nevemre, úgyszint én lettem volna a keresztapja. Neveljék fel emberré, hogy olyan derék legyen, mint az apja, olyan — legény a gáton...”

(Vége.)

Nyomozási feladat.

Bezdéd községben folyó évi szeptember hóban két tüzeset fordult elő. Az első szeptember 9-én keletkezett s ez alkalommal a Waskó Mihály gazdálkodó udvarán lévő szénakazal gyulladt ki. A tüzet kb. 8 órakor a tulajdonos vette észre, ki — miként azt a nyomozást eszközölő járőrnek előadta — az udvarra kiérve látta, hogy a kazalból gomolygó fekete füst tör elő. Ugyanekkor két gyermeket látott a kazaltól elszaladni, kikben szomszédjának, Véber Péternek gyermekeire ismert. Utánuk is szaladt, de azok a kerítésen átugrottak s eltűntek. Mire visszatért, a kazal lángokban állott és rövid idő alatt el is hamvadt.

A járőr a helyszínen jól kivehető lábnyomokat, ezenkívül a nagyobbik fiú zsebében két szál svédgyufát talált. A lábnyomok teljesen egyeztek a szomszéd gyermekeinek lábnyomaival.

A szomszédról megállapította a járőr, hogy bosszúálló természetű s a tulajdonosnak régi ellensége. Gyermekei 6—8 évesek, rossz magaviseletűek. Kikérdezéskor beismerték, hogy a kazalnál voltak. Előadásuk szerint bujóskskát játszottak ott, de mikor a tulajdonost meglátták, elszaladtak. A gyufára vonatkozólag azt adták elő, hogy odahaza a konyhában ők szokták a tüzet meggyújtani s a gyufa onnan származik. Apjuk ezen állításukat megerősítette. A kazal felgyújtását határozottan tagadták.

Másnap Véber Péter pincéje gyulladt ki. A tűz keletkezésére vonatkozólag Véberné előadta, hogy éppen ebédfőzéssel volt elfoglalva, midőn a pincéből füstöt látott előtörni. Azonnal a pincébe szaladt s ekkor látta, hogy az ott felhalmozott porosz szén ég. Kiabálni kezdett s a kiabálására elősietők a tüzet hamarosan eloltották s így a kár — tekintve, hogy a szén csak a felső rétegeiben égett el — jelentéktelen. Gyauja Waskó ellen irányul, annál is inkább, mert az első közt jelent meg a helyszínen.

A helyszínt megvizsgáló járőr megállapította, hogy a szén a pincébe augusztus hó első napjaiban lett lehordva s az ott kb. 1 méternyi magasságban volt felhalmozva. A szén tetején megszenesedett rongydarabok voltak szétszórva, amelyekre vonatkozólag a tulajdonos nem tudott felvilágosítást adni.

Szabó János bezdédi lakos fuvaros előadta, hogy a szén ő rakta le a pincébe s feltűnt neki, hogy a kémény alsó tisztítónyílása ronggyal van bedugva. Szólt is Vébernek, aki azt mondta, hogy abból nem történhetik baj, mert a padláson jól zár a kéményajtó, a szikra pedig csak felfelé szállhat.

Balogh Károly kéményseprő kikérdezve, előadta, hogy a kéményt augusztus első hetében seprte s azon rendellenességet nem észlelt. Véleménye szerint a tüzet a szén öngyul-

A világ legjobb hangszerei: hegedű, zongora, harmonika, harmonium, gramofon stb.

Reményi Mihálynál
Budapest, VI., Király-u. 58—60

Csendőröknek kivételes részlelvezési kedvezmény.

Minden hangszerről külön-külön árjegyzék díjmentes.

Ha áruja megbízható

Hirdessen a Csendőrségi Lapokban

Butor legkedvezőbb **havi**

RÉSZLETRE,

NEMZETI BÚTORHÁZ

előleg nélkül

Dohány-utca 46. (Klauzál-u.sarok)

ladása okozta, mert az már régebbi idő óta van ott embermagasságban felhalmozva, úgy, hogy ő nem is tudott a pincébe bejutni.

Véber Péter kizártnak tartotta, hogy a szén magától gyulladt volna meg és határozottan állította, hogy azt Waskó gyújtotta meg a pinceablakon keresztül. Azt, hogy Szabó Jánossal a kéménytisztító nyílás bedugásáról beszélt volna, tagadta, annyit azonban beismert, hogy az alsó nyílás ajtaja régebbi idő óta rossz állapotban volt.

Waskó Mihály kikérdezve előadta, hogy Véberné kiabálása előtt kb. 10—15 perccel sűrű sárgás füstöt látott a Véberék kéményéből kitódulni, de annak nem tulajdonított fontosságot. Mikor Véberné kiabálását hallotta, azonnal a helyszínre sietett, nehogy őt is gyanuba fogják. A helyszínre érve, ott kénés szagot érzett, amire nézve Balogh Károly kéményseprő azt adta elő, hogy az a szén öngyulladásának a következménye. Balogh ezen állítását a járőr előtt is megerősítette.

Véberől megállapította a járőr, hogy egy órával a tűz kitörése előtt távozott el otthonról s hogy házáat — kb. forgalmi értékének megfelelően — május hóban biztosította be. Waskó szénája — tekintve, hogy az hordáskor megázott s így nagyobb értéket nem képviselt — nem volt biztosítva.

Az időjárás mindkét tűz idején derült volt, csupán 9-én hajnalban esett egy kevés eső.

Kérdés: kik gyanúsíthatók a tüzeset előidézésével, milyen körülmények idézhatték azt elő és kiket terhel azért a felelősség. A megállapításokat meg kell indokolni.

Pályázatot csak a csendőrség legénységi állományú egyéneitől fogadunk el. A legjobb pályamunkát szép asztali ébresztőórával jutalmazzuk. Megfejtési határidő: január 10. Az eredményt a január 20-iki számunkban közöljük.

— 0 —

Karácsonyi sorsolásunk.

Egy kis karácsonyi meglepetésben kívántuk részesíteni azokat az olvasóinkat, akik a Csendőrségi Lapokban közölt pályázatok iránt a legnagyobb érdeklődést tanúsítják. Azon bajtársaink között, akik tiznél több helyes megfejtést küldöttek be hozzánk, karácsonyi ajándékkul három jutalmat sorsoltunk ki. A sorsolásban a következő megfejtők vettek részt (a zárójelben lévő szám a beküldött helyes megfejtések számát jelenti):

Kolozsvári Gyula th., Szombathely (22),
Menyhárt István II. örm., Budakeszi (20),
Kertész Mihály örm., Berzence (19),
Deák Kálmán cs., Veszprém (18),
Plagh Károly örm., Szikszó (18),
Füleki József alhdgy., Toponár (17),
Lakatos István örm., Szombathely (16),
Czimmermann József örm., Siklós (15),
Csap Mihály örm., Szeghalom (14),
Hamza Gábor örm., Berettyóújfalu (12),
Sipos Imre örm., Nagybátony (12),
Cseh Gábor cs., Somosköújfalu (12),
Kovács Mihály prb. cs., Szeged (12),
vitéz Ambrus András th., Kerkaszentmiklós (11),
Juhász József cs., Pocsaj (11),

Vincze Rezső cs., Tata (11),
Csobod Ferenc örm., Pétervására (10),
Tausz Ferenc cs., Devecser (10).

A kitűzött három jutalmat a sorsolás során a következők nyerték: Egy szép bőr levéltárcát: Juhász József csendőr, Pocsaj; egy ezüstórát: Menyhárt István II. örmester, Budakeszi és egy önbortváló-készletet teljes felszereléssel: Lakatos István örmester, Szombathely.

A díjakat a nyertesek címére egyidejűen elküldöttük.

Megfejtés.

A folyó évi 33. számunkban közölt „Csendőrkarcsony” című pályázatunkra összesen 43 pályamunka érkezett be. A pályázati feltételeknek 28 pályamunka felelt meg, mert a többi csupán a rajz leírására szorítkozott s így azokat nem vehettük figyelembe.

A pályamunkák általában igen jól sikerültek, bizonysgául annak, hogy bajtársaink az ilyen természetű feladatok iránt is fogékonyak; írásaikból örömmel olvastuk ki a kemény katonamellekben dobogó szívet is.

A kitűzött pályadíjat, Kátai Pál András csendőrszázados úr neje, Helbing Aranka festőművész nő úrhölgynek „Csendőrkarcsony” című, szépen bekeretezett művészi rajzát Csiki Pál jászladányi örsbeli csendőr nyerte meg, nemcsak mert ő küldötte be a legjobb pályamunkát, hanem a nemes cselekedetért is, amelyet leírt. Csiki Pál csendőr pályamunkáját lapunk más helyén közöljük.

Különösen jó és dícséretreméltó pályamunkákat küldöttek be: Kenéz Sándor törm. (Okány), Király Mihály törm. (Balassagyarmat), Kelemen Miklós th. (Siklós), Horváth György th. (Gérce), Gulyás János örm. (Drávafok) és Nagy Lajos I. örm. (Szombathely). Ha több jutalmat tűzhetünk volna ki, ezt a hat munkát is okvetlenül díjaztuk volna.

Jók voltak még a következők pályamunkái: Apostol Lajos örm. (Sárospatak), Kuntár János th. (Szombathely), Gácsi József örm. (Biharkeresztes), Farkas István törm. (Fertőrákos), Polgár József örm. (Baja), Juhász József cs. (Pocsaj), Kertész Mihály örm. (Berzence), Jónás Imre törm. (Orosháza), Makra Mihály örm. (Zsadány), Molnár József I. cs. (Vámosgyörk), Füleki József alhdgy. (Toponár), Bernáth Zsigmond örm. (Gara), Ihász Ferenc örm. (Karád), Gombos János örm. (Orosháza), Bolla Mihály örm. (Putnok), Nagy József II. örm. (Kenézlő), Csap Mihály örm. (Szeghalom), Illés Mihály örm. (Berettyóújfalu), Magyarósi Imre cs. (Szápár), Tóth Ferenc cs. (Orosháza), Pálfi Lajos cs. (Szirák).

A pályadíjat Csiki Pál csendőr címére Jászladányba egyidejűen elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

REFORM Ruházati Rt. Budapest, VI, Vilmos császár út 5. (TELEFON: Automata 130-96, 132-96)

ÉRTESETÉS!

Szíves tudomásáa hozzuk, hogy **árjegyzékünket** férfi és gyermek átmeneti és télikabátokban, szövet-, selyem-, vászón- és divatárúkban, stb., stb. **Jutányos árak!**

1930/31. évi őszi-téli nagy képes tájékoztató

szétküldöttük. Amennyiben bármelyiknél fogva nem kapta volna kézhez, kérje egy levelezőlapon, vagy telefonon, hogy pótlólag megküldhessük. **Rendkívül dús választékunk van: Kész női, Védőre postal szétküldés!**

Figyelmes kiszolgálás!

Védőre postal szétküldés!